

STRATEGIA ROZWOJU GMINY KAMIEŃ POMORSKI NA LATA 2023-2030

Projekt dokumentu—wersja 5.0

Kamień Pomorski, czerwiec 2023 roku

Gmina Kamień Pomorski
ul. Stary Rynek 1
72-400 Kamień Pomorski
tel.: 91 38 23 970
e-mail: um@kamienpomorski.pl

Opracowanie:

Prozped Consulting Piotr Rozpędek
ul. Maksyma Gorkiego 28/6
70-390 Szczecin
tel.: 91 829 34 59
e-mail: poczta@prozped.eu

Zespół autorski:
Kamil Rozpędek
Natalia Pacholska
Piotr Rozpędek
Łukasz Krasowski

Spis treści

Wprowadzenie	5
1.1. Przesłanki.....	5
1.2. Podstawa prawna opracowania	5
2. Wnioski z diagnozy Gminy Kamień Pomorski.....	7
2.1. Sfera społeczna.....	8
2.2. Sfera gospodarcza	11
2.3. Sfera przestrzenna.....	13
2.4. Sfera instytucjonalna.....	15
2.5. Analiza SWOT	16
3. Strategiczne kierunki rozwoju Gminy Kamień Pomorski.....	20
3.1. Logika interwencji.....	20
3.2. Cele strategiczne i cele operacyjne	20
3.3. Rekomendacje operacyjne	21
3.3.1. Kierunki działań w wymiarze społecznym	22
3.3.2. Kierunki działań w wymiarze gospodarczym.....	28
3.3.3. Kierunki działań w wymiarze przestrzennym	34
3.4. Oczekiwane rezultaty i wskaźniki ich osiągnięcia.....	40
4. Zarządzanie przestrzenią.....	48
4.1. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej	48
4.1.1. Kluczowe uwarunkowania.....	48
4.1.2. Operacjonalizacja w przestrzeni gminnej.....	57
4.2. Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej..	60
4.3. Obszary strategicznej interwencji (OSI).....	64
4.3.1. OSI na poziomie krajowym.....	65
4.3.2. OSI na poziomie regionalnym.....	65
4.3.3. OSI – wewnętrzne wody morskie	72
4.3.4. OSI na poziomie ponadlokalnym	75
4.3.5. OSI – gospodarowanie wodami.....	77
5. System realizacji strategii	79
5.1. Założenia wstępne.....	79
5.2. Schemat organizacyjny systemu wdrażania	80
5.2.1. Procedury organizacyjne i realizacyjne	81

5.3.	Instrumenty realizacji	81
5.4.	Wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych	83
5.4.1.	Rozwój lokalny	83
5.4.2.	Planowanie przestrzenne	84
5.4.3.	Energetyka	86
5.4.4.	Gospodarka komunalna	86
5.4.5.	Opieka nad zabytkami	87
5.4.6.	Ochrona środowiska i adaptacja do zmian klimatu.....	88
5.4.7.	Transport	89
5.4.8.	Polityka społeczna	90
5.4.9.	Rozwój społeczeństwa obywatelskiego	92
5.5.	Ramy finansowe i źródła finansowania	93
6.	Ewaluacja <i>ex ante</i>	95
6.1.	Wprowadzenie	95
6.2.	Kryteria ewaluacyjne	95
6.2.1.	Trafność	95
6.2.2.	Skuteczność	97
6.2.3.	Efektywność.....	99
6.2.4.	Spójność.....	99
6.3.	Podsumowanie ewaluacji.....	102
7.	Strategiczna ocena oddziaływania na środowisko	104
8.	Wykaz materiałów dodatkowych	105
8.1.	Mapy.....	105
8.2.	Tabele	105
8.3.	Schematy	105
8.4.	Wykaz skrótów i pojęć stosowanych w dokumencie	105

Wprowadzenie

1.1. Przesłanki

W przypadku kierunkowania polityki rozwoju, naczelną przesłankę dla podjęcia opracowania strategii rozwoju stanowi potrzeba zabezpieczenia ciągłości kierunku rozwoju gminy w określonym czasie lub przeciwdziałania konkretnym barierom, które uznane zostaną za uniemożliwiające trwałe i zrównoważony rozwój gminy w kolejnych latach.

Wśród podstawowych przesłanek należy wymienić również te, które dotyczą procesu jej aktualizacji. Wiążą się one albo ze zmianami uwarunkowań rozwoju (demograficznymi, społecznymi, gospodarczymi, technologicznymi, prawnymi, instytucjonalnymi, politycznymi, przestrzennymi, czy środowiskowymi) na terenie gminy oraz w jej otoczeniu, albo z potrzebą dostosowania realizowanych przez gminę usług publicznych do tychże nowych uwarunkowań.

W przypadku drugiej wymienionej roli strategii – jako instrumentu pozyskiwania środków finansowych – główne przesłanki jej przygotowania to dostępność zewnętrznych źródeł finansowania (np. poprzez wejście w życie nowej perspektywy Unii Europejskiej na lata 2021-2027), a z drugiej strony najczęściej niewystarczająca suma środków własnych gminy na realizację wszystkich zaplanowanych przedsięwzięć.

Wreszcie w przypadku trzeciej z ról – odnoszącej się do wymiaru integracyjnego strategii – przesłanki są zróżnicowane i łączą się bezpośrednio z motywacjami władz samorządowych. Z jednej strony są one tożsame z dążeniem władz do uzyskania potwierdzenia obranych kierunków rozwoju przez mieszkańców. W ten sposób zabezpieczona zostaje ciągłość realizacji proponowanej polityki, w tym na wypadek zmiany kadr zarządzających w samorządzie i forsowania przez nie nowej wizji rozwoju. Z drugiej strony, poprzez angażowanie społeczności w proces zarządzania strategicznego, władze mogą pobudzać mieszkańców do brania odpowiedzialności za rozwój gminy (w tym np. obywatelskiej, ale także organizacyjnej, czy finansowej). Jeszcze innym uwarunkowaniem, realnym w przypadku wysokiego poziomu kapitału społecznego we wspólnocie samorządowej, będą deficyty kadrowe, wiedzy, czy finansowe i idące za tym poszukiwanie możliwości zwiększenia puli zasobów rozwojowych. W tym przypadku o wymiarze integracyjnym strategii będzie stanowiła chęć zaangażowania lokalnej społeczności w proces jej wdrażania.

1.2. Podstawa prawna opracowania

Mając na uwadze m.in. perspektywę finansową UE na lata 2021-2027, Ustawodawca wprowadził nowy pakiet przepisów dotyczących polityki rozwoju¹, który wszedł w życie 13 listopada 2020 r. – zaimplementowane zmiany realizują postanowienia „Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)” w zakresie konsolidacji systemu zarządzania rozwojem Polski i etapowego wprowadzania systemu zintegrowanych strategii: krajowej, wojewódzkiej i gminnej, a także strategii ponadlokalnej dla grupy sąsiadujących, powiązanych ze sobą funkcjonalnie lokalnych jednostek samorządu terytorialnego (JST).

¹ Patrz: Ustawa z dnia 15 lipca 2020 r. o zmianie ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. 2020 poz. 1378 z późn. zm.)

Zmiany objęły ponad 20 aktów prawnych, w tym kilka bezpośrednio wiążących się z funkcjonowaniem samorządu terytorialnego. W ustawie z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz.U. 2022 poz. 559 z późn. zm.) znalazła się – po raz pierwszy w ustawodawstwie krajowym – podstawa prawna dla strategii rozwoju gminy, a także, szczegółowe regulacje dotyczące metodologii sporządzania tego dokumentu, np.:

- wymagana jest uchwała rady gminy, określająca szczegółowy tryb i harmonogram opracowania projektu strategii rozwoju gminy, w tym tryb jej konsultacji;
- wskazane są wymogi w zakresie konsultowania projektu strategii;
- wprowadzono konieczność w zakresie opiniowania przez zarząd województwa zgodności strategii rozwoju gminy z zasadami regionalnej polityki przestrzennej określonymi w strategii rozwoju województwa;
- wskazano także wymóg przeprowadzenia ewaluacji *ex ante*.

Tym samym, po raz pierwszy formalnie wprowadzono przepisy prawne, dające możliwość i podstawę prawną opracowania zarówno strategii rozwoju gminy, jak i strategii obszaru funkcjonalnego skupiającego sąsiadujące ze sobą gminy.

Strategia rozwoju gminy – mimo że nie jest obowiązkowa – traktowana jest jako podstawowy i najważniejszy dokument samorządu lokalnego, kierujący wytyczne dla dokumentów wdrożeniowych i planowania przestrzennego. Tak rozumiana strategia ma za zadanie diagnozować najważniejsze uwarunkowania i potrzeby rozwojowe oraz potencjał gminy, opisywać podejście zintegrowane, określać obszary, cele i działania polityki społeczno-ekonomicznej prowadzonej w przestrzeni gminy w perspektywie najbliższych lat. Proces sporządzania strategii stwarza również możliwość partycypacji mieszkańców i innych interesariuszy w grze o rozwój.

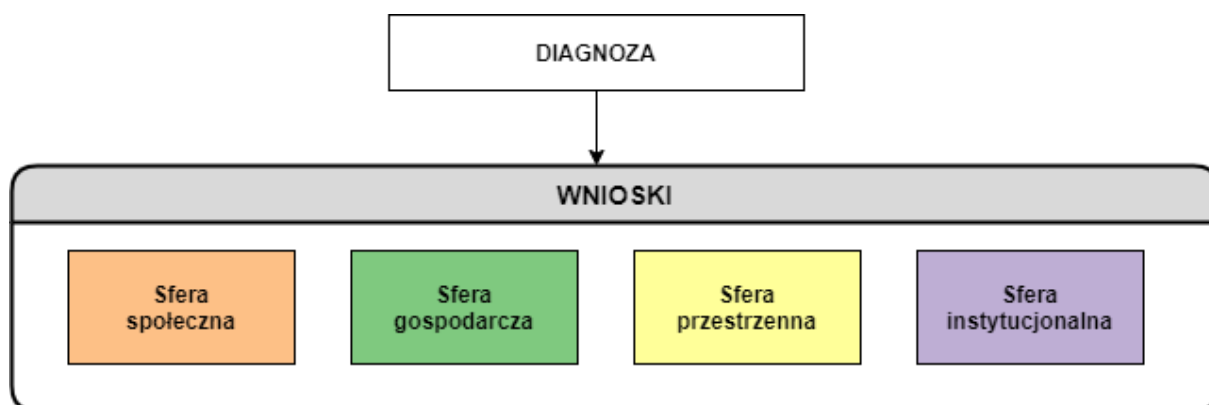
2. Wnioski z diagnozy Gminy Kamień Pomorski

Zgodnie z treścią uchwały nr XXXVII/398/22 Rady Miejskiej w Kamieniu Pomorskim z dnia 24 czerwca 2022 r.², w ramach przygotowań do opracowania nowej strategii rozwoju, która zastąpi zdezaktualizowaną już w dużym stopniu „Strategię Sukcesu Gminy Kamień Pomorski” (przyjętą do realizacji chwałą nr XXXII/303/05 Rady Miejskiej w Kamieniu Pomorskim z dnia 29 grudnia 2005 r.), oraz zgodnie z brzmieniem art. 10a ust 1 ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (t.j. Dz.U. 2023 poz. 225), został przeprowadzony proces diagnostyczny, którego głównym zadaniem było rozpoznanie gminy i jej otoczenia na potrzeby planowania długofalowej polityki rozwoju gminy.

Procesu diagnostycznego dokonano w II kwartale 2022 r., lecz w warunkach niezwykle turbulentnego otoczenia, opisanie stanu rzeczy oraz tendencji zeń wynikających nie jest zadaniem jednoznacznym – podniesione w diagnozie klauzule (m.in. pandemia COVID-19, wojna w Ukrainie), nie tylko nie straciły na znaczeniu, ale stały się przyczynkiem do kolejnych wahań, takich jak: ogólnoświatowy kryzys żywnościowy, ogólnoeuropejski kryzys energetyczny, czy też historycznie wysoki poziom inflacji.

Wydaje się zatem rozsądne, aby z jednej strony, wyciągając wnioski uznać przewidywanie za procedurę obciążoną wysokim stopniem niepewności, z drugiej zaś przyjąć do wiadomości, że na bieg wielu zdarzeń nie mamy bezpośredniego wpływu, ale fakt ten nie może stanowić bariery rozwojowej dla naszej społeczności lokalnej.

Formułując wnioski z przeprowadzonej diagnozy, poszczególne zakresy merytoryczne pogrupowano w inny sposób, niż zostało to ujęte w procedurze analitycznej – całość zagadnienia skategoryzowano względem czterech sfer, zgodnie z poniższym schematem:

W niniejszym rozdziale, w myśl art. 10e ust. 3 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz.U. 2022 poz. 559 z późn. zm.), przedstawiona zostanie synteza uwarunkowań gminnych oraz wnioski z przeprowadzonej diagnozy.

² Źródło: <https://bip.kamienpomorski.pl/rada/uchwaly/2022/119/872> [dostęp: 12.2022]

2.1. Sfera społeczna

SFERA SPOŁECZNA
Procesy demograficzne
<p>Wszystkie badane elementy przestrzeni demograficznej wskazują na toczące się od dłuższego już czasu procesy, prowadzące do stopniowego wyludniania się gminy oraz starzenia się lokalnego społeczeństwa.</p> <p>Wpływ na to ma m.in. regularnie zmniejszający się przyrost naturalny – dotyczy to zarówno miasta, jak i obszarów wiejskich. Struktura ludności wg ekonomicznych grup wieku jest również wysoce niezadowolająca - spektakularne zmiany nastąpiły w populacji osób w wieku poprodukcyjnym – w przeciągu zaledwie 10 lat ich liczba wzrosła o ponad 45%, co w niespotykanej wręcz skali podniosło współczynnik obciążenia demograficznego. Prognoza demograficzna jest niekorzystna - ogólna liczba ludności Gminy Kamień Pomorski ulegać będzie systematycznemu zmniejszaniu, przy czym definitywna tendencja spadkowa dotyczy osób w wieku przed – i produkcyjnym, zaś udział ludności w wieku poprodukcyjnym będzie wzrastać.</p>
Bezpieczeństwo publiczne – służby ochrony przeciwpożarowej
<p>Państwowa Straż Pożarna oraz wspierające ją ochotnicze straże pożarne stanowią formacje powołane do walki z pożarami, klęskami żywiołowymi i innymi miejscowymi zagrożeniami.</p> <p>W przypadku tzw. miejscowych zagrożeń oszacowano, iż najczęściej straż pożarna interweniowała z powodu silnych wiatrów, kwestii medycznych oraz w transporcie drogowym. Natomiast w odniesieniu do zdarzeń pożarowych stwierdzono, iż najczęściej dochodzi do pożarów traw oraz trawników na terenach nierolniczych, poboczach dróg i szlaków, ulic.</p> <p>Syntetyczna ocena kryteriów zagrożenia dla Gminy Kamień Pomorski pozwala stwierdzić, że do najistotniejszych czynników ryzyka należą te związane z: ludnością, obszarami wodnymi, zabudową, infrastrukturą rurociągową oraz powodzią. W przekroju powiatowym dla Gminy Kamień Pomorski określono III stopień zagrożenia (Z III G).</p>
Bezpieczeństwo publiczne – przestępczość
<p>Policja stanowi umundurowaną i uzbrojoną formację, przeznaczoną do ochrony obywateli oraz do utrzymywania bezpieczeństwa i porządku publicznego.</p> <p>Dane Komendy Powiatowej Policji w Kamieniu Pomorskim wskazują, że w latach 2017-2021 największą ilość zdarzeń przestępczych (w 7 na 8 kategoriach) zarejestrowano w mieście Kamień Pomorski. W ujęciu wskaźnikowym (na 100 mieszkańców), do najbardziej niebezpiecznych obszarów zaliczono 3 sołectwa, zaś do średnio niebezpiecznych obszar miejski oraz 6 jednostek pomocniczych gminy.</p>
Bezpieczeństwo publiczne – bezpieczeństwo w ruchu drogowym
<p>Na podstawie ewidencji zdarzeń drogowych z lat 2017-2021 zarejestrowanych na terenie Gminy Kamień Pomorski wskazano lipiec i sierpień (wraz z miesiącami okalającymi), jako okres występowania największej ilości wypadków w ruchu drogowym.</p> <p>W ujęciu przestrzennym w relacji do 100 mieszkańców wskazano, iż obszary z największym wskaźnikiem wypadkowości zlokalizowane są wzdłuż lub w pobliżu głównych ciągów komunikacyjnych gminy (drogi wojewódzkie i powiatowe). Natomiast zgodnie ze schematem klas oraz poziomów ryzyka wypadków drogowych, ryzyko bardzo duże zidentyfikowano dla 1 sołectwa, duże – dla 2, a średnie dla 4 sołectw.</p>
Pomoc społeczna

SFERA SPOŁECZNA

Na obszarze Gminy Kamień Pomorski zadania z zakresu pomocy społecznej i wspierania rodziny realizowane są głównie przez Ośrodek Pomocy Społecznej w Kamieniu Pomorskim, wspierany przez 9 innych podmiotów (instytucje samorządowe oraz organizacje pozarządowe - NGO).

Analizując wybrane parametry udzielonej pomocy w latach 2016-2020 zauważyć można niewielkie, ale wyraźne tendencje spadkowe - maleje zarówno liczba osób, jak i gospodarstw domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej, a także zmniejsza się liczba rodzin otrzymujących zasiłki rodzinne na dzieci. W ujęciu przekrojowym, w badanym okresie czasu zasięg korzystania ze środowiskowej pomocy społecznej, rozumiany jako udział beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej w liczbie ludności ogółem, maleje we wszystkich gminach Powiatu Kamieńskiego. Natomiast w ujęciu wskaźnikowym (średnia liczba beneficjentów pomocy w latach 2016-2020 w stosunku do 10 tys. ludności gmin powiatu), Gmina Kamień Pomorski reprezentuje drugi najwyższy poziom korzystania ze środowiskowej pomocy społecznej.

Ochrona zdrowia

System ochrony zdrowia na terenie Gminy Kamień Pomorski obejmuje na dzień dzisiejszy przede wszystkim 10 podmiotów wykonujących działalność leczniczą, 27 indywidualnych praktyk lekarskich oraz 6 aptek ogólnodostępnych i 2 apteki w ramach farmacji szpitalnej - wszystkie podmioty zlokalizowane są w granicach administracyjnych miasta Kamień Pomorski.

Analiza przyczyn zgonów i jednostek chorobowych zgodnie z klasyfikacją ICD-10 w latach 2017-2021 przedstawia się następująco:

- zatrzymanie akcji serca lub niewydolność serca odpowiadają za ponad 60% przypadków śmiertelnych, zarówno wśród kobiet, jak i mężczyzn;
- najczęstszymi bez względu na płeć, odpowiadającymi za 45% porad wśród osób w wieku do lat 18, są choroby układu oddechowego;
- choroby wśród mieszkańców gminy w wieku produkcyjnym charakteryzują się pewnym zróżnicowaniem ze względu na płeć (z pominięciem chorób układu oddechowego, które w obu przypadkach stanowią najczęstszy powód wizyty u lekarza); najszerszej rejestrowane choroby różnicujące obie płci to: dla kobiet - choroby układu moczowo-płciowego oraz skóry i tkanki podskórnej, dla mężczyzn: urazy, zatrucia i inne określone skutki działania czynników zewnętrznych oraz choroby układu krążenia;
- dla populacji mężczyzn i kobiet w wieku poprodukcyjnym z obszaru gminy na 1 miejscu rejestrowane są choroby układu krążenia, na drugim - choroby układu mięśniowo-szkieletowego i tkanki łącznej; jedynym wyróżnikiem płci są: dla kobiet - zaburzenia wydzielania wewnętrznego, stanu odżywienia i przemian metabolicznych, dla mężczyzn - choroby układu moczowo-płciowego.

Edukacja i wychowanie

Na sieć placówek oświatowych w Gminie Kamień Pomorski składają się instytucje na poziomie od przedszkolnego do ponadpodstawowego - 31 podmiotów, w tym 7 placówek niepublicznych, 7 prowadzonych przez Gminę Kamień Pomorski oraz 17, dla których organem prowadzącym jest Powiat Kamieński. Lokalizacja tych placówek koncentruje się głównie w mieście Kamień Pomorski, ale obecna jest również w miejscowościach: Benice, Jarszewo oraz Wrzosowo.

Analiza współczynnika skolaryzacji brutto i netto z lat 2016-2020 dla szkół podstawowych przyjęła wysoką, o ponad 5 punktów procentowych wyższą niż powiatowa wartość, co wskazuje na dużą aktywność edukacyjną mieszkańców Gminy Kamień Pomorski. Stwierdzono natomiast dużą dychochotomię pomiędzy wartościami tych współczynników, badanych osobno dla obszaru wiejskiego oraz miejskiego - każdorazowo przyjmuje on znacznie większe wartości w mieście, czego jednak nie

SFERA SPOŁECZNA
<p>należy interpretować, jako znacznie mniejszą powszechność edukacji na obszarach wiejskich, a raczej fakt, że spora liczba uczniów z tych terenów uczęszcza do szkoły w Kamieniu Pomorskim.</p> <p>Badanie wyników egzaminu ósmoklasisty z lat 2019-2021 wskazuje, że średni wynik zarówno ogólny, jak i w poszczególnych przedmiotach, sytuuje Gminę Kamień Pomorski wśród średnich poziomów uzyskiwanych wyników w gminach Powiatu Kamieńskiego – trzecia pozycja w przedziale najniższych trzech średnich procentowych. Jednocześnie można zauważyć, że wyniki osiągnięte w Gminie Kamień Pomorski zbliżone są (czasami niemalże identyczne) do średniej powiatowej, ale niestety wyraźnie niższe niż przeciętna wojewódzka.</p> <p>Podobnie jak w przypadku egzaminu ósmoklasisty, średnie wyniki matur w 2021 r. sytuują Gminę Kamień Pomorski w środku tabeli – w wartościach przeciętnych. Jednakże w relacji do średniej powiatowej, uczniowie z terenu gminy uzyskują wyniki albo zbliżone (język polski), albo lepsze (matematyka i język angielski); niestety, w przypadku zestawienia ze średnią województwa zachodniopomorskiego, w Gminie Kamień Pomorski odnotowano znacznie niższe wyniki, średnio o ponad 10 punktów procentowych.</p>
Instytucje i wydarzenia kulturalne
<p>Gmina Kamień Pomorski jest organizatorem dla 3 instytucji kultury, których działalność kształtuje życie kulturalne omawianego obszaru – są to:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Powiatowa i Miejska Biblioteka Publiczna; ▪ Kamieński Dom Kultury; ▪ Muzeum Historii Ziemi Kamieńskiej. <p>Ponadto, w kalendarzu imprez kulturalnych znajduje się szereg wydarzeń o zasięgu ponadlokalnym, w tym m.in. Międzynarodowy Festiwal Muzyki Organowej i Kameralnej.</p>
Sport i rekreacja
<p>Instytucją wiodącą w zaspokajaniu potrzeb sportowo-rekreacyjnych mieszkańców Gminy Kamień Pomorski jest Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji w Kamieniu Pomorskim, który do tego celu wykorzystuje Halę Widowiskowo-Sportową, Stadion Miejski oraz kompleks boisk „Orlik 2012”.</p> <p>Upowszechnianiem oraz rozwojem sportu i rekreacji w gminie zajmują się również działające na jej terenie różnorodne organizacje – zarejestrowano 18 podmiotów w ramach Ewidencji Klubów Sportowych oraz Stowarzyszeń Kultury Fizycznej.</p> <p>Liczba klubów i stowarzyszeń sportowych w ujęciu wskaźnikowym (na 1000 ludności) w przekroju powiatowym sytuuje Gminę Kamień Pomorski na drugiej pozycji ex aequo z Gminą Dziwnów.</p>
Kapitał społeczny
<p>Pierwszą badaną cechą w ramach kapitału społecznego Gminy Kamień Pomorski była aktywność obywatelska przejawiająca się w uczestnictwie w różnego rodzaju organizacjach pozarządowych (w tym niesformalizowanych). Na obszarze gminy w 2022 r. aktywnych było 56 stowarzyszeń i innych organizacji społecznych lub zawodowych zarejestrowanych w Krajowym Rejestrze Sądowym (KRS), co w ujęciu wskaźnikowym (w przeliczeniu na 1000 mieszkańców) plasuje ją na drugim miejscu w Powiecie Kamieńskim. Poza organizacjami wpisanymi do KRS odnotowano 11 stowarzyszeń zwykłych, pozostających pod nadzorem Starosty Kamieńskiego.</p> <p>Szczególną rolę wśród organizacji pozarządowych na obszarach wiejskich odgrywają koła gospodyń wiejskich – w Gminie Kamień Pomorski działa ich aktualnie 7.</p> <p>Jako drugi wskaźnik oceny kapitału społecznego przyjęto frekwencję w wyborach samorządowych w 2018 r., której średni poziom uzyskany w Gminie Kamień Pomorski jest drugim najniższym na tle</p>

SFERA SPOŁECZNA

gmin Powiatu Kamieńskiego. Aktywność wyborcza wewnątrz obszaru gminy również wykazuje duże zróżnicowanie – analizując poziom frekwencji w poszczególnych okręgach wyborczych stwierdzono różnicę 13 punktów procentowych pomiędzy dwoma okręgami o najwyższym i najniższym udziale uprawnionych wyborców.

Tabela 1. Synteza diagnozy społecznej Gminy Kamień Pomorski

Źródło: opracowanie własne

2.2. Sfera gospodarcza

SFERA GOSPODARCZA**Podmioty gospodarki narodowej**

Absolutną dominację podmiotów najmniejszych, tj. w klasie wielkości do 9 osób pracujących, potwierdzają dane zarówno dla miasta Kamień Pomorski (96% udziału), jak i obszaru wiejskiego gminy (99%).

Pod względem średniej liczby zarejestrowanych podmiotów, Gmina Kamień Pomorski plasuje się na 1 miejscu (2 086,0), odpowiadając tym samym za blisko 1/3 całego zbioru podmiotów Powiatu Kamieńskiego. Dynamika wzrostu liczby podmiotów pomiędzy 2017, a 2021 rokiem sytuuje jednak Gminę Kamień Pomorski na przedostatnim miejscu wśród gmin powiatu. Również w ujęciu wskaźnikowym - liczba podmiotów na 100 mieszkańców - Gmina Kamień Pomorski znalazła się w środku zestawienia, odzwierciedlając tym samym przeciętną dynamikę wzrostu liczby podmiotów.

W zakresie podmiotów kreatywnych, zwanych też innowacyjnymi, średnia ich liczba w latach 2017-2021 ponownie wskazuje na dominującą rolę Gminy Kamień Pomorski, dla której ich udział w skali powiatu przekracza 37%. Podobnie jednak, jak w przypadku ogólnej liczby podmiotów, wzrost liczebności podmiotów kreatywnych w latach 2017-2021 sytuuje Gminę Kamień Pomorski na ostatnim miejscu pod względem jego dynamiki. Natomiast liczba podmiotów kreatywnych w przeliczeniu na 100 mieszkańców plasuje się Kamień Pomorski w środku zestawienia gmin Powiatu Kamieńskiego.

Poziom lokalnej przedsiębiorczości

Analiza przedsiębiorczości na obszarze Gminy Kamień Pomorski w rozkładzie przestrzennym wskazuje na względnie wyraźną polaryzację - większą intensywność zaobserwować można w północnym i częściowo centralnym obszarze gminy.

Najczęściej rejestrowanymi rodzajami działalności (na podstawie sekcji PKD) są:

- budownictwo (sekcja F, 14 sołectw);
- handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych (sekcja G, 8 sołectw oraz miasto Kamień Pomorski).

Porównanie udziału podmiotów kreatywnych w podmiotach ogółem na obszarze poszczególnych jednostek gminy wskazuje na fakt, iż ich duży udział (powyżej 20%) nie jest z definicji przypisany obszarowi miejskiemu, gdyż odnotowały go również 2 sołectwa. W ujęciu demograficznym – na 100 mieszkańców – miasto Kamień Pomorski znajduje się na czele zestawienia podmiotów innowacyjnych, jednak 2 inne sołectwa odznaczają się również ich wysokim poziomem. Niestety, aż 9 sołectw charakteryzuje się zerową liczbą podmiotów kreatywnych, zaś dla 11 jednostek wskaźnik ten jest zdecydowanie zbyt niski. Koncentracja tych sołectw jest wyraźnie zauważalna na południe od miasta Kamień Pomorski.

Rynek pracy

SFERA GOSPODARCZA

Skorygowany wskaźnik osób pracujących na obszarze miejskim Gminy Kamień Pomorski w przeliczeniu zarówno na 100 mieszkańców, jak i 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym, sytuuje ją w górnej części zestawienia wśród gmin Powiatu Kamieńskiego.

Natomiast skorygowany wskaźnik pracujących na obszarze wiejskim Gminy Kamień Pomorski w przeliczeniu na 100 mieszkańców oraz 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym, pozycjonuje ją w zdecydowanie dolnej części zestawienia gmin powiatu.

Wskaźnik bezrobocia w Gminie Kamień Pomorski w ostatnim pięcioleciu wykazywał generalnie tendencję spadkową i utrzymywał się na analogicznym poziomie względem wskaźnika powiatowego, jednak blisko dwukrotnie wyższym od średniego wskaźnika dla województwa.

Ponadto, wskaźnik bezrobocia na terenie gminy jest wyraźnie wyższy wśród kobiet, zwłaszcza zamieszkałych na obszarach wiejskich – jednak na tle innych gmin powiatu, Gmina Kamień Pomorski w tym obszarze sytuuje się w środku zestawienia zbiorczego.

Struktura bezrobocia w Gminie Kamień Pomorski na koniec 2021 r. ukazuje, że najczęściej osób pozostawało bez zatrudnienia dłużej niż 2 lata oraz 12-24 miesięcy – w grupie tej największy udział miały kobiety zamieszkałe na wsi. Ponad 70% to osoby w wieku produkcyjnym z przedziału 25-54 lat, zaś wśród nich największą grupę stanowili bezrobotni w wieku 35-44 lat. Pod względem wykształcenia łącznie ponad połowa bezrobotnych legitymowała się ukończeniem szkoły na poziomie podstawowym, gimnazjalnym (i poniżej) lub szkoły zawodowej (branżowej), z czego 55% stanowili mężczyźni.

Turystyka

Zgodnie z aktualnie obowiązującym Planem Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Zachodniopomorskiego, Gmina Kamień Pomorski zlokalizowana jest w obszarze największego potencjału turystycznego województwa, tj. w pasie nadmorskim.

Atrakcyjność turystyczna gminy, pomimo tego, iż obszarowo nie styka się bezpośrednio z Morzem Bałtyckim, opiera się na następujących filarach potencjału endogenicznego:

- lokalizacja w bezpośredniej bliskości Bałtyku;
- jedno z 5 uzdrowisk na obszarze województwa (na bazie naturalnych kopalin: borowina i solanka);
- obszary wodne na trasie Zachodniopomorskiego Szlaku Żeglarskiego wraz z rozbudowaną mariną oraz szerokim wachlarzem imprez sportowych (miasto wraz z przystanią żeglarską uhonorowane zostało m.in. Nagrodą Przyjaznego Brzegu);
- cztery szlaki turystyczne, trasy rowerowe o zróżnicowanej długości i trudności;
- bogate dziedzictwo historyczne, w tym m.in. Pomnik Historii (zespół katedralny w Kamieniu Pomorskim), 46 obiektów wpisanych do rejestru zabytków;
- różnorodne formy ochrony przyrody zlokalizowane w znaczącej części obszaru gminy oraz obszary leśne;
- bogaty katalog wydarzeń kulturalnych, w tym o randze międzynarodowej.

Analizując ruch turystyczny w oparciu o dynamikę przyrostu miejsc noclegowych całorocznych stwierdzono, że ich podaż w czasie w Gminie Kamień Pomorski nie odbiega w wyraźny sposób od gmin, które określić można jako zdecydowanie bardziej nadmorskie, tj. sąsiadujące Dziwnów i Międzyzdroje. Natomiast analiza zmian liczby turystów zagranicznych oraz udzielonych im noclegów w Gminie Kamień Pomorski w latach 2010-2021 wskazuje na tendencję wyraźnie progresywną (pomimo ewidentnych spadków związanych z obostrzeniami pandemicznymi).

SFERA GOSPODARCZA
Bogactwa naturalne
<p>Na terenie Gminy Kamień Pomorski występują bogate i aktualnie eksploatowane złoża wód leczniczych oraz torfu leczniczego (borowiny).</p> <p>Eksploatacja złoża ropy naftowej na Wyspie Chrząszczewskiej dobiega końca (działalność kopalni ma być wygaszona do końca 2023 r.), zaś w Rekowiu została zaniechana. Natomiast rozpoznanie złoża gazu ziemnego w sołectwie Wrzosowo jest jedynie wstępne.</p>
Obszary inwestowania
<p>W ramach realizowanej unijnej polityki spójności na lata 2014–2020, Gmina Kamień Pomorski nie została włączona do żadnego z obszarów zintegrowanego inwestowania w granicach województwa zachodniopomorskiego.</p>

Tabela 2. Synteza diagnozy gospodarczej Gminy Kamień Pomorski

Źródło: opracowanie własne

2.3. Sfera przestrzenna

SFERA PRZESTRZENNA
Studium i plany miejscowe
<p>Na podstawie przeprowadzonej w 2018 r. analizy uznano, iż przyjęte w 2013 r. „Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego (SUiKZP) Gminy Kamień Pomorski” jest częściowo nieaktualnym dokumentem, głównie ze względu na zmiany, jakie weszły w przepisach prawa polskiego.</p> <p>W odniesieniu do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego (MPZP) stwierdzono, iż łączna powierzchnia objęta planami wynosi 25,36 km², co stanowi zaledwie 12,16% obszaru Gminy Kamień Pomorski i stanowi bardzo niski wskaźnik nasycenia mpzp. Ponadto, z analizy dokumentów planistycznych z 2018 r. wynika, iż 17 z 19 istniejących mpzp uznano za aktualne i zgodne z SUiKZP, 2 zaś wymagają dostosowania do obowiązującego prawodawstwa lub doprowadzenia do zgodności ze studium.</p>
Struktura osadnicza
<p>Zgodnie z danymi rejestru TERYT (katalog SIMC), w Gminie Kamień Pomorski występują 43 jednostki osadnicze: 1 miasto, 29 wsi, 6 osad, 4 przysiółki oraz 3 kolonie. Administracyjnie w gminie wyodrębniono obszar miejski (miasto Kamień Pomorski) oraz obszar wiejski - 29 sołectw (jednostek pomocniczych). Wskaźnik natężenia osadniczego oraz przestrzenna koncentracja zabudowy potwierdzają wskazaną delimitację terenów wiejskich i miejskich.</p> <p>Zgodnie z Planem Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Zachodniopomorskiego, Kamień Pomorski posiada status ośrodka miejskiego ponadlokalnego i przynależy do strefy ośrodków równoważących rozwój oraz pełniących funkcje satelickie w stosunku do Szczecina.</p> <p>Należy podkreślić, że tak wskazana funkcja nie deprecjonuje Gminy Kamień Pomorski, a jedynie odzwierciedla pełnioną przez nią rolę w strukturze przestrzennej województwa zachodniopomorskiego, co jednocześnie pozwala na dobór właściwych narzędzi do dalszego rozwoju zgodnie z potencjałem endogenicznym.</p>
Gospodarka mieszkaniowa
<p>W 2020 r. nastąpił niewielki wzrost (o 1,6%) zasobów mieszkaniowych zlokalizowanych na obszarze Gminy Kamień Pomorski – łącznie liczyły one 2 237 budynków mieszkalnych oraz 403 786 m² powierzchni użytkowej mieszkań. Wskaźnikowo – liczba mieszkań na 1000 mieszkańców, na tle gmin</p>

SFERA PRZESTRZENNA
<p>Powiatu Kamieńskiego, Gmina Kamień Pomorski zajmuje czwartą lokatę z wynikiem średnim za lata 2016-2020 na poziomie 376,4.</p> <p>Dodatkowa kwerenda w zakresie lokali socjalnych, a więc zasobu komunalnego gminy, wskazuje na wzrost liczby dostępnych lokali, przede wszystkim na obszarze wiejskim, gdzie w 2014 r. zasób ten był zerowy, a 2019 r. wynosił 14.</p>
Dostępność komunikacyjna – drogi i transport zbiorowy
<p>Sieć komunikacyjna na obszarze Gminy Kamień Pomorski obejmuje ponad 500 km dróg, w tym: wojewódzkie – 33,3 km oraz powiatowe – 90,8 km. Gminne szlaki zajmują 42,1 km, co stanowi jedynie 8% wszystkich dróg na omawianym obszarze.</p> <p>Jakość dróg gminnych, analizowana pod kątem rodzaju nawierzchni, należy uznać za stosunkowo słabą – 43% z nich pokrytych jest gruntem naturalnym, zaś masą bitumiczną lub kostką prefabrykowaną jedynie 36%. Istotny jest również aspekt finansowy – aktualny stan dróg implikuje corocznie duże wydatki ze strony gminy na ich bieżące utrzymanie.</p> <p>Wykluczenie komunikacyjne wielu obszarów wiejskich Gminy Kamień Pomorski pozostaje ważkim i palącym problemem - dostępność komunikacyjna dla połączeń autobusowych jedynie dla 7 sołectw określono, jako średnią lub dobrą – dla pozostałych 22 jednostek jest ona słaba (10), bardzo słaba (9) lub skrajnie słaba (3).</p>
Sieć wodociągowo-kanalizacyjna
<p>Na tle gmin Powiatu Kamieńskiego, udział ludności (średnia z lat 2016-2020) korzystającej z instalacji wodociągowej oraz kanalizacyjnej w Gminie Kamień Pomorski jest przeciętny i sytuuje się w środku zestawienia.</p> <p>W sposób szczególnie negatywny wyróżnia się obszar wiejski gminy w zakresie sieci kanalizacyjnej – różnica względem miasta Kamień Pomorski w % ogółu ludności korzystającej z instalacji oscyluje na poziomie 50 punktów procentowych.</p> <p>Podobnie wygląda sytuacja pod kątem udziału budynków mieszkalnych podłączonych do infrastruktury technicznej względem ogółu budynków mieszkalnych – zaznaczają się duże różnice pomiędzy obszarem wiejskim i miejskim Gminy Kamień Pomorski (ze znaczącą przewagą w obrębie miasta).</p>
Sieci infrastruktury odwadniającej – kanalizacja deszczowa
<p>W przypadku obszaru miejskiego Kamienia Pomorskiego, przede wszystkim w obrębie „Starego Miasta”, aktualnie funkcjonuje kanalizacja ogólnospławna, zbierająca ścieki sanitarne i opadowe – w okresie intensywnych opadów następuje znaczne piętrzenie ścieków sanitarnych i deszczowych w kolektorze ogólnospławnym; elementem dodatkowo wpływającym na nieefektywność przedmiotowej infrastruktury jest kwestia nieprawidłowo wpiętych do systemu spółdzielni i wspólnot mieszkaniowych.</p>
Sieci infrastruktury odwadniającej – rowy melioracyjne
<p>Gmina Kamień Pomorski charakteryzuje się dobrze rozwiniętym systemem rowów melioracyjnych. Teoretycznie, sieci melioracyjne powinny być dwufunkcyjne - gromadzić wodę w okresach suszy oraz zapewnić jej bezpiecznie odprowadzenie w okresie wzmożonych opadów. W praktyce, rola systemów melioracyjnych sprowadza się do funkcji odwadniającej, co zdaniem niektórych ekspertów, doprowadza do trwałego obniżenia poziomu wód gruntowych, przyczyniając się do pogłębiania problemu suszy, powodzi oraz wymierania gatunków. Zatem, istnieje prawdopodobieństwo występowania problemu nadmierności liczby urządzeń wodnych, prowadzącego do szkód w środowisku przyrodniczym oraz na obszarach zantropogenizowanych.</p>

SFERA PRZESTRZENNA
Internet
<p>Wskaźnik penetracji budynkowej Internetem stacjonarnym o przepustowości co najmniej 30 Mb/s sytuuje Gminę Kamień Pomorski poniżej średniej wojewódzkiej i powiatowej oraz na przedostatnim miejscu wśród gmin Powiatu Kamieńskiego.</p> <p>Gęstość punktów dostępu do Internetu szerokopasmowego na terenie gminy jest bardzo niska, a w 22 sołectwach stacjonarny Internet szerokopasmowy w ogóle nie występuje.</p>
Pokrycie terenu
<p>Struktura rodzajowa pokrycia terenu wskazuje na charakter Gminy Kamień Pomorski oraz jej walory rozwojowe.</p> <p>Wody powierzchniowe zajmują blisko 25 km², co stanowi 11,9% powierzchni gminy. Grunty orne zajmują łącznie 87,5 km², co stanowi 47,6% powierzchni lądowej gminy i świadczy o rolniczym charakterze tej jednostki. Obszary leśne i zadrzewione zajmują ponad 30 km², tj. 16,4% powierzchni, zaś tereny uznane za antropogeniczne zajmują łącznie jedynie 7,5 km², tj. 3,6% powierzchni ogółem.</p>
Środowisko naturalne
<p>Środowisko biotyczne jest dobrze zróżnicowane i bogate, czego wyrazem są ustanowione na terenie Gminy Kamień Pomorski liczne obszary chronione, w tym obszary specjalnej ochrony ptaków oraz specjalne obszary ochrony siedlisk. Wraz z obszarami wodnymi i zalesionymi, środowisko naturalne stanowi jeden z głównych atutów do uwzględnienia w polityce rozwoju gminy.</p>
Stan jakości powietrza
<p>W wyniku analizy danych za lata 2015-2017 oraz 2019-2020 stwierdzono stężenia ponadnormatywne zawartości benzo(a)pirenu w pyłe PM₁₀ na obszarze miasta Kamień Pomorski. Również dane, (choć jeszcze nie zweryfikowane) pochodzące z mobilnej stacji monitoringu powietrza wskazują, że w okresie 89 dni pomiarowych w 2022 r. odnotowano ponadnormatywną zawartość ww. substancji. Przekroczenia stanowią problem o charakterze wieloletnim, występującym w Kamieniu Pomorskim i okolicy, z którym zwłaszcza w kontekście istniejących na tym obszarze stref ochrony uzdrowskiej, należy podjąć bezwzględna walkę i szereg działań o charakterze inwestycyjnym oraz edukacyjnym.</p>
Atrakcyjność osadnicza
<p>Na potrzeby badania atrakcyjności osadniczej w poszczególnych jednostkach Gminy Kamień Pomorski przyjęto założenie, że jest ona funkcjonalnie powiązana z liczbą pozytywnych decyzji budowlanych.</p> <p>Udział sołectw charakteryzujących się bardzo niskim lub wręcz zerowym poziomem atrakcyjności osadniczej jest wysoki – 30% dla wskaźnika względem liczby mieszkańców oraz 50% względem powierzchni danej jednostki.</p>

Tabela 3. Synteza diagnozy przestrzennej Gminy Kamień Pomorski

Źródło: opracowanie własne

2.4. Sfera instytucjonalna

SFERA INSTYTUCJONALNA
Finanse samorządowe
<p>Gmina Kamień Pomorski, realizując program postępowania naprawczego w latach 2016-2018, osiągnęła cel, jakim była poprawa sytuacji finansowej jednostki, co pozwoliło na odstąpienie z rokiem</p>

SFERA INSTYTUCJONALNA	
<p>2019 od restrykcyjnych zasad postępowania finansowego nałożonych przez Regionalną Izbę Obrachunkową w Szczecinie (RIO).</p> <p>Aktualna prognoza długu i poziom deficytu, w ocenie RIO są sporządzone prawidłowo oraz zgodnie z zapisami ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych [t.j. Dz.U. 2022 poz. 1634 z późn. zm.], w szczególności art. art. 217 ust. 2, art. 227 ust. 2 oraz art. 242-243.</p>	
Zdolność inwestycyjna	
<p>Należy wskazać, iż w związku z zakończonym sukcesem wdrożeniem programu naprawczego, zdolność inwestycyjna Gminy Kamień Pomorski systematycznie podnosi się, na co wskazują m.in.:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ nieprzerwanie od 2016 r. pozytywne oceny RIO prawidłowości planowanej kwoty długu gminy; ▪ wzrastająca w ostatnich latach linia trendu dotycząca wydatków majątkowych gminy przypadające na 1 mieszkańca. 	
Wykorzystanie środków pomocowych Unii Europejskiej	
<p>W badanym okresie 2017-2021 bez uwzględniania rodzaju beneficjenta, w zakresie liczby podpisanych umów o dofinansowanie wg programów operacyjnych, Gmina Kamień Pomorski sytuuje się w czołówce gmin Powiatu Kamieńskiego z liczbą 138 decyzji. W tym samym okresie, w zestawieniu wartości pozyskanych środków wspólnotowych, Gmina Kamień Pomorski uzyskała drugą lokatę w zestawieniu powiatowym.</p> <p>Jednakże w ujęciu wskaźnikowym - wartość pozyskanych środków wspólnotowych w przeliczeniu na 1 mieszkańca - gmina usytuowała się na przedostatnim miejscu na tle gmin Powiatu Kamieńskiego.</p>	
Potencjał instytucjonalny	
<p>W wyniku dodatkowo przeprowadzonej analizy funkcjonowania Urzędu Miejskiego w Kamieniu Pomorskim stwierdzono pewne deficyty kadrowe oraz niedostosowanie obiektu urzędu do wymogów stawianych współcześnie instytucjom publicznym - chociażby brak pełnej dostępności dla osób z niepełnosprawnościami, czy też niewielkie powierzchniowo pomieszczenia biurowe. Problemem jest fakt, iż urząd zlokalizowano w obiekcie zabytkowym - średniowiecznym ratuszu - co w praktyce uniemożliwia istotną ingerencję w zabytkową tkankę i np. rozbudowę obiektu.</p>	

Tabela 4. Synteza diagnozy instytucjonalnej Gminy Kamień Pomorski

Źródło: opracowanie własne

2.5. Analiza SWOT

Jako narzędzie analityczne na poziomie programowania strategicznego, analiza SWOT koncentruje się na następujących uwarunkowaniach rozwojowych:

1	Mocne strony	Charakterystyczne cechy gminy, czynniki zależne od decyzji wewnętrznych.
2	Słabe strony	
3	Szanse	Czynniki zewnętrzne, obecne w otoczeniu gminy, niezależne od jej decyzji.
4	Zagrożenia	

Tabela 5. Struktura analizy SWOT

Źródło: opracowanie własne

I. MOCNE STRONY

- a. Relatywnie wysoki poziom aktywności obywatelskiej w gminie przejawiający się w uczestnictwie w różnego rodzaju organizacjach pozarządowych, ogrywających rolę partnerów w realizacji polityki rozwoju;
- b. Względnie bogata oferta edukacyjna, wykorzystująca unowocześnioną bazę dydaktyczną, w tym atrakcyjna oferta kształcenia zawodowego (np. Technikum Hodowli Koni o profilu: Policja Konna);
- c. Rozwijająca się infrastruktura sportowo-rekreacyjna;
- d. Silne wiatry i bezpieczne wody (relatywnie niewielka głębokość) dla rozwijania wodnych sportów surfingowych;
- e. Stabilna gminna oferta kulturalna, w tym rozwijana na bazie lokalnego dziedzictwa kulturowego, obejmująca wydarzenia o utrwalonej renomie;
- f. Istniejąca infrastruktura uzdrowskowa;
- g. Funkcjonowanie szpitala powiatowego;
- h. Skutecznie funkcjonujący system pomocy społecznej i wspierania rodziny;
- i. Silna dyscyplina finansów publicznych – stabilny poziom zadłużenia gminy;
- j. Doskonałe warunki przyrodniczo-krajobrazowe i zasoby naturalne, predysponujące gminę do intensywnego rozwoju funkcji turystyczno-uzdrowskowych;
- k. Doskonałe warunki klimatyczne o cechach klimatu morskiego, sprzyjające rozwojowi funkcji turystyczno-uzdrowskowych;
- l. Ponadprzeciętny potencjał dziedzictwa kulturowego na obszarze miejskim sprzyjający rozwojowi funkcji turystyczno-uzdrowskowych;
- m. Istniejąca oś komunikacyjna w oparciu o drogi wojewódzkie i szlak kolejowy oraz schemat uzupełniający dróg powiatowych;
- n. Duży potencjał wolnych obszarów inwestycyjnych oraz ich rosnąca atrakcyjność;
- o. Duży wolumen podmiotów gospodarczych wskazujący na potencjał rozwojowy dla lokalnej przedsiębiorczości;
- p. Dobre warunki dla rozwoju rolnictwa i przemysłu rolno-spożywczego;
- q. Spadkowe tendencje w poziomie bezrobocia;
- r. Duży potencjał osadniczy wynikający z doskonałej lokalizacji, urozmaiconej sfery przestrzennej i dobrych perspektyw rozwoju;
- s. Brak uciążliwego przemysłu;
- t. Generalnie niskie wskaźniki zanieczyszczenia i degradacji środowiska naturalnego;
- u. Dobre warunki dla rozwoju energetyki odnawialnej;

II. SŁABE STRONY

- a. Silne procesy depopulacyjne skutkujące kurczącą się liczbą ludności, w tym bardzo niekorzystna struktura demograficzna gminy, charakteryzująca się spadającym odsetkiem osób w wieku przed- i produkcyjnym oraz skokowym wzrostem odsetka osób w wieku poprodukcyjnym;
- b. Brak reprezentacji środowiska młodzieży oraz seniorów na poziomie samorządowym;
- c. Niezadowolający poziom uczestnictwa w procesach wyborczych, niska partycypacja społeczna;
- d. Niezadowolające wyniki egzaminów ósmoklasisty oraz maturalnych, zarówno względem innych gmin Powiatu Kamieńskiego, jak i średniej wojewódzkiej;

- e. Występowanie negatywnych zjawisk społecznych (przestępczość, uzależnienia) na obszarze miasta oraz w części obszarów wiejskich gminy;
- f. Niewystarczający zasób mieszkaniowy gminy oraz zaporowo wysokie ceny mieszkań skutkujące migracją i deficytem pracowników;
- g. Niewystarczający poziom usług publicznych, w tym słaba dostępność komunikacyjna do usług zdrowotnych oraz brak gminnego systemu opieki dla dzieci do lat 3;
- h. Niedostosowany do współczesnych wymogów poziom usług administracji publicznej, w tym dostępności architektonicznej;
- i. Niewystarczający poziom wykorzystania potencjałów endogennych (przyroda, uzdrowisko, dziedzictwo kulturowe);
- j. Nieadekwatny do potencjału stan bazy noclegowo-hotelowej;
- k. Niska jakość dróg gminnych, zwłaszcza o nawierzchni gruntowej oraz wysoki poziom wykluczenia komunikacyjnego obszarów wiejskich gminy;
- l. Osłabiona dynamika wzrostu liczby podmiotów gospodarczych, widoczne tendencje stagnacyjne;
- m. Niewystarczający poziom rozwoju infrastruktury sieciowej i punktowej, zwłaszcza na obszarach wiejskich;
- n. Względnie wysoki wskaźnik bezrobocia, zwłaszcza wśród kobiet i na obszarach wiejskich;
- o. Bardzo niski stopień pokrycia powierzchni gminy planami zagospodarowania;
- p. Niewykorzystany potencjał osiedleńczy, w tym nieaktualizowana polityka przestrzenna;
- q. Problemy ochrony środowiska, zwłaszcza jakości powietrza w strefie uzdrowiskowej związane m.in. z problematyką tzw. niskiej emisji;
- r. Duży udział w powierzchni gminy obszarów zagrożonych powodzią;

III. SZANSE

- a. Atrakcyjność inwestycyjna Pomorza Zachodniego oraz duży potencjał rozwojowy regionu;
- b. Położenie gminy w obszarze największego potencjału turystycznego województwa, tj. w pasie nadmorskim, w tym inwestycje zwiększające potencjał rozwoju turystyki, np.:
 - i. budowa największego w tej części Europy parku rozrywki w Brojcach koło Gryfic;
 - ii. planowane bezpośrednie i szybkie połączenie kolejowe Szczecina z Berlinem, w tym z międzynarodowym lotniskiem Berlin Brandenburg;
 - iii. rozwijająca się sieć dróg dla rowerów, pieszych szlaków turystycznych, szlaków wodnych;
- c. Tworzące się partnerstwo powiatowo-gminne Związku Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych (ZIT) Obszaru Funkcjonalnego Kamienia Pomorskiego, dające potencjał szeroko zakrojonej współpracy ponadlokalnej;
- d. Duża intensywność nowo zdefiniowanych polityk państwa, wraz z alokowanymi funduszami, wobec różnorodnych problemów i grup społecznych, w tym osób starszych i z niepełnosprawnościami;
- e. Wysoki stopień priorytetyzacji zielonych i niebieskich inwestycji – szeroki katalog możliwości ich współfinansowania w ramach środków zewnętrznych UE i budżetu państwa;

- f. Możliwość współfinansowania projektów we wszystkich sferach (społecznej, gospodarczej i przestrzennej) ze środków zewnętrznych – krajowych, UE i innych (np. EOG);
- g. Wzrastająca popularność pracy zdalnej oraz uelastycznienie form zatrudnienia;
- h. Intensywnie rozwijające się technologie informacyjno-komunikacyjne;
- i. Procesy migracyjne (głównie z powodu wojny w Ukrainie), tworzące możliwość uzupełniania luk kadrowych w gospodarce;
- j. Powołanie Zachodniopomorskiej Doliny Wodorowej;

IV. ZAGROŻENIA

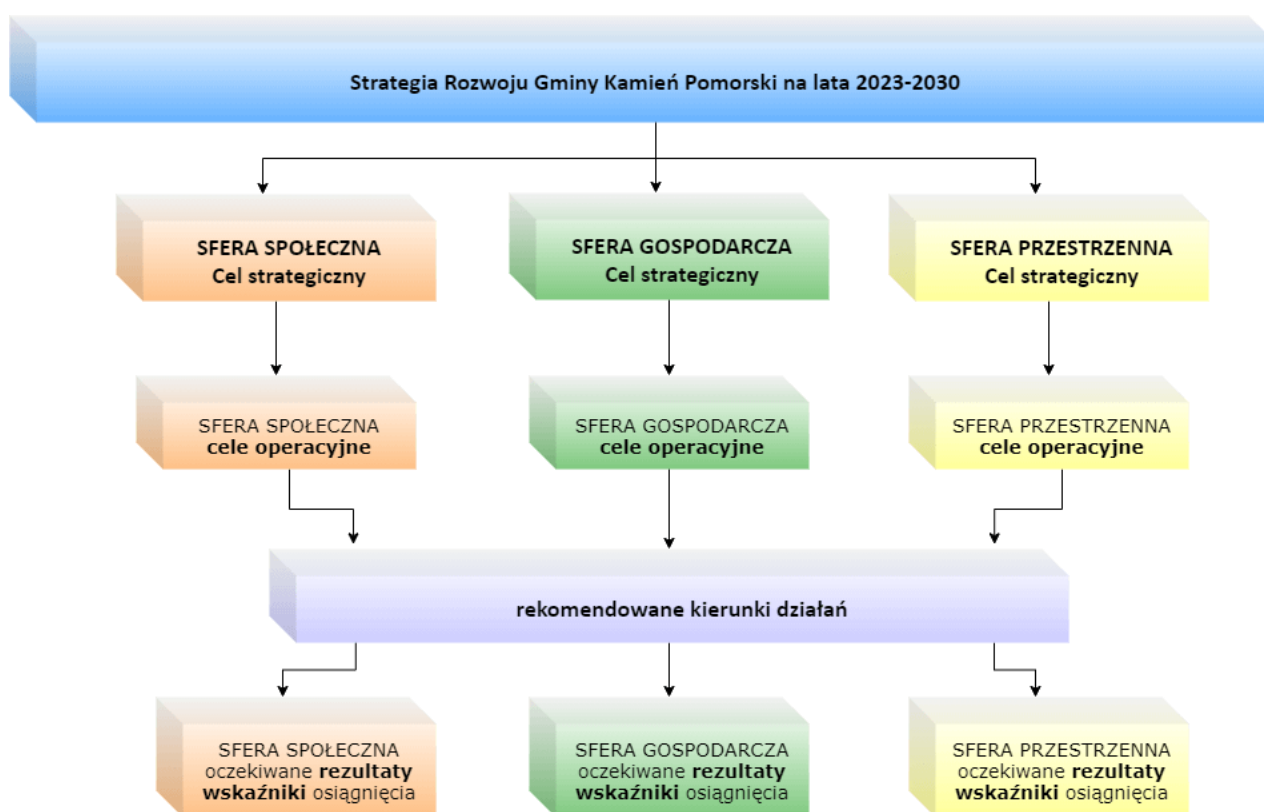
- a. Kryzys i niepewność związane z turbulentnymi uwarunkowaniami geopolitycznymi, w tym z sytuacją postpandemiczną oraz działaniami wojennymi w Ukrainie;
- b. Presja konkurencyjna innych ośrodków turystyczno-wypoczynkowych zlokalizowanych w pasie nadmorskim;
- c. Zagrożenie stabilnych finansów samorządowych, w tym zdolności inwestycyjnych gminy, spowodowane m.in.:
 - i. negatywnymi efektami zmian podatkowych na poziomie krajowym;
 - ii. pogarszającymi się warunki makroekonomicznymi, w tym znaczącym wzrostem inflacji;
 - iii. wzrostem kosztów obsługi zadłużenia;
 - iv. kryzysem energetycznym – znacznym wzrostem cen nośników energii;
- d. Rozwijający się katalog problemów społecznych (rodzina, praca, zdrowie, itp.), zwiększający koszty podaży wsparcia ze strony państwa i jednostek samorządu terytorialnego;
- e. Wystąpienie silnych czynników antropopresyjnych, związanych m.in. z ogólnym wzrostem rozwojowym regionu, w tym funkcji turystycznych;
- f. Zmiany klimatyczne i związane z nimi anomalie i sytuacje kryzysowe, w tym zagrożenie występowania zjawisk ekstremalnych i suszy.

3. Strategiczne kierunki rozwoju Gminy Kamień Pomorski

3.1. Logika interwencji

W ramach logicznej struktury Strategii oraz w pewnym uproszczeniu względem metodologii wnioskowania reprezentowanej w poprzednim rozdziale³, wskazanie celów strategicznych zostało podporządkowane trzem odrębnym sferom: społecznej, gospodarczej i przestrzennej – cele te określają długofalowe rezultaty wdrażania przedstawionych w dalszej części rozdziału założeń programowych.

Z uwagi na hierarchiczną strukturę strategicznego programowania rozwoju, zdefiniowane cele długofalowe poddane zostały procesowi dekompozycji na cele operacyjne, i dalej – na rekomendowane kierunki działań:

Schemat 1. Logika interwencji wpisana w strukturę Strategii
Źródło: opracowanie własne

3.2. Cele strategiczne i cele operacyjne

Na podstawie wyników diagnozy oraz narzędzia analizy SWOT, wyznaczono cele strategiczne oraz cele operacyjne, które znajdują swoje uzasadnienie w problemach lub obszarach problemowych zdiagnozowanych w Gminie Kamień Pomorski.

³ Synteza wniosków z przeprowadzonej diagnozy została przedstawiona w 4 obszarach: społecznym, gospodarczym, przestrzennym oraz instytucjonalnym. Jednakże na etapie przejścia do poziomu strategiczno-operacyjnego oraz zgodnie z wymogami ustawy względem obligatoryjnych treści strategii rozwoju, obszar instytucjonalny włączono w pozostałe trzy strefy.

WYMIAR SPOŁECZNY
Cel strategiczny 1. <i>Wzrost jakości życia oraz potencjału rozwojowego mieszkańców Gminy Kamień Pomorski</i>
Cele operacyjne:
1.1 Podnoszenie jakości gminnego sektora edukacji na wszystkich poziomach
1.2 Systematyczny wzrost atrakcyjności gminnej oferty kulturalnej
1.3 Rozwój działalności sportowo-rekreacyjnej
1.4 Zwiększanie dostępności i jakości usług zdrowotnych, w tym uzdrowiskowych
1.5 Wzrost udziału usług publicznych w przeciwdziałaniu wykluczeniu społecznemu
1.6 Dbłość o podnoszenie poziomu bezpieczeństwa mieszkańców gminy oraz turystów
1.7 Podnoszenie sprawności zarządzania gminą i poziomu partycypacji społecznej

WYMIAR GOSPODARCZY
Cel strategiczny 2. <i>Intensyfikacja rozwoju gospodarczego i pozycji konkurencyjnej Gminy Kamień Pomorski w oparciu o zrównoważone wykorzystanie potencjału endogenicznego</i>
Cele operacyjne
2.1 Systematyczny rozwój potencjału turystycznego na bazie czynników endogennych
2.2 Wspieranie rozwoju przedsiębiorczości, w tym o charakterze kreatywnym
2.3 Wzmocnienie i zróżnicowanie działań promocyjnych
2.4 Tworzenie dogodnych warunków dla lokalizacji przedsięwzięć gospodarczych
2.5 Rozwijanie potencjału sektora rolno-spożywczego

WYMIAR PRZESTRZENNY
Cel strategiczny 3. <i>Wzrost spójności, dostępności i atrakcyjności środowiskowo-przestrzennej dla życia i rozwoju w Gminie Kamień Pomorski</i>
Cele operacyjne
3.1 Wzrost uporządkowania ładu przestrzennego i jakości przestrzeni publicznych
3.2 Zwiększenie ilości i jakości infrastruktury drogowej oraz wzrost dostępności komunikacyjnej
3.3 Rozwój i zwiększanie dostępności do technicznej infrastruktury sieciowej i punktowej
3.4 Wspieranie transformacji energetycznej
3.5 Utrzymywanie w dobrym stanie zasobów naturalnych i walorów przyrodniczych
3.6 Adaptacja do zmian klimatu i poprawa jakości komponentów środowiska

3.3. Rekomendacje operacyjne

Wektoryzację programu rozwojowego wieńczą sugestie odnośnie możliwych do implementacji kierunków działań, przyporządkowanych do poszczególnych celów operacyjnych i strategicznych. Z uwagi na, co do zasady, planistyczną naturę niniejszego dokumentu, wymienione kierunki celowo ujęte są w formie rekomendacji, gdyż ich dobór, kolejność, czy też sposób ewentualnego wdrożenia zależą będą od sytuacji społecznej, gospodarczej (finansowej), przestrzennej i prawno-politycznej w danym momencie sprzyjającej lub uniemożliwiającej ich implementację.

Jednocześnie, prezentowany katalog kierunków operacyjnych nie ma charakteru zamkniętego – realizatorzy Strategii mogą go dowolnie modyfikować i wzbogacać, co raz jeszcze należy podkreślić, będzie wypadkową aktualnej kompozycji czynników wewnętrznych i zewnętrznych.

3.3.1. Kierunki działań w wymiarze społecznym

WYMIAR SPOŁECZNY	
Cel strategiczny:	1. Wzrost jakości życia oraz potencjału rozwojowego mieszkańców Gminy Kamień Pomorski
Cel operacyjny:	1.1 Podnoszenie jakości gminnego sektora edukacji na wszystkich poziomach
	Rekomendowane kierunki działań:
	1.1.1. Modernizacja i rozbudowa infrastruktury edukacyjnej, m.in.: 1.1.1.1. remonty generalne obiektów placówek edukacyjnych 1.1.1.2. przedsięwzięcia termomodernizacyjne i zwiększające energooszczędność 1.1.1.3. zapewnienie dostępności obiektów osobom z niepełnosprawnościami
	1.1.2. Stałe podnoszenie poziomu bazy dydaktycznej, m.in. poprzez doposażanie sal dydaktycznych, w tym w sprzęt ICT
	1.1.3. Podnoszenie jakości i efektywności kształcenia oraz atrakcyjności nauczania, m.in. poprzez realizację systemowych projektów edukacyjnych
	1.1.4. Rozwój oferty zajęć pozalekcyjnych i dodatkowych, z uwzględnieniem uczniów wymagających dodatkowej pomocy w nauce oraz uczniów szczególnie uzdolnionych
	1.1.5. Podnoszenie kwalifikacji kadry nauczycielskiej
	1.1.6. Promocja i działania na rzecz rozwijania kształcenia ustawicznego
	1.1.7. Wspieranie podnoszenia jakości kształcenia zawodowego w powiązaniu z potrzebami lokalnego rynku pracy
	1.1.8. Rozwój usług wczesnej opieki i edukacji, m.in.: 1.1.8.1. uruchomienie żłobka gminnego

WYMIAR SPOŁECZNY	
Cel strategiczny:	1. Wzrost jakości życia oraz potencjału rozwojowego mieszkańców Gminy Kamień Pomorski
Cel operacyjny:	1.2 Systematyczny wzrost atrakcyjności gminnej oferty kulturalnej
	Rekomendowane kierunki działań:
	1.2.1 Wsparcie i dalszy rozwój instytucji kultury i dziedzictwa historycznego, dla których organizatorem jest Gmina Kamień Pomorski tj.: 1.2.1.1 Powiatowa i Miejska Biblioteka Publiczna 1.2.1.2 Kamieński Dom Kultury 1.2.1.3 Muzeum Historii Ziemi Kamieńskiej
	1.2.2 Rozwój bazy kulturalnej, zwiększenie jej dostępności i jakości

WYMIAR SPOŁECZNY	
Cel strategiczny:	1. Wzrost jakości życia oraz potencjału rozwojowego mieszkańców Gminy Kamień Pomorski
Cel operacyjny:	1.2 Systematyczny wzrost atrakcyjności gminnej oferty kulturalnej
	Rekomendowane kierunki działań:
	1.2.3 Rozwój oferty kulturalnej oraz warunków atrakcyjnego spędzania wolnego czasu, ukierunkowanej do różnych grup społecznych, zarówno mieszkańców, jak i turystów
	1.2.4 Budowa oferty kulturalnej skierowanej do mieszkańców poza ścisłym sezonem turystycznym, w tym organizacja imprez o charakterze integracyjnym
	1.2.5 Merytoryczne oraz organizacyjne wspieranie lokalnego ruchu artystycznego, kulturalnego i odnoszącego się do dziedzictwa historycznego
	1.2.6 Współpraca z organizacjami pozarządowymi działającymi w obszarze kultury, m.in.: 1.2.6.1 wspieranie istniejących i promocja powstania nowych kół gospodyń wiejskich
	1.2.7 Poprawa warunków uczestnictwa w kulturze na obszarach wiejskich gminy – budowa mikro-lokalnych centrów kulturotwórczych – świetlic wiejskich, o ile uzasadnia to sytuacja demograficzna i/lub ważny interes społeczny

WYMIAR SPOŁECZNY	
Cel strategiczny:	1. Wzrost jakości życia oraz potencjału rozwojowego mieszkańców Gminy Kamień Pomorski
Cel operacyjny:	1.3 Rozwój działalności sportowo-rekreacyjnej
	Rekomendowane kierunki działań:
	1.3.1 Budowa, przebudowa i doposażenie istniejących obiektów sportowych, m.in.: 1.3.1.1 rozbudowa stadionu w Kamieniu Pomorskim
	1.3.2 Budowa, przebudowa i doposażenie placów zabaw na obszarach wiejskich, o ile uzasadnia to sytuacja demograficzna i/lub ważny interes społeczny
	1.3.3 Rozwój oferty sportowo-rekreacyjnej, ukierunkowanej na różne grupy społeczne, zarówno mieszkańców, jak i turystów, w tym organizacja imprez o charakterze integracyjnym
	1.3.4 Zwiększenie wykorzystanie potencjału obszarów wodnych dla organizacji rekreacji i aktywnego wypoczynku
	1.3.5 Współpraca z organizacjami pozarządowymi działającymi w obszarze sportu i rekreacji, w tym promocja zdrowego stylu życia
	1.3.6 Wykorzystanie potencjału obszarów leśnych dla realizacji programów z zakresu rekreacji, wypoczynku i edukacji

WYMIAR SPOŁECZNY	
Cel strategiczny:	1. Wzrost jakości życia oraz potencjału rozwojowego mieszkańców Gminy Kamień Pomorski
Cel operacyjny:	1.4 Zwiększanie dostępności i jakości usług zdrowotnych, w tym uzdrowiskowych
Rekomendowane kierunki działań:	
1.4.1	Wspieranie działań zmierzających do rozwoju i poprawy dostępności do usług medycznych o charakterze ogólnym, m.in. poprzez działania redukujące poziom wykluczenia komunikacyjnego obszarów wiejskich gminy
1.4.2	Wspieranie działań zmierzających do rozwoju i poprawy dostępności do usług medycznych o charakterze specjalistycznym, m.in. poprzez działania redukujące poziom wykluczenia komunikacyjnego obszarów wiejskich gminy
1.4.3	Wspieranie działań zmierzających do rozwoju i poprawy dostępności do usług o charakterze uzdrowiskowym dla mieszkańców gminy
1.4.4	Wsparcie zdrowia mieszkańców poprzez realizację programów profilaktyki zdrowotnej, opracowywanych przy aktywnym wsparciu istniejących placówek zdrowia – kształtowanie postaw prozdrowotnych

WYMIAR SPOŁECZNY	
Cel strategiczny:	1. Wzrost jakości życia oraz potencjału rozwojowego mieszkańców Gminy Kamień Pomorski
Cel operacyjny:	1.5 Wzrost udziału usług publicznych w przeciwdziałaniu wykluczeniu społecznemu
Rekomendowane kierunki działań:	
1.5.1	Podejmowanie wysiłków w celu wyeliminowania problemu dostępu do mieszkań – inicjatywy z obszaru mieszkalnictwa społecznego
1.5.2	Systematyczna likwidacja barier architektonicznych, zwłaszcza w instytucjach i obiektach użyteczności publicznej – zwiększenie dostępności przestrzeni publicznej dla osób o ograniczonej samodzielności ruchowej
1.5.3	Systemowe wspieranie rodzin z problemami społecznymi i zagrożonych wykluczeniem społecznym: <ul style="list-style-type: none"> 1.5.3.1 wzmacnianie funkcji opiekuńczo-wychowawczych rodziców i opiekunów 1.5.3.2 zapewnienie dostępu do specjalistycznego i kompleksowego wsparcia, w tym terapii uzależnień 1.5.3.3 zwiększenie świadomości społecznej w obszarze różnorodnych zjawisk dysfunkcyjnych, zwłaszcza w odniesieniu do rodzin
1.5.4	Wzmocnienie oddziaływań profilaktycznych, prewencyjnych i kompensacyjnych m.in. poprzez podejmowanie współpracy

WYMIAR SPOŁECZNY	
Cel strategiczny:	1. Wzrost jakości życia oraz potencjału rozwojowego mieszkańców Gminy Kamień Pomorski
Cel operacyjny:	1.5 Wzrost udziału usług publicznych w przeciwdziałaniu wykluczeniu społecznemu
	Rekomendowane kierunki działań:
	z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz wsparcia rodzin oraz osób ze szczególnymi potrzebami
	1.5.5 Wsparcie integracji społecznej i zapobieganie wykluczeniu społecznemu osób starszych oraz z niepełnosprawnościami: 1.5.5.1 wzmocnienie i rozwój polityki senioralnej, m.in. poprzez utworzenie Centrum Wsparcia Seniora 1.5.5.2 realizacja programów aktywizujących oraz tworzenie warunków wszechstronnej aktywności - wspieranie partycypacji społecznej i obywatelskiej
	1.5.6 Systemowe wzmocnienie potencjału opiekuńczego rodzin, w tym: 1.5.6.1 rozwój usług opiekuńczych i asystenckich, skierowanych w szczególności do osób starszych oraz z niepełnosprawnościami 1.5.6.2 systematyczne zwiększanie wsparcia w ramach tzw. opieki wytchnieniowej dla członków rodzin i opiekunów osób niesamodzielnymi, w tym osób z chorobami otępiennymi

WYMIAR SPOŁECZNY	
Cel strategiczny:	1. Wzrost jakości życia oraz potencjału rozwojowego mieszkańców Gminy Kamień Pomorski
Cel operacyjny:	1.6 Podnoszenie poziomu bezpieczeństwa mieszkańców gminy oraz turystów
	Rekomendowane kierunki działań:
	1.6.1 Poprawa bezpieczeństwa w miejscach publicznych oraz klasyfikowanych jako niebezpieczne, w tym: 1.6.1.1 rozbudowa systemu monitoringu wizyjnego na terenie miasta Kamień Pomorski
	1.6.2 Prowadzenie bieżącej analizy stanu bezpieczeństwa na terenie gminy oraz podnoszenie skuteczności procedur koordynacyjnych dla służb odpowiedzialnych za bezpieczeństwo, porządek publiczny i ratownictwo
	1.6.3 Wspieranie projektów dotyczących gotowości interwencyjnej służb pożarniczych – kompleksowe wsparcie gminnych OSP
	1.6.4 Rozwój współpracy w zakresie bezpieczeństwa ze służbami: Policji oraz Państwowej Straży Pożarnej, a także dążenie do poprawy stanu infrastruktury wspierającej bezpieczeństwo publiczne (np. poprzez poprawę jakości dróg w gminie)
	1.6.5 Wspieranie działań organizacji pozarządowych realizujących zadania w zakresie bezpieczeństwa i porządku publicznego

WYMIAR SPOŁECZNY	
Cel strategiczny:	1. Wzrost jakości życia oraz potencjału rozwojowego mieszkańców Gminy Kamień Pomorski
Cel operacyjny:	1.7 Podnoszenie sprawności zarządzania gminą i poziomu partycypacji społecznej
	Rekomendowane kierunki działań:
	1.7.1 Wzmacnianie współpracy oraz szersza integracja samorządów w regionie, przede wszystkim w ramach Związku ZIT Obszaru Funkcjonalnego Kamienia Pomorskiego
	1.7.2 Systematyczne zwiększanie stopnia wykorzystania w gminie finansowych środków zewnętrznych np.: 1.7.2.1 krajowych (m.in. budżet państwa lub województwa, fundusze celowe) 1.7.2.2 zagranicznych (m.in. środki Unii Europejskiej, Fundusze Norweskie, fundusze Europejskiego Obszaru Gospodarczego)
	1.7.3 Wdrożenie partycypacyjnych mechanizmów zarządzania gminą, np. poprzez: 1.7.3.1 wdrożenie narzędzia budżetu obywatelskiego 1.7.3.2 uruchomienie elektronicznej platformy dynamicznej wymiany informacji pomiędzy mieszkańcami (również turystami) a Urzędem Miejskim
	1.7.4 Wspieranie podmiotów społeczeństwa obywatelskiego oraz działania na rzecz integracji środowisk lokalnych, w tym m.in.: 1.7.4.1 kontynuacja systemu grantów aktywizujących organizacje pozarządowe 1.7.4.2 społeczna aktywizacja młodzieży 1.7.4.3 społeczna aktywizacja seniorów 1.7.4.4 promowanie i animowanie współpracy pomiędzy sektorem publicznym, a organizacjami pozarządowymi
	1.7.5 Zwiększenie potencjału instytucjonalnego gminy, m.in. poprzez: 1.7.5.1 utworzenie nowej siedziby Urzędu Miejskiego w Kamieniu Pomorskim, promującej zrównoważone budownictwo, energooszczędność i recykling, dostosowanej do osób ze szczególnymi potrzebami 1.7.5.2 dostosowanie infrastruktury do istniejących potrzeb w obiektach, w których realizowane są zadania gminy 1.7.5.3 wzmacnianie i podnoszenie kompetencji kadr Urzędu Miejskiego w Kamieniu Pomorskim oraz jednostek podległych
	1.7.6 Standaryzowanie istniejących usług oraz opracowanie i wdrożenie nowych standardów i procedur, mających na celu usprawnienie funkcjonowania administracji samorządowej
	1.7.7 Wdrożenie i upowszechnienie nowoczesnych e-usług, w tym: 1.7.7.1 cyfryzacja zasobów gminnych

WYMIAR SPOŁECZNY	
Cel strategiczny:	1. Wzrost jakości życia oraz potencjału rozwojowego mieszkańców Gminy Kamień Pomorski
Cel operacyjny:	1.7 Podnoszenie sprawności zarządzania gminą i poziomu partycypacji społecznej
	Rekomendowane kierunki działań:
	1.7.7.2 podnoszenie cyberbezpieczeństwa e-oferty 1.7.7.3 zapewnienie dostępności cyfrowej (m.in. dla osób z niepełnosprawnościami)

3.3.2. Kierunki działań w wymiarze gospodarczym

WYMIAR GOSPODARCZY	
Cel strategiczny:	2. Intensyfikacja rozwoju gospodarczego i pozycji konkurencyjnej Gminy Kamień Pomorski w oparciu o zrównoważone wykorzystanie potencjału endogenicznego
Cel operacyjny:	2.1 Systematyczny rozwój potencjału turystycznego na bazie czynników endogennych
	Rekomendowane kierunki działań:
	2.1.1 Opracowanie i wdrożenie <i>Programu Rozwoju Turystyki w Gminie Kamień Pomorski</i>
	2.1.2 Tworzenie nowych produktów turystycznych i rozwój istniejących w oparciu o walory przyrodnicze, uzdrowiskowe, kulturowe i historyczne: 2.1.2.1 budowa zintegrowanej, pakietowej, zdywersyfikowanej i całorocznej oferty turystycznej 2.1.2.2 budowa rozpoznawalności Gminy Kamień Pomorski, jako ośrodka turystyki wodnej i uzdrowiskowej
	2.1.3 Rozwój portu morskiego w Kamieniu Pomorskim poprzez m.in.: 2.1.3.1 dążenie do pełniejszego wykorzystania mariny technicznej, np. na potrzeby zimowego postoju jednostek 2.1.3.2 tworzenie innych niż z sektora rybołówstwa funkcji portu rybackiego, np. organizacja targu rybnego – sprzedaż ryb świeżych oraz przetworzonych na miejscu 2.1.3.3 zwiększenie potencjału oraz stopnia wykorzystania portu morskiego, w tym portu jachtowego
	2.1.4 Zwiększanie potencjału oraz stopnia wykorzystania usług uzdrowiskowych, w tym: 2.1.4.1 budowa, rozbudowa, modernizacja lub wyposażenie publicznie dostępnej infrastruktury uzdrowiskowej, w tym urządzenie terenów zielonych i wyposażenie ich w narzędzia umożliwiające pełnienie funkcji rekreacyjnych / leczniczych (np. parki zdrojowe, ścieżki zdrowia, parki kinezyterapeutyczne) 2.1.4.2 tworzenie urządzeń lecznictwa uzdrowiskowego typu: pijalnie uzdrowiskowe, tężnie, inhalatoria wraz z infrastrukturą towarzyszącą
	2.1.5 Zwiększenie wykorzystania zasobów dziedzictwa kulturowego i historycznego w systemie czynników rozwojowych turystyki w gminie, m.in.: 2.1.5.1 w odniesieniu do niewykorzystanego potencjału na obszarach wiejskich, tworzenie w sołectwach stref z funkcją rekreacyjno-wypoczynkową oraz turystyczną
	2.1.6 Rozwój sieci szlaków turystycznych, w tym: 2.1.6.1 znakowane szlaki piesze i miejsca odpoczynku

WYMIAR GOSPODARCZY	
Cel strategiczny:	2. Intensyfikacja rozwoju gospodarczego i pozycji konkurencyjnej Gminy Kamień Pomorski w oparciu o zrównoważone wykorzystanie potencjału endogenicznego
Cel operacyjny:	2.1 Systematyczny rozwój potencjału turystycznego na bazie czynników endogennych
	Rekomendowane kierunki działań:
	<p>2.1.6.2 tworzenie tras rowerowych w oparciu o drogi dla rowerów wyłączone z ruchu zmotoryzowanego, w tym miejsca odpoczynku</p> <p>2.1.6.3 koordynacja działań w celu utworzenia spójnej sieci ścieżek, tras, szlaków rowerowych oraz pieszych z gminami sąsiadującymi</p>
	2.1.7 Integracja kalendarza imprez / wydarzeń / eventów z każdego obszaru (turystyka, kultura, sport, rekreacja) z ofertą gmin sąsiadujących
	<p>2.1.8 Rozwój infrastruktury turystycznej i okołoturystycznej na terenie gminy:</p> <p>2.1.8.1 wspieranie inicjatyw związanych z budową, rozbudową i modernizacją m.in. całorocznej i sezonowej bazy noclegowej (np. hotelowej, motelowej, pensjonatów, biwakowej, kempingowej) oraz bazy gastronomicznej</p> <p>2.1.8.2 opracowanie projektów przygotowania terenów inwestycyjnych o funkcji turystycznej i sportowo-rekreacyjnej, w tym w pobliżu akwenów, wyznaczonych dla tej funkcji w <i>Projekcie planu zagospodarowania przestrzennego morskich wód wewnętrznych Zalewu Kamieńskiego</i></p>
	<p>2.1.9 Profesjonalizacja obsługi ruchu turystycznego:</p> <p>2.1.9.1 utworzenie stacjonarnej informacji turystycznej</p> <p>2.1.9.2 utworzenie i zarządzanie gminną aplikacją turystyczną</p> <p>2.1.9.3 budowa jednolitego systemu identyfikacji wizualnej, w tym oznakowania obiektów i atrakcji turystycznych oraz informacji przestrzennej gminy</p>
	<p>2.1.10 Intensyfikacja działań promocyjnych, m.in.:</p> <p>2.1.10.1 w odniesieniu do walorów turystycznych gminy, w tym udział w targach turystycznych</p> <p>2.1.10.2 wsparcie i promocja podmiotów działających w obszarze turystyki oraz oferowanych przez nie usług i atrakcji</p> <p>2.1.10.3 promocja gminy, jako miejsca przyjaznego inwestorom zorientowanym w szczególności na branżę turystyczną</p>

WYMIAR GOSPODARCZY	
Cel strategiczny:	2. Intensyfikacja rozwoju gospodarczego i pozycji konkurencyjnej Gminy Kamień Pomorski w oparciu o zrównoważone wykorzystanie potencjału endogenicznego
Cel operacyjny:	2.2 Wspieranie rozwoju przedsiębiorczości, w tym o charakterze kreatywnym
	Rekomendowane kierunki działań:
	<p>2.2.1 Wspieranie działalności lokalnych przedsiębiorców, producentów oraz rozwoju oferowanych usług i produktów, w tym m.in.:</p> <p>2.2.1.1 tworzenie stref aktywności gospodarczej dla działalności produkcyjnej, logistycznej lub usługowej, w tym przygotowywanie terenów inwestycyjnych (<i>patrz poniżej - cel operacyjny 2.4</i>)</p> <p>2.2.1.2 opracowanie i dystrybucja informacji nt. możliwości inwestowania na obszarze gminy</p> <p>2.2.1.3 informowanie o instytucjach lub podmiotach wspierających przedsiębiorczość (np. Biuro Rzecznika Małych i Średnich Przedsiębiorców, izby gospodarcze, platformy szkoleniowe)</p> <p>2.2.1.4 promocja lokalnych przedsiębiorstw i ich produktów</p> <p>2.2.2 Z uwagi na ich specyficzną rolę, pobudzającą cały ekosystem przedsiębiorczości, kierowanie wyselekcjonowanego wsparcia dla podmiotów kreatywnych, zwanych również innowacyjnymi, reprezentujących działalność z następujących sekcji PKD⁴:</p> <p>2.2.2.1 J – informacja i komunikacja</p> <p>2.2.2.2 K – działalność finansowa i ubezpieczeniowa</p> <p>2.2.2.3 L – działalność związana z obsługą rynku nieruchomości</p> <p>2.2.2.4 M – działalność profesjonalna, naukowa i techniczna</p> <p>2.2.2.5 R – działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją</p> <p>Wsparcie ukierunkowane zarówno na utrzymanie istniejących podmiotów, jak i stymulująco – na rzecz powstawania nowych</p> <p>2.2.3 Wspieranie okołorolniczych działalności gospodarczych na obszarach wiejskich (<i>patrz poniżej – cel operacyjny 2.5</i>)</p> <p>2.2.4 Promocja wizerunku gminy, jako miejsca przyjaznego inwestorom (<i>patrz poniżej – cel operacyjny 2.3</i>)</p>

⁴ Por. „Analiza relacji funkcjonalno-przestrzennych między ośrodkami miejskimi i ich otoczeniem” - Komponent 1 Potencjał społeczno-gospodarczy i funkcje miast - województwo zachodniopomorskie / źródło: <https://psme.pomorskie.eu/projekty/> [dostęp: 12.2022]

WYMIAR GOSPODARCZY	
Cel strategiczny:	2. Intensyfikacja rozwoju gospodarczego i pozycji konkurencyjnej Gminy Kamień Pomorski w oparciu o zrównoważone wykorzystanie potencjału endogenicznego
Cel operacyjny:	2.3 Wzmocnienie i różnicowanie działań promocyjnych
	Rekomendowane kierunki działań:
	2.3.1 Opracowanie i wdrożenie <i>Programu Promocji Gminy Kamień Pomorski</i> – budowa i promocja marki gminy oraz wykreowanie jej pozytywnego wizerunku
	2.3.2 Strategicznie określone i zaplanowane w odniesieniu do innych dokumentów wyższego rzędu działania promocyjne winny być ukierunkowane na intensywne promowanie wizerunku gminy, jako miejsca: <ul style="list-style-type: none"> 2.3.2.1 w którym warto żyć i prowadzić działalność zawodową 2.3.2.2 które warto odwiedzić oraz spędzić w nim swój czas wolny, uczestnicząc i korzystając z bogatej oferty turystycznej, w tym sportowo-rekreacyjnej, kulturowej oraz na bazie dziedzictwa historycznego 2.3.2.3 przyjaznego inwestorom, prezentującego wdrażane przez władze samorządowe działania, stymulujące rozwój przedsiębiorczości w gminie
	2.3.3 Współuczestnictwo gminy w eventach promocyjnych z podmiotami zewnętrznymi, również z gminami ościennymi, zwłaszcza w ramach Związku ZIT Obszaru Funkcjonalnego Kamienia Pomorskiego
	2.3.4 Wypracowanie i wdrożenie jednolitego systemu informacji i komunikacji wizualnej

WYMIAR GOSPODARCZY	
Cel strategiczny:	2. Intensyfikacja rozwoju gospodarczego i pozycji konkurencyjnej Gminy Kamień Pomorski w oparciu o zrównoważone wykorzystanie potencjału endogenicznego
Cel operacyjny:	2.4 Tworzenie dogodnych warunków dla lokalizacji przedsięwzięć gospodarczych
	Rekomendowane kierunki działań:
	2.4.1 Zwiększenie stopnia efektywnego wykorzystania terenów inwestycyjnych w ramach: <ul style="list-style-type: none"> 2.4.1.1 Kamieńskiej Strefy Aktywności Gospodarczej, w tym istniejącej Podstrefy Kamień Pomorski Kostrzyńsko-Słubickiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej
	2.4.2 Działania zmierzające do tworzenia nowych stref aktywności gospodarczej dla działalności produkcyjnej, logistycznej lub usługowej, w tym: <ul style="list-style-type: none"> 2.4.2.1 pozyskanie wolnych terenów inwestycyjnych

WYMIAR GOSPODARCZY	
Cel strategiczny:	2. Intensyfikacja rozwoju gospodarczego i pozycji konkurencyjnej Gminy Kamień Pomorski w oparciu o zrównoważone wykorzystanie potencjału endogenicznego
Cel operacyjny:	2.4 Tworzenie dogodnych warunków dla lokalizacji przedsięwzięć gospodarczych
	Rekomendowane kierunki działań:
	<p>2.4.2.2 w razie potrzeby, modyfikacja istniejących lub tworzenie nowych miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, dopasowanych do potrzeb rozwoju przedsiębiorczości</p> <p>2.4.2.3 przygotowanie terenów inwestycyjnych, w tym zapewnienie infrastruktury technicznej niezbędnej dla rozwoju przedsiębiorczości</p> <p>2.4.2.4 zapewnienie właściwego skomunikowania nowych stref / terenów inwestycyjnych oraz ich efektywna promocja</p>

WYMIAR GOSPODARCZY	
Cel strategiczny:	2. Intensyfikacja rozwoju gospodarczego i pozycji konkurencyjnej Gminy Kamień Pomorski w oparciu o zrównoważone wykorzystanie potencjału endogenicznego
Cel operacyjny:	2.5 Rozwój potencjału sektora rolno-spożywczego
	Rekomendowane kierunki działań:
	<p>2.5.1 Promocja nowoczesnego rolnictwa opartego o zasady zrównoważonego rozwoju, w tym:</p> <p>2.5.1.1 wspieranie rozwoju zielonej gospodarki w rolnictwie w oparciu o taki sposób gospodarowania na obszarach wiejskich, który sprzyjać będzie zachowaniu równowagi między aspektami środowiskowymi, gospodarczymi oraz społecznymi</p> <p>2.5.2 Wsparcie okołorolniczych działalności gospodarczych poprzez promowanie gospodarstw wielofunkcyjnych⁵, pozyskujących dochód m.in. z rzemiosła, drobnych usług na rzecz mieszkańców obszarów wiejskich, agroturystyki, czy też sprzedaży produktów pochodzących z własnego gospodarstwa w ramach tzw. sprzedaży bezpośredniej lub rolniczego handlu detalicznego⁶, poprzez m.in.:</p>

⁵ Por. Płatkowska-Prokopczyk, L. (2012). „Zielone miejsca pracy” jako element wielofunkcyjnego rozwoju obszarów wiejskich – próba rozpoznania zjawiska. *Journal of Agribusiness and Rural evelopment*, 3(25) 2012, 195-206

⁶ Zastosowanie mają tu m.in.: 1) Ustawa z dnia 15 grudnia 2021 r. o zmianie niektórych ustaw w celu ułatwienia prowadzenia przez rolników rolniczego handlu detalicznego [Dz.U. 2022 poz. 138 z późn. zm.] lub 2) Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 12 września 2022 r. w sprawie maksymalnej ilości żywności zbywanej w ramach rolniczego handlu detalicznego do zakładów prowadzących handel detaliczny z przeznaczeniem dla konsumenta finalnego oraz zakresu i sposobu jej dokumentowania [Dz.U. 2022 poz. 1971 z późn. zm.]

WYMIAR GOSPODARCZY	
Cel strategiczny:	2. Intensyfikacja rozwoju gospodarczego i pozycji konkurencyjnej Gminy Kamień Pomorski w oparciu o zrównoważone wykorzystanie potencjału endogenicznego
Cel operacyjny:	2.5 Rozwój potencjału sektora rolno-spożywczego
	Rekomendowane kierunki działań:
	<p>2.5.2.1 zintegrowane działania na rzecz popularyzacji wśród mieszkańców obszarów wiejskich tworzenia produktów lokalnych wraz z ich promocją</p> <p>2.5.2.2 tworzenie warunków dla indywidualnej sprzedaży produktów lokalnych, np. poprzez reaktywowanie działalności targowiska miejskiego</p> <p>2.5.2.3 operacje na rzecz rozwoju infrastruktury i oferty agroturystycznej</p> <p>2.5.2.4 rozwój oferty zagród edukacyjnych</p>
	<p>2.5.3 Promocja wykorzystania nowoczesnych technologii w rolnictwie, w tym ograniczających wpływ produkcji na środowisko przyrodnicze, m.in.:</p> <p>2.5.3.1 wsparcie tworzenia i wykorzystania odnawialnych źródeł energii (OZE) w produkcji rolniczej</p>
	<p>2.5.4 Wspieranie, inicjowanie i promocja doradztwa dla rolników:</p> <p>2.5.4.1 w zakresie usprawniania systemu zarządzania działalnością, zwiększania efektywności i opłacalności produkcji rolniczej</p> <p>2.5.4.2 prowadzenie współpracy z ośrodkami doradztwa rolniczego, również w zakresie działań adaptacyjnych do zmian klimatu (patrz poniżej - cel operacyjny 3.6)</p>

3.3.3. Kierunki działań w wymiarze przestrzennym

WYMIAR PRZESTRZENNY	
Cel strategiczny:	3. Wzrost spójności, dostępności i atrakcyjności środowiskowo-przestrzennej dla życia i rozwoju w Gminie Kamień Pomorski
Cel operacyjny:	3.1 Wzrost uporządkowania ładu przestrzennego i jakości przestrzeni publicznych
	Rekomendowane kierunki działań:
	3.1.1 Dbłość o ład przestrzenny poprzez aktualizowanie <i>Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy</i> lub w przypadku zmiany regulacji prawnych w tym zakresie - opracowanie <i>Planu Ogólnego Gminy</i>
	3.1.2 Tworzenie nowych i aktualizacja istniejących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, prowadzące do uporządkowania urbanistycznego przestrzeni gminy
	3.1.3 Podniesienie poziomu estetyki i funkcjonalności przestrzeni publicznych, poprzez m.in.: 3.1.3.1 wdrażanie polityki dostępności przestrzeni publicznych – likwidacja barier architektonicznych w instytucjach i miejscach publicznych 3.1.3.2 wprowadzanie elementów niebiesko-zielonej infrastruktury w przestrzeni gminnej 3.1.3.3 dbłość o obiekty instytucji publicznych
	3.1.4 Rewitalizacja i rewaloryzacja obszarów zdegradowanych, wspierająca integrację społeczną oraz kluczowe funkcje rozwojowe, w tym odnoszące się do turystyki i usług uzdrowiskowych
	3.1.5 Opracowanie i podjęcie uchwały krajobrazowej, jako narzędzia ochrony krajobrazu kulturowego, historycznego i naturalnego oraz przeciwdziałania nadmiernej stymulacji sensorycznej w przestrzeni publicznej

WYMIAR PRZESTRZENNY	
Cel strategiczny:	3. Wzrost spójności, dostępności i atrakcyjności środowiskowo-przestrzennej dla życia i rozwoju w Gminie Kamień Pomorski
Cel operacyjny:	3.2 Zwiększenie ilości i jakości infrastruktury drogowej oraz wzrost dostępności komunikacyjnej
	Rekomendowane kierunki działań:
	3.2.1 Rozwój (budowa, przebudowa, remont lub modernizacja) sieci gminnych dróg publicznych, w tym na obszarach wiejskich: 3.2.1.1 dążenie do zachowania stanu infrastruktury drogowej zgodnie z <i>Wytycznymi utrzymania dróg samorządowych</i> Ministerstwa Infrastruktury 3.2.1.2 podnoszenie parametrów funkcjonalno-użytkowych, m.in. zmiana nawierzchni gruntowej na nawierzchnię twardą

WYMIAR PRZESTRZENNY	
Cel strategiczny:	3. Wzrost spójności, dostępności i atrakcyjności środowiskowo-przestrzennej dla życia i rozwoju w Gminie Kamień Pomorski
Cel operacyjny:	3.2 Zwiększenie ilości i jakości infrastruktury drogowej oraz wzrost dostępności komunikacyjnej
	Rekomendowane kierunki działań:
	<p>3.2.1.3 wprowadzanie rozwiązań ułatwiających korzystanie z dróg publicznych, w tym podnoszących bezpieczeństwo użytkownika przez niezmotoryzowanych użytkowników</p> <p>3.2.1.4 poprawa stanu technicznego drogowych obiektów inżynierskich</p> <p>3.2.1.5 rozwój infrastruktury okołodrogowej – dróg dla pieszych i rowerów, miejsc parkingowych, oświetlenia ulicznego</p>
	<p>3.2.2 Reorganizacja aktualnie funkcjonującego systemu transportu zbiorowego (innego niż szkolny), prowadząca do znacznego obniżenia stopnia wykluczenia komunikacyjnego na obszarach wiejskich gminy:</p> <p>3.2.2.1 zgodnie z diagnozą gminy, należy w sposób szczególnie uwzględnić obszary, w których dostępność komunikacyjna została sklasyfikowana, jako bardzo lub skrajnie słaba (12 sołectw)</p>
	<p>3.2.3 Współpraca, w tym partycypacja finansowa oraz koordynacja przedsięwzięć z innymi zarządcami dróg publicznych: powiatowych i wojewódzkich, celem budowy lub utrzymania efektywnego, nowoczesnego i funkcjonalnego systemu dróg publicznych o zasięgu lokalnym, ponadlokalnym i regionalnym</p>

WYMIAR PRZESTRZENNY	
Cel strategiczny:	3. Wzrost spójności, dostępności i atrakcyjności środowiskowo-przestrzennej dla życia i rozwoju w Gminie Kamień Pomorski
Cel operacyjny:	3.3 Rozwój i zwiększanie dostępności do technicznej infrastruktury sieciowej i punktowej
	Rekomendowane kierunki działań:
	<p>3.3.1 Rozwój (budowa, przebudowa, remont lub modernizacja) infrastruktury wodociągowej oraz usług świadczonych na jej bazie, w tym:</p> <p>3.3.1.1 na obszarach wiejskich - realizacja zadań w zakresie rozwoju sieci wodociągowej, o ile znajduje to uzasadnienie ekonomiczne</p> <p>3.3.1.2 na pozostałych obszarach – kontynuacja wsparcia mieszkańców m.in. poprzez system dopłat do wiercenia studni</p> <p>3.3.1.3 rozwój sieci wodociągowej w związku z realizacją wieloletniego planu rozwoju sieci i urządzeń wodno-kanalizacyjnych</p>

WYMIAR PRZESTRZENNY	
Cel strategiczny:	3. Wzrost spójności, dostępności i atrakcyjności środowiskowo-przestrzennej dla życia i rozwoju w Gminie Kamień Pomorski
Cel operacyjny:	3.3 Rozwój i zwiększanie dostępności do technicznej infrastruktury sieciowej i punktowej
	Rekomendowane kierunki działań:
	3.3.1.4 rozbudowa istniejących sieci wodociągowych w trybie art. 31 ustawy z dnia z dnia 7 czerwca 2001 r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków ⁷
	3.3.2 Rozwój (budowa, przebudowa, remont lub modernizacja) infrastruktury kanalizacyjnej oraz usług świadczonych na jej bazie, w tym: <ul style="list-style-type: none"> 3.3.2.1 na obszarach intensywnego osadnictwa – rozwijanie systemu małych, lokalnych oczyszczalni wraz z korespondującą siecią rozdzielczą 3.3.2.2 na pozostałych obszarach, charakteryzujących się zbyt małą liczbą mieszkańców i niewystarczającym ładunkiem ścieków – realizacja wsparcia budowy przydomowych oczyszczalni ścieków lub zbiorników bezodpływowych (w przypadku niekorzystnych warunków hydrogeologicznych) 3.3.2.3 budowa, przebudowa, rozbudowa, remont, lub modernizacja sieci kanalizacyjnych w związku z realizacją wieloletniego planu rozwoju sieci i urządzeń wodno-kanalizacyjnych 3.3.2.4 rozbudowa istniejących sieci kanalizacyjnych w trybie art. 31 ustawy z dnia z dnia 7 czerwca 2001 r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków⁸ 3.3.2.5 rozbudowa i modernizacja systemu odprowadzania ścieków zgodnie z zapisami VI aktualizacji KPOŚK⁹ w związku z nie osiągnięciem przez aglomerację Kamień Pomorski warunków zgodności z Dyrektywą 91/271/EWG¹⁰ 3.3.2.6 wymiana niespełniających norm ochrony środowiska osadników Imhoffa 3.3.2.7 przebudowa i rozbudowa istniejących oczyszczalni ścieków
	3.3.3 Rozwój (budowa, przebudowa, remont lub modernizacja) infrastruktury deszczowej oraz usług świadczonych na jej bazie, w tym: <ul style="list-style-type: none"> 3.3.3.1 uporządkowanie systemu odprowadzania i oczyszczania wód opadowych i roztopowych na obszarze „Starego Miasta” w Kamieniu Pomorskim

⁷ t.j. Dz.U. 2023 poz. 537

⁸ Ibidem

⁹ KPOŚK - Krajowy Program Oczyszczania Ścieków Komunalnych, <https://www.gov.pl/web/infrastruktura/gospodarka-sciekowa> [dostęp: 03.2023]

¹⁰ dyrektywa Rady 91/271/EWG z dnia 21 maja 1991 r. dotycząca oczyszczania ścieków komunalnych (Dz. Urz. WE L 135/40 z 30.05.1991)

WYMIAR PRZESTRZENNY	
Cel strategiczny:	3. Wzrost spójności, dostępności i atrakcyjności środowiskowo-przestrzennej dla życia i rozwoju w Gminie Kamień Pomorski
Cel operacyjny:	3.3 Rozwój i zwiększanie dostępności do technicznej infrastruktury sieciowej i punktowej
	Rekomendowane kierunki działań:
	3.3.3.2 uregulowanie kwestii nieprawidłowo wpiętych do systemu spółdzielni i wspólnot mieszkaniowych
	3.3.3.3 rozdział kanalizacji ogólnospławnej na sanitarną i deszczową, odprowadzanie wód opadowych i roztopowych do istniejących wylotów lub ich retencja
	3.3.4 Wspieranie zwiększonego dostępu do szerokopasmowego Internetu stacjonarnego, w tym:
	3.3.4.1 tworzenie warunków (również współpraca z operatorami sieci) do rozbudowy szerokopasmowej sieci internetowej

WYMIAR PRZESTRZENNY	
Cel strategiczny:	3. Wzrost spójności, dostępności i atrakcyjności środowiskowo-przestrzennej dla życia i rozwoju w Gminie Kamień Pomorski
Cel operacyjny:	3.4 Wspieranie transformacji energetycznej
	Rekomendowane kierunki działań:
	3.4.1 Tworzenie warunków do rozbudowy i wykorzystania instalacji odnawialnych źródeł energii (OZE)
	3.4.2 Wspieranie procesu wdrażania odnawialnych źródeł energii (OZE) w gospodarstwach indywidualnych, np. wsparcie doradcze (zwłaszcza w kwestiach finansowania) oraz w obiektach użyteczności publicznej
	3.4.3 Wdrażanie inwestycji mających na celu zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii (OZE)
	3.4.4 Wsparcie projektów w zakresie nowoczesnych technologii energetycznych, w tym związanych z produkcją, transportem, magazynowaniem i wykorzystaniem wodoru

WYMIAR PRZESTRZENNY	
Cel strategiczny:	3. Wzrost spójności, dostępności i atrakcyjności środowiskowo-przestrzennej dla życia i rozwoju w Gminie Kamień Pomorski
Cel operacyjny:	3.5 Utrzymywanie w dobrym stanie zasobów naturalnych i walorów przyrodniczych
	Rekomendowane kierunki działań:
	3.5.1 Aktywna ochrona przyrodniczo cennych obszarów gminy, uwzględniająca utrzymanie bioróżnorodności, m.in. poprzez:
	3.5.1.1 zachowanie istniejących obszarów chronionych
	3.5.1.2 monitoring i ewentualne tworzenie nowych obszarów objętych ochroną

WYMIAR PRZESTRZENNY	
Cel strategiczny:	3. Wzrost spójności, dostępności i atrakcyjności środowiskowo-przestrzennej dla życia i rozwoju w Gminie Kamień Pomorski
Cel operacyjny:	3.5 Utrzymywanie w dobrym stanie zasobów naturalnych i walorów przyrodniczych
	Rekomendowane kierunki działań:
	3.5.1.3 dążenie do organizacji wodnego ruchu turystycznego w taki sposób, aby nie powodował on strat przyrodniczych, zwłaszcza na obszarach chronionych
	3.5.2 Zwiększenie poziomu współpracy z właściwymi służbami i instytucjami w zakresie działań na rzecz ochrony środowiska
	3.5.3 Ochrona jakości powietrza, zwłaszcza na obszarach wodnych oraz w strefach ochrony uzdrowiskowej, jako głównych komponentów potencjału wzrostu gospodarczego gminy
	3.5.4 Ochrona stanu zasobów wodnych, w tym: 3.5.4.1 realizacja ustaleń aktualnego Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry ¹¹
	3.5.5 Racjonalizacja gospodarki odpadami 3.5.5.1 tworzenie warunków dla prawidłowego funkcjonowania podmiotów przetwarzających odpady 3.5.5.2 doskonalenie systemu gospodarki odpadami, w tym zwiększanie stopnia segregacji odpadów komunalnych w gospodarstwach domowych 3.5.5.3 bieżący monitoring oraz likwidacja dzikich wysypisk
	3.5.6 Kontynuacja wdrażania <i>Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest</i>
	3.5.7 Edukacja mieszkańców - wzmacnianie świadomości ekologicznej oraz kształtowanie aktywnych postaw proekologicznych

WYMIAR PRZESTRZENNY	
Cel strategiczny:	3. Wzrost spójności, dostępności i atrakcyjności środowiskowo-przestrzennej dla życia i rozwoju w Gminie Kamień Pomorski
Cel operacyjny:	3.6 Adaptacja do zmian klimatu i poprawa jakości komponentów środowiska
	Rekomendowane kierunki działań:
	3.6.1 Prowadzenie działań adaptacyjnych w kontekście wzrostu bioróżnorodności, m.in.: 3.6.1.1 utrzymanie funkcji obszarów chronionych, w tym sieci Natura 2000 3.6.1.2 zwiększanie retencji gleb m.in. poprzez promocję zadrzewień śródpolnych 3.6.1.3 wsparcie dla działań odtwarzania torfowisk i ich odpowiednim zarządzaniem

¹¹ Patrz: podrozdział 4.3.5. OSI – kształtowanie stanu zasobów wodnych

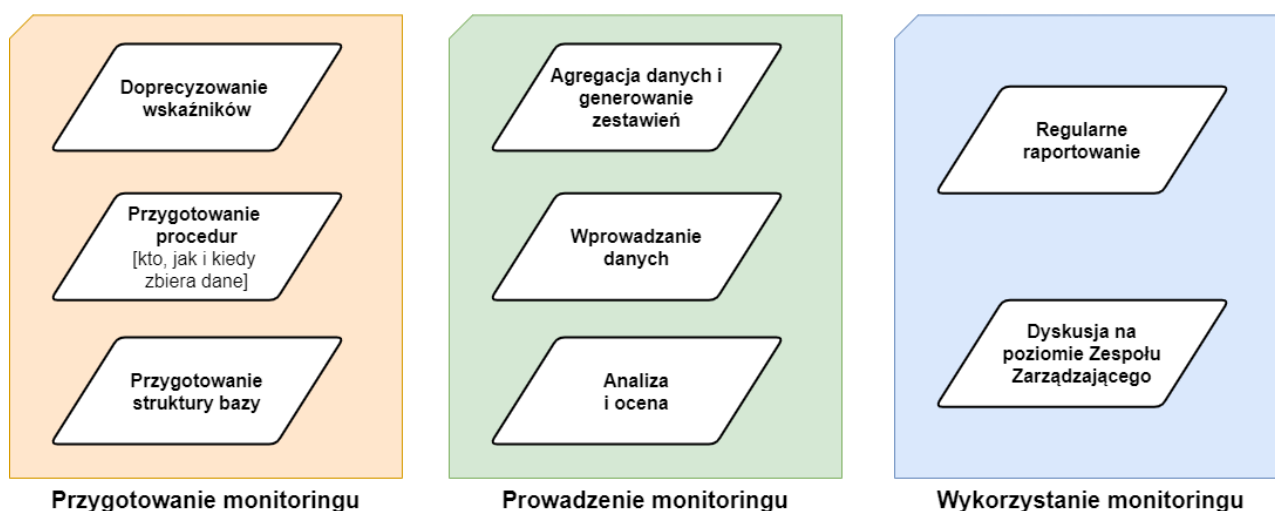
WYMIAR PRZESTRZENNY	
Cel strategiczny:	3. Wzrost spójności, dostępności i atrakcyjności środowiskowo-przestrzennej dla życia i rozwoju w Gminie Kamień Pomorski
Cel operacyjny:	3.6 Adaptacja do zmian klimatu i poprawa jakości komponentów środowiska
	Rekomendowane kierunki działań:
	3.6.1.4 prowadzenie akcji edukacyjnych dotyczących skutków zmian klimatu
	3.6.2 Prowadzenie działań adaptacyjnych w sektorze rolnictwa oraz współpraca z ośrodkami doradztwa rolniczego w tym zakresie, m.in.: 3.6.2.1 zachęcanie rolników do uczestnictwa w realizacji programów kierunkowych, np. rolnośrodowiskowych 3.6.2.2 promocja zmniejszania areалу upraw o obniżonej produktywności ze względu na prognozowane zagrożenie suszą 3.6.2.3 promocja zwiększania areалу upraw lepiej przystosowanych do zmieniających się warunków termiczno-wodnych
	3.6.3 Polepszenie efektywności infrastruktury melioracyjnej poprzez m.in.: 3.6.3.1 dostosowanie systemu rowów melioracyjnych do faktycznych potrzeb oraz zapewnienie dwufunkcyjności: odwodnienie-nawodnienie 3.6.3.2 tworzenie warunków dla retencji korytovej na ciekach i kanałach połączonych z obiektami melioracyjnymi 3.6.3.3 działania spowalniające odpływ odprowadzanych wód oraz promujące możliwie naturalny charakter ich odpływu
	3.6.4 Poprawa jakości powietrza, przede wszystkim na obszarze stref ochrony uzdrowiskowej, w tym: 3.6.4.1 wdrażanie polityki niskoemisyjnej, m.in. poprzez przeprowadzenie ewaluacji i aktualizacji <i>Planu Gospodarki Niskoemisyjnej</i> oraz implementację jego założeń 3.6.4.2 wdrażanie założeń <i>Strategii rozwoju elektromobilności</i> 3.6.4.3 zwiększanie udziału energii ze źródeł odnawialnych w bilansie energetycznym gminy 3.6.4.4 utworzenie sieci urządzeń monitorujących jakość powietrza na obszarze gminy, przede wszystkim na obszarach, na których odnotowano przekroczenia norm

3.4. Oczekiwane rezultaty i wskaźniki ich osiągnięcia

Kluczowym elementem zarządzania realizacją niniejszej Strategii jest system monitoringu. W najbardziej syntetycznym ujęciu stanowi on schemat sprawdzania osiągniętych wyników w relacji do sformułowanych uprzednio założeń. Zatem, monitorowanie procesu wdrażania polegać będzie na zbieraniu informacji, a następnie na krytycznej analizie zbieżności podejmowanych operacji z określonymi w Strategii kierunkami działań – tak rozumiany system stanowić będzie podstawę do ewaluacji oraz oceny stopnia aktualności dokumentu.

Przedstawione w dalszej części rozdziału mierniki zostały wyselekcjonowane w celu weryfikacji stopnia osiągnięcia zdefiniowanych uprzednio celów strategicznych i operacyjnych. Przy doborze sposobu kwantyfikacji mierników przyjęto regułę monitorowania zmiany, stąd zamiast typowego wskaźnikowania liczbowego, wskazuje się na oczekiwany trend w ramach każdej z kategorii mierzonego zjawiska.

Istotnym zadaniem dla Zespołu Zarządzającego Wdrażaniem Strategii będzie ustalenie metodologii badania każdego z mierników, oraz w zależności od niej, ustalenia wartości bazowych. W kompetencji Zespołu będzie również opracowanie właściwych procedur, wskazanie osób odpowiedzialnych za kompletowanie danych oraz ich wprowadzanie do bazy, sposób analizy danych oraz częstotliwość raportowania. Schemat dalszego uszczegółowienia procesu monitoringu przedstawiono poniżej:

Schemat 2. Proces monitoringu na etapie realizacyjnym Strategii

Źródło: na podstawie – patrz przypis¹²

¹² Olejniczak K. (2012) Monitoring i ewaluacja [w:] Górniak Jarosław, Mazur Stanisław (red.): Zarządzanie strategiczne rozwojem, Warszawa: Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, ss. 239 - 257

Cel strategiczny 1. Wzrost jakości życia oraz potencjału rozwojowego mieszkańców Gminy Kamień Pomorski

Oczekiwany rezultat realizacji celu	Identyfikacja miernika	Przewidywany trend
Kluczowym, oczekiwanym rezultatem wdrożenia kierunków działań w wymiarze społecznym będzie zahamowanie procesu depopulacji gminy oraz pozytywne zmiany w strukturze populacji	S.01 Liczba ludności Gminy Kamień Pomorski (os.)	Zmniejszenie dynamiki spadku
	S.02 Obciążenie demograficzne (liczba osób w wieku 60/65 i więcej / 100 osób w wieku 18–59/64)	Spadek
	S.03 Saldo migracji (os.)	na poziomie dodatnim
W wyniku przeprowadzonych działań nastąpi zwiększenie ilości i poprawa jakości usług edukacyjnych na wszystkich poziomach. Uczniowie szkół podstawowych i ponadpodstawowych osiągać będą lepsze wyniki nauczania. Ponadto, w wyniku przeprowadzonych działań zwiększona liczba dzieci uczestniczyć będzie w systemie opieki do lat 3 oraz na poziomie przedszkola	S.04 Liczba inicjatyw modernizacyjnych w infrastrukturze oświatowej (szt.)	na poziomie stałym
	S.05 Średni wynik procentowy z jęz. polskiego i matematyki w sprawdzianie ósmoklasisty oraz maturalnym w relacji do średniego wyniku wojewódzkiego (%)	Zmniejszenie różnicy / poprawa negatywnego trendu
	S.06 Liczba miejsc w przedszkolach na (szt. / 1000 dzieci w wieku 3-6)	Wzrost
	S.07 Liczba miejsc w żłobkach (szt. / 1000 dzieci do 3 lat)	Wzrost
Zwiększona różnorodność i atrakcyjność oferty kulturalnej, sportowo-rekreacyjnej i spędzania czasu wolnego wpłynie pozytywnie na integrację społeczności lokalnej, a także na zwiększenie potencjału turystycznego gminy	S.08 Liczba wydarzeń kulturalnych o zasięgu ponadlokalnym (szt.)	Wzrost
	S.09 Liczba turystów korzystających z oferty kulturalnej oraz sportowo-rekreacyjnej gminy (os.)	Wzrost
	S.10 Liczba zmodernizowanych obiektów sportowo-rekreacyjnych (szt.)	na poziomie stałym
Oczekiwane jest zwiększenie podaży usług zdrowotnych (w tym uzdrowiskowych) oraz ich dostępności. Ponadto nastąpi poprawa ogólnego stanu zdrowia mieszkańców gminy	S.11 Liczba lekarzy pracujących wg podstawowego miejsca pracy (os. / 1000 mieszkańców)	Wzrost
	S.12 Liczba zgonów osób w wieku do 65 lat do liczby zgonów ludności ogółem (%)	Spadek
	S.13 Liczba zrealizowanych programów profilaktyki zdrowotnej (szt.)	Wzrost

Cel strategiczny 1. Wzrost jakości życia oraz potencjału rozwojowego mieszkańców Gminy Kamień Pomorski

Oczekiwany rezultat realizacji celu	Identyfikacja miernika	Przewidywany trend
Szeroki i efektywnie działający wachlarz wielosektorowych usług publicznych wpłycić będzie na zmniejszenie poziomu wykluczenia społecznego różnorodnych grup społecznych, w tym: młodzieży, seniorów, rodzin z problemami społecznymi, osób o ograniczonej samodzielności	S.14 Powierzchnia użytkowa mieszkań (m ² / 1 mieszkańca)	Wzrost
	S.15 Liczba budynków użyteczności publicznej wymagających usunięcia barier architektonicznych (szt.)	Spadek
	S.16 Liczba uczestników wydarzeń skierowanych do seniorów (os.)	Wzrost
	S.17 Udział osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej (os.)	Spadek
	S.18 Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym (%)	Spadek
	S.19 Liczba usług opiekuńczych i asystenckich, w tym opieki wytchnieniowej (szt.)	Wzrost
Realizowane inicjatywy przyczynią się do zwiększenia poziomu bezpieczeństwa mieszkańców Gminy Kamień Pomorski oraz turystów	S.20 Liczba urządzeń monitoringu wizyjnego na terenie miejskim (szt.)	Wzrost
	S.21 Liczba projektów wspierających gotowość interwencyjną ochotniczych służb pożarniczych (szt.)	na poziomie stałym
	S.22 Wskaźnik liczby przestępstw (szt. / 100 mieszkańców)	Spadek
Efektem prowadzonych działań będzie zacieśnienie współpracy JST w ramach Związku ZIT Obszaru Funkcjonalnego Kamienia Pomorskiego oraz zwiększenie zdolności instytucjonalnych Urzędu Miejskiego w Kamieniu Pomorskim, co przełoży się m.in. na zwiększony poziom wykorzystania finansowych środków zewnętrznych. Ponadto, istniejące procedury administracyjne ulegną optymalizacji oraz wdrożony zostanie bogaty wachlarz nowoczesnych e-usług gminnych	S.23 Liczba przedsięwzięć o charakterze międzygminnym w ramach Związku ZIT Obszaru Funkcjonalnego Kamienia Pomorskiego (szt.)	Wzrost
	S.24 Wskaźnik pozyskanych finansowych środków zewnętrznych (zł / 1 mieszkańca)	Wzrost
	S.25 Liczba udostępnionych e-usług administracyjnych (szt.)	Wzrost
	S.26 Liczba zarejestrowanych stowarzyszeń (szt. / 1000 ludności)	Wzrost
	S.27 Liczba zrealizowanych inicjatyw z zakresu partycypacyjnych mechanizmów zarządzania gminą (szt.)	Wzrost

Cel strategiczny 1. Wzrost jakości życia oraz potencjału rozwojowego mieszkańców Gminy Kamień Pomorski

Oczekiwany rezultat realizacji celu	Identyfikacja miernika	Przewidywany trend
Wreszcie, dzięki szerokiej współpracy z podmiotami społeczeństwa obywatelskiego zwiększony zostanie stopień spójności społecznej, promującej integrację środowisk lokalnych		

Cel strategiczny 2. Intensyfikacja rozwoju gospodarczego i pozycji konkurencyjnej Gminy Kamień Pomorski w oparciu o zrównoważone wykorzystanie potencjału endogenicznego

Oczekiwany rezultat realizacji celu	Identyfikacja miernika	Przewidywany trend
Kluczowym, oczekiwanym rezultatem wdrożenia kierunków działań w wymiarze gospodarczym będzie intensyfikacja rozwoju Gminy Kamień Pomorski. Opierając się o intensywne i efektywne wykorzystanie walorów endogennych gminy, nastąpi wieloaspektowy rozwój jej funkcji turystycznej, obejmujący różnorodne formy turystyki, w tym m.in. usługi uzdrowiskowe, klasyfikowane jako forma turystyki kwalifikowanej oraz element tzw. „srebrnej gospodarki”. W efekcie dojdzie do zwiększenia intensywności ruchu oraz poziomu zagospodarowania turystycznego	G.01 Liczba korzystających z noclegów turystów (os./1 km ² [¹³] oraz os./100 mieszkańców [¹⁴])	Wzrost
	G.02 Liczba turystycznych miejsc noclegowych (szt./1 km ² [¹⁵] oraz szt./100 mieszkańców [¹⁶])	Wzrost
	G.03 Liczba turystów korzystających z usług portu jachtowego w Kamieniu Pomorskim (os.)	Wzrost
	G.04 Liczba urządzeń lecznictwa uzdrowiskowego (szt.)	Wzrost
W efekcie prowadzonych działań nastąpi ożywienie i dalszy rozwój przedsiębiorczości, w tym związanej z turystyką oraz z działami gospodarki klasyfikowanymi, jako „innovacyjne”	G.05 Ogólny wskaźnik przedsiębiorczości (podmioty gospodarki narodowej / 100 mieszkańców)	Wzrost
	G.06 Liczba podmiotów świadczących usługi związane z branżą turystyczną (szt.)	Wzrost
	G.07 Liczba podmiotów kreatywnych (szt.)	Wzrost
Zainicjowana zostanie realizacja pełnej i ukierunkowanej na konkretne cele, polityki promocyjno-informacyjnej gminy, prowadzącej do	G.08 Liczba uchwalonych gminnych programów promocji (szt.)	Wzrost
	G.09 Liczba przeprowadzonych kampanii promocyjnych (szt.)	Wzrost

¹³ wskaźnik Deferta

¹⁴ wskaźnik Schneidera

¹⁵ wskaźnik gęstości bazy noclegowej

¹⁶ wskaźnik Baretje’a-Deferta

Cel strategiczny 2. Intensyfikacja rozwoju gospodarczego i pozycji konkurencyjnej Gminy Kamień Pomorski w oparciu o zrównoważone wykorzystanie potencjału endogenicznego		
Oczekiwany rezultat realizacji celu	Identyfikacja miernika	Przewidywany trend
ukształtowania jej wizerunku, jako dogodnego miejsca do życia i pracy, w tym prowadzenia działalności gospodarczej		
Obszar niewykorzystywanej obecnie Kamieńskiej Strefy Aktywności Gospodarczej, w tym Podstrefy Kamień Pomorski Kostrzyńsko-Słubickiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej, zostanie ożywiony i rozpocznie się na nim realizacja działalności gospodarczej. Dodatkowo, podjęte zostaną działania zmierzające do utworzenia nowych stref aktywności gospodarczej dla działalności produkcyjnej, logistycznej lub usługowej	G.10 Liczba podmiotów gospodarczych w strefie inwestycyjnej (szt.)	Wzrost
	G.11 Liczba przedsięwzięć dotyczących uzbrojenia stref / terenów inwestycyjnych (szt.)	Wzrost
	G.12 Powierzchnia uzbrojonych stref / terenów inwestycyjnych (m2)	Wzrost
Zauważalne będzie lepsze wykorzystanie potencjału rolnictwa i przetwórstwa z nim związanego. Ponadto nastąpi zwiększenie zrównoważonych sposobów produkcji rolnej oraz detalicznego handlu rolniczego, wyrażającego dywersyfikację dochodów gospodarstw rolnych	G.13 Liczba gospodarstw domowych z dochodem z pozarolniczej działalności gospodarczej (szt.)	Wzrost
	G.14 Liczba gospodarstw rolnych prowadzących sprzedaż własnych produktów rolnych (szt.)	Wzrost
	G.15 Liczba gospodarstw rolnych ogółem stosujących nawozy naturalne (szt.)	Wzrost
	G.16 Powierzchnia upraw o obniżonej produktywności ze względu na prognozowane zagrożenie suszą (ha)	Spadek
	G.17 Liczba targowisk umożliwiających prowadzenie rolniczego handlu detalicznego (szt.)	Wzrost

Cel strategiczny 3. Wzrost spójności, dostępności i atrakcyjności środowiskowo-przestrzennej dla życia i rozwoju w Gminie Kamień Pomorski

Oczekiwany rezultat realizacji celu	Identyfikacja miernika	Przewidywany trend
Kluczowym, oczekiwanym rezultatem wdrożenia kierunków działań w wymiarze przestrzennym będzie zapobieżenie chaosowi przestrzennemu oraz osiągnięcie poziomu organizacji przestrzeni w racjonalny, sprawiedliwy i przyjazny dla środowiska naturalnego sposób, funkcjonujący jako czynnik przyspieszający procesy rozwojowe gminy	P.01 Liczba obowiązujących MPZP (szt.)	Wzrost
	P.02 Udział powierzchni Gminy objętej MPZP (%)	Wzrost
	P.03 Liczba uchwalonych programów rewitalizacyjnych (szt.)	Wzrost
	P.04 Liczba podjętych uchwał krajobrazowych (szt.)	Wzrost
Jakość i dostępność infrastruktury komunikacyjnej ulegać będzie regularnej poprawie. Ponadto, nastąpi ograniczenie liczby ludności i obszarów charakteryzujących się wykluczeniem komunikacyjnym	P.05 Udział dróg gminnych o nawierzchni gruntowej w długości dróg gminnych ogółem (%)	Spadek
	P.06 Długość dróg dla rowerów - wskaźnikowo (km/100 km ²)	Wzrost
	P.07 Liczba sołectw charakteryzująca się bardzo i skrajnie słabą dostępnością komunikacyjną (szt.)	Spadek
Prowadzenie zamierzonych działań wpłynie na poprawę dostępu ludności do wielorakich rodzajów infrastruktury sieciowej. Natomiast na obszarach, na których nie znajduje to uzasadnienia ekonomicznego, zwiększy się liczba innych form dostępu do urządzeń zastępujących usługi zbiorcze	P.08 Udział mieszkańców korzystających z sieci wodociągowej (%)	Wzrost
	P.09 Liczba gospodarstw domowych wyposażonych w studnię (szt.)	Wzrost
	P.10 Udział mieszkańców korzystających z sieci kanalizacyjnej (%)	Wzrost
	P.11 Liczba gospodarstw domowych wyposażonych w przydomową oczyszczalnię ścieków (szt.)	Wzrost
	P.12 Liczba gospodarstw domowych wyposażonych w zbiorniki bezodpływowe (szt.)	Wzrost
	P.13 Wskaźnik penetracji budynkowej szerokopasmowym Internetem stacjonarnym (%)	Wzrost
W wyniku kontynuacji procesów transformacji energetycznej zwiększeniu ulegnie zarówno liczba instalacji OZE, jak również wielkość produkcji zielonej energii. Wpłynie to bezpośrednio na	P.14 Liczba przedsięwzięć zwiększających wykorzystanie OZE (szt.)	Wzrost
	P.15 Moc zainstalowana OZE na obszarze gminy (MW)	Wzrost
	P.16 Produkcja energii elektrycznej z OZE (MWh)	Wzrost

Cel strategiczny 3. Wzrost spójności, dostępności i atrakcyjności środowiskowo-przestrzennej dla życia i rozwoju w Gminie Kamień Pomorski

Oczekiwany rezultat realizacji celu	Identyfikacja miernika	Przewidywany trend
ograniczenie zużycia paliw kopalnych oraz negatywnego wpływu działalności człowieka na środowisko naturalne		
Powierzchnia chronionych obszarów cennych przyrodniczo pozostanie, co najmniej na obecnym poziomie, nastąpi natomiast zwiększenie stopnia ich zrównoważonego wykorzystania w postaci usług ekosystemów. Ponadto, dalszej racjonalizacji i intensyfikacji ulegnie gospodarka odpadami, w tym zawierającymi szkodliwe substancje	P.17 Udział obszarów chronionych w powierzchni gminy (%)	bez zmian lub wzrost
	P.18 Odpady zebrane selektywnie w relacji do ogółu odpadów (%)	Wzrost
	P.19 Wskaźnik świadczenia usług odbioru odpadów komunalnych z nieruchomości zamieszkałych (%)	Wzrost
	P.20 Gminny wolumen azbestu i wyrobów zawierających azbest (m2 lub Mg)	Spadek
Systematycznej poprawie ulegać będzie jakość powietrza, zwłaszcza na obszarze miasta Kamień Pomorski w strefie ochrony uzdrowskiej. Kontynuowane będą również działania adaptacyjne w sektorze rolnictwa, co wpłynie m.in. na poprawę bilansu stosunków wodnych na obszarach rolniczych i w konsekwencji lepsze zapobieganie zagrożeniom występowania powodzi i suszy	P.21 Liczba urzędów monitorujących jakość powietrza (szt.)	Wzrost
	P.22 Poziom benzo(alfa)pirenu w pyle zawieszonym PM10 (ng/m3/rok)	Spadek
	P.23 Liczba rolników biorących udział w programach rolno-środowiskowych (os.)	Wzrost
	P.24 Liczba przedsięwzięć z zakresu małej retencji (szt.)	Wzrost
	P.25 Liczba inicjatyw edukacyjnych dotyczących zmian klimatu (szt.)	Wzrost

4. Zarządzanie przestrzenią

4.1. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej

4.1.1. Kluczowe uwarunkowania

Model jest celowo uproszczonym sposobem prezentacji rzeczywistych lub pomyślanych cech obiektu, ograniczony do jego cech najbardziej istotnych, a jednocześnie pomijający wiele cech rzeczywistych¹⁷. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej jest obowiązkowym elementem strategii przy czym, nie jest on planem zagospodarowania przestrzennego gminy - stanowi raczej uproszczony obraz stworzony dla celów projektowania rozwoju społeczno-gospodarczego w przestrzeni JST¹⁸. Ugruntowane pojęcie struktury funkcjonalno-przestrzennej w dokumentach planistycznych odwołuje się do układu przestrzennego, kształtującego funkcjonalność jednostki, na który składa się rozmieszczenie:

- głównych elementów przyrodniczych i społeczno-gospodarczych oraz
- obszarów wyróżniających się charakterem i dynamiką procesów rozwojowych.

Zatem, jest ona przedstawieniem systemu powiązanych ze sobą elementów zagospodarowania, które występują lub będą występować w granicach danego obszaru¹⁹.

Gmina Kamień Pomorski posiada dwa, wyraźnie wyodrębnione obszary, tj. miejski oraz wiejski, a w ich obrębie zauważalne są następujące podstrefy:

1. OBSZAR MIEJSKI - Miasto Kamień Pomorski, w tym 4 podstrefy:

- 1.1. **strefa śródmiejska** – historyczna, której znaczna część znajduje się w granicy strefy „B” - ochrony historycznego układu urbanistycznego;
- 1.2. **strefa miejska** – obejmuje obszary w granicach administracyjnych miasta wraz z ekstensywną zabudową wielorodzinną, zabudową jednorodzinną, zabudową zagrodową, zabudową usługową i produkcyjną. Jest to teren rozwoju zabudowy;
- 1.3. **strefa uzdrowiskowa** – obejmująca strefę „A” ochrony uzdrowiskowej ze zlokalizowanymi w niej zakładami i urządzeniami uzdrowiskowymi;
- 1.4. **strefa portowa** – obejmująca teren portu morskiego w Kamieniu Pomorskim, w tym marinę;

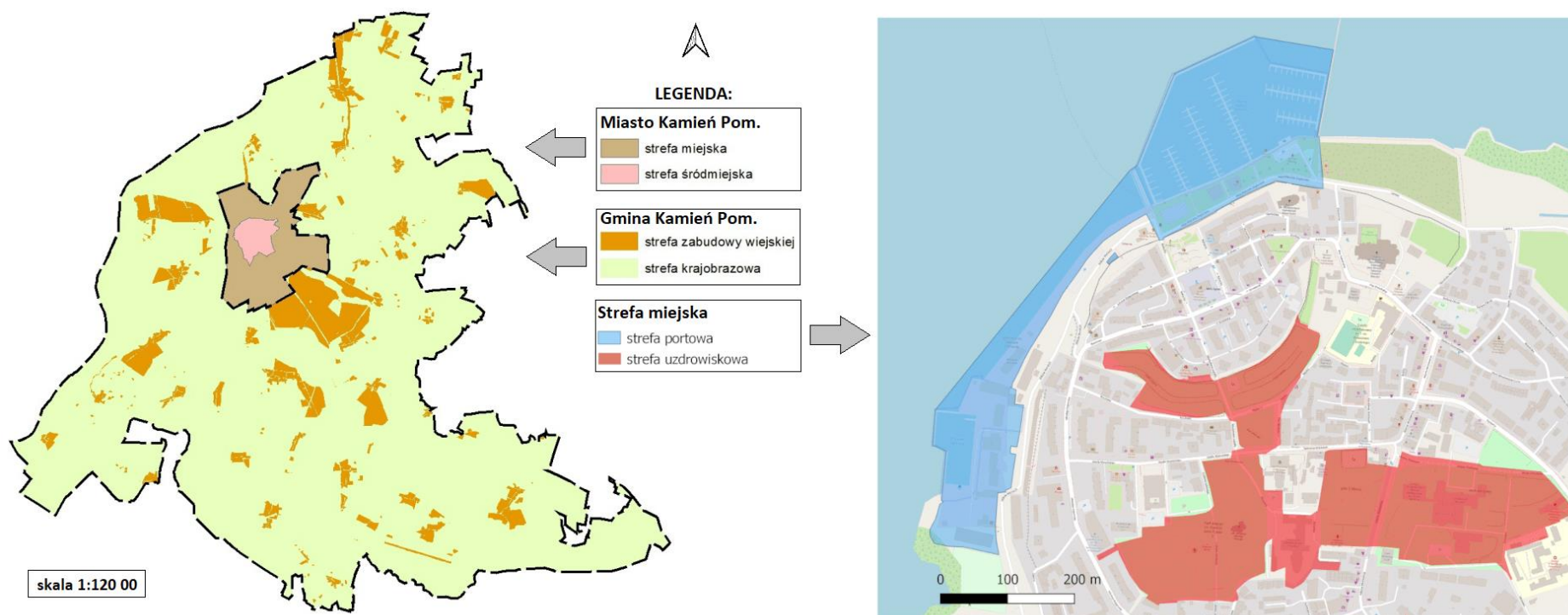
2. OBSZAR WIEJSKI - Gmina Kamień Pomorski, w tym 2 podstrefy:

- 2.1. **strefa zabudowy wiejskiej – jednorodzinnej z usługami, zagrodowej i produkcji** – kontynuacji (porządkowania) i rozwoju (nowej) zabudowy; to przestrzenie o wyraźnie ukształtowanej strukturze, bądź przewidziane pod rozwój nowej zabudowy mieszkalnej, mieszkalno-usługowej, zagrodowej i produkcji;
- 2.2. **strefa krajobrazowa** – to obszary o atrakcyjnym krajobrazie, bardzo dobrych warunkach przyrodniczych, które należy chronić przed uciążliwością (hałasem, intensywnym ruchem itp.).

¹⁷ Malisz B., *Zarys teorii kształtowania układów osadniczych*, Arkady, Warszawa 1981.

¹⁸ *Strategia rozwoju gminy – poradnik praktyczny*, Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej, źródło: <https://www.gov.pl/web/fundusze-regiony/strategia-rozwoju-gminy> [dostęp: 12.2022]

¹⁹ Ibidem

Mapa 1. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Kamień Pomorski – charakterystyczny układ przestrzenny
Źródło: opracowanie własne na podstawie SUIKZP

Powiązania funkcjonalne całej gminy są nierozzerwalnie związane ze statusem miasta Kamień Pomorski, które w ramach analizy struktury funkcjonalno-przestrzennej województwa, jest klasyfikowane w strefie 3 – ośrodków równoważących rozwój. Jednostka taka pełni funkcje satelickie w stosunku do Szczecina - rozwijane są w niej istniejące usługi, a także powstają usługi nowego rodzaju, co z kolei wpływa na proces urbanizacji przestrzennej, i poza oddziaływaniem lokalnym, stanowi ośrodek obsługi o charakterze ponadgminnym z odpowiednio rozwiniętą ofertą usługową²⁰.

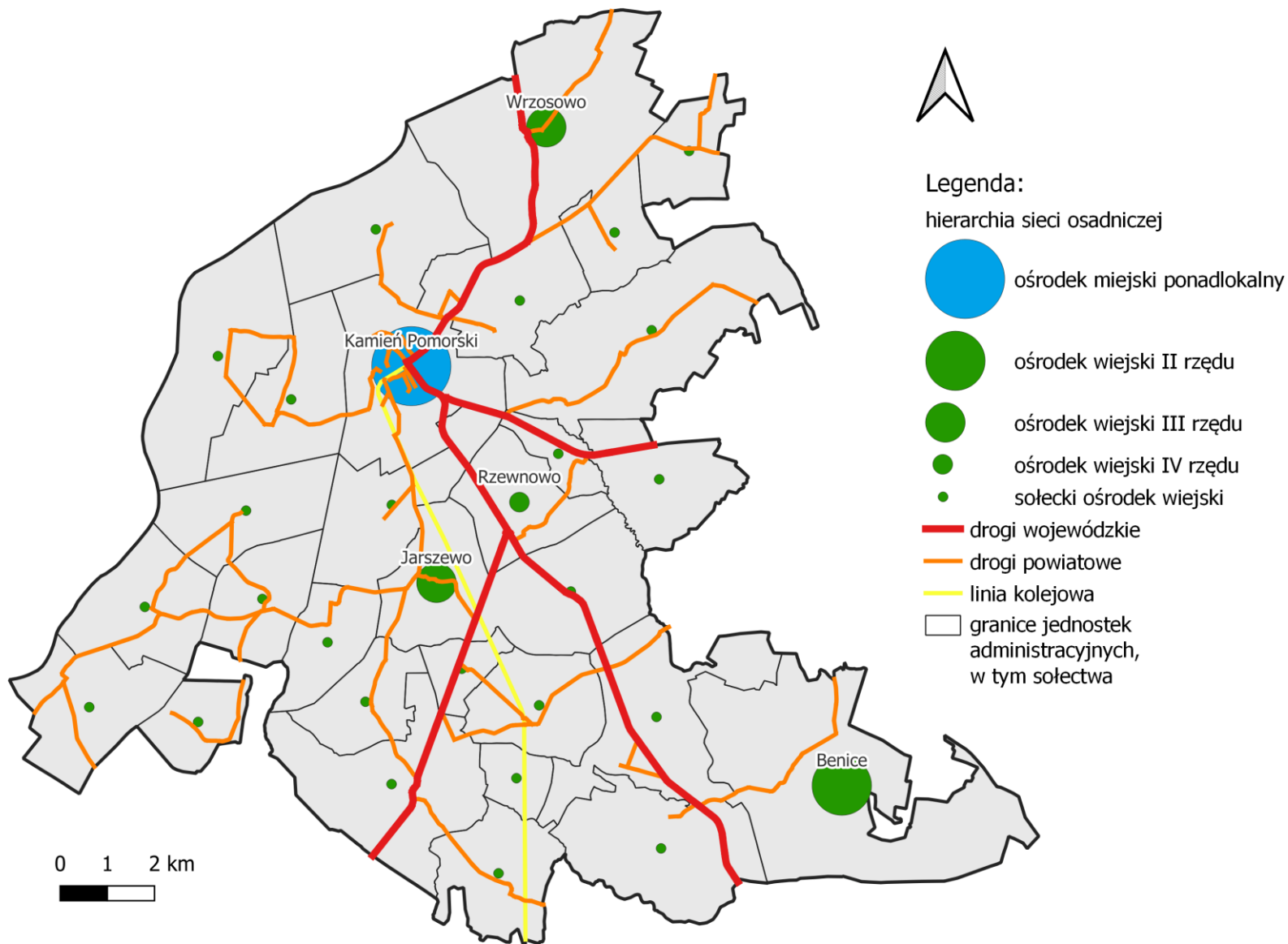
W strukturze sieci osadniczej miasto Kamień Pomorski posiada status ośrodka miejskiego ponadlokalnego, zaś wśród miejscowości wiejskich, poza wsiami sołeckimi, wyróżnione są ośrodki wiejskie:

- II rzędu (Benice);
- III rzędu (Jarszewo, Wrzosowo);
- IV rzędu (Rzewnowo).

Sieć dróg na terenie Gminy Kamień Pomorski jest dobrze rozwinięta. W okresie letnim zwiększa się natężenie ruchu na drogach do pasa nadmorskiego, a przewoźnicy regionalni zwiększają liczbę linii łączących nadmorskie miejscowości z ośrodkami oddalonymi od morza. Zagęszczenie sieci komunikacji drogowej jest dość równomierne – wyższa intensywność połączeń drogowych występuje jedynie na terenie ośrodka administracyjnego, jakim jest miasto Kamień Pomorski.

Na układ drogowy gminy składają się drogi wojewódzkie (DW nr: 103, 106,107), drogi powiatowe oraz drogi gminne. Największy kilometraż posiadają drogi lokalne (klasa L) – 76,6 km , zaś pod względem kategorii – drogi powiatowe – 90,8 km. Gminne szlaki zajmują 42,1 km, co stanowi jedynie 8% wszystkich dróg na omawianym obszarze.

²⁰ Patrz: PZPWZ tom I str. 330

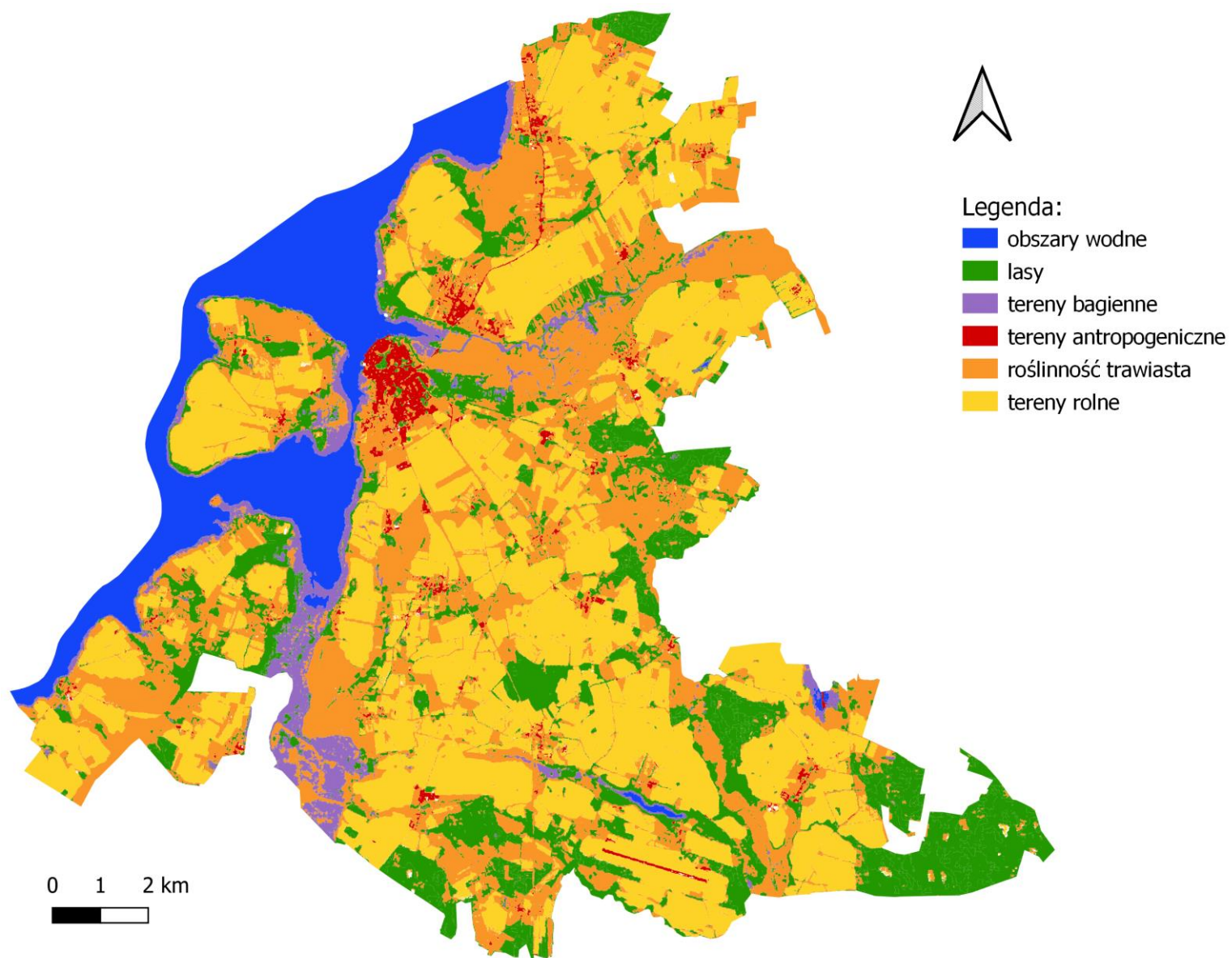
Mapa 2. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Kamień Pomorski – struktura hierarchiczna sieci osadniczej wraz z lokalnym układem komunikacyjnym
Źródło: opracowanie własne

Jeżeli chodzi o formy pokrycia terenu, to pierwszą wyróżniającą się są wody powierzchniowe, które zajmują blisko 25km², co stanowi 11,9% powierzchni Gminy Kamień Pomorski, z czego 17,6 km² to wody morskie.

W odniesieniu do powierzchni lądowej najbardziej wyrazistym elementem pokrycia terenu są obszary przeznaczone pod uprawę rolną. Grunty orne zajmują łącznie 87,5 km², co stanowi 47,6% powierzchni lądowej gminy i świadczy o rolniczym charakterze tej jednostki.

Kolejnym, wyróżniającym się rodzajem pokrycia terenu Gminy Kamień Pomorski są obszary leśne i zadrzewione w skład, których zaliczono: lasy (bez względu na dominujący gatunek), zagajniki i wszelkiego rodzaju zadrzewienia (bez krzewów i roślinności krzewiastej). Tak zdefiniowane tereny zajmują ponad 30 km², tj. 16,4% powierzchni lądowej gminy.

Wreszcie, z uwagi na wskazany wcześniej rolniczy charakter badanego obszaru, wysoki udział wód powierzchniowych oraz terenów zalesionych, nie dziwi fakt, iż tereny uznane za antropogeniczne zajmują łącznie jedynie 7,5 km², tj. 3,6% powierzchni Gminy Kamień Pomorski ogółem. Obszarem najbardziej poddanym presji antropogenicznej jest w oczywisty sposób miasto Kamień Pomorski.

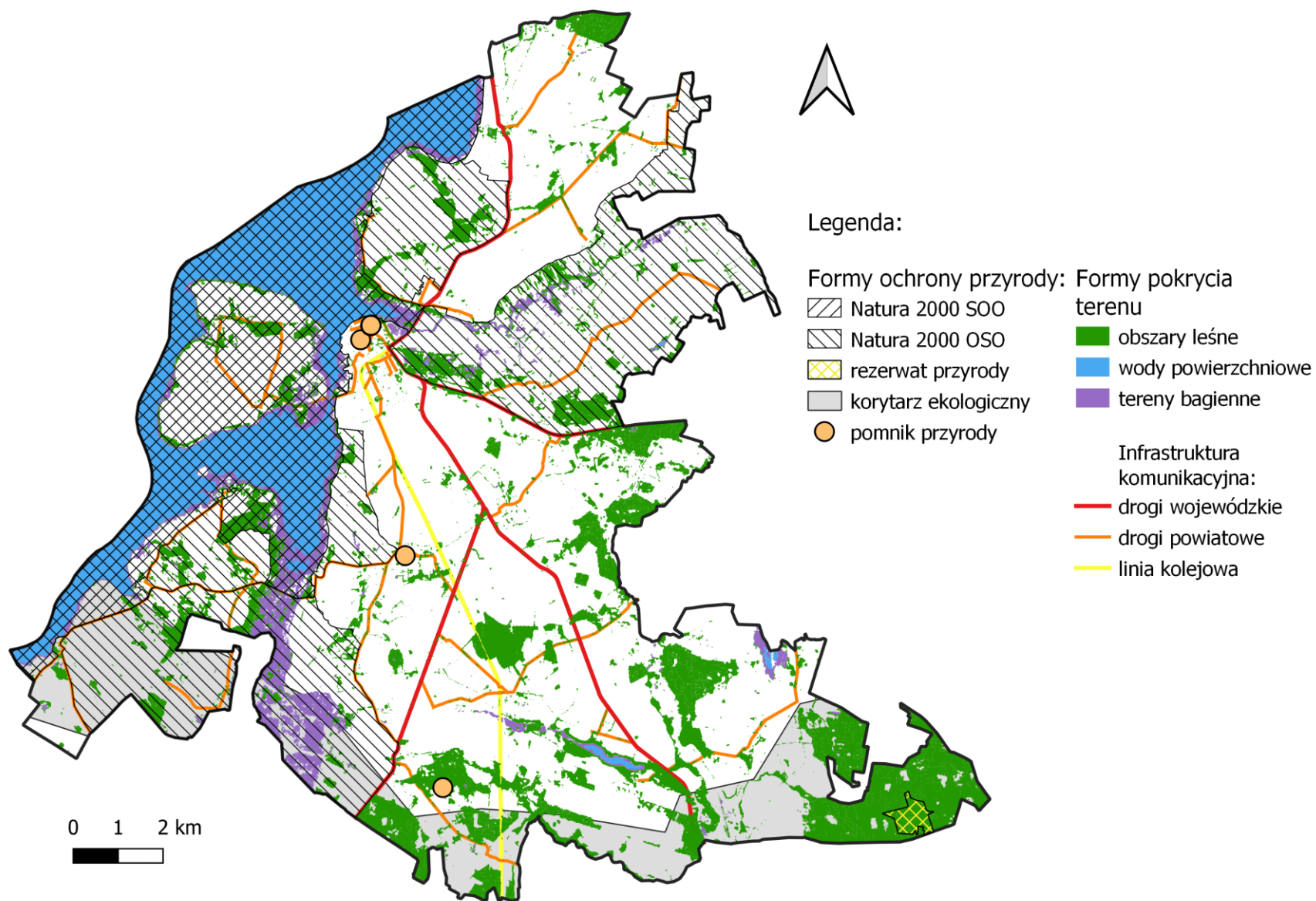
Mapa 3. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Kamień Pomorski – dominujące formy pokrycia terenu
Źródło: opracowanie własne

Gmina Kamień Pomorski zlokalizowana jest na obszarze o największym potencjale turystycznym województwa, tj. w pasie nadmorskim. Gmina pomimo tego, iż nie styka się bezpośrednio z Morzem Bałtyckim, ze względu na jego bliskość jest jedną z najbardziej atrakcyjnych gmin w województwie, tym bardziej, że miasto Kamień Pomorski stanowi także ważny ośrodek uzdrowiskowy.

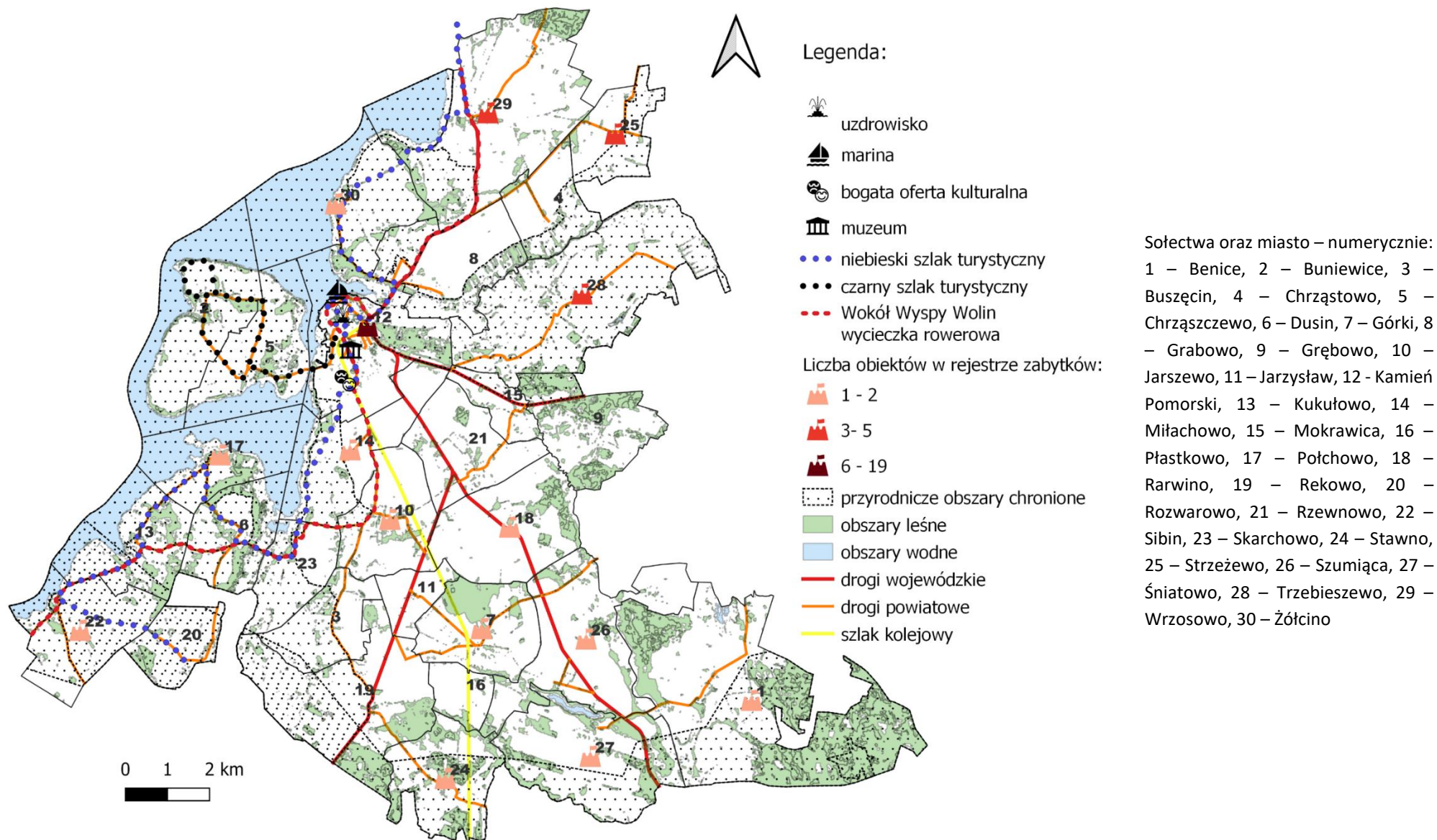
Rozwój turystyki w Gminie Kamień Pomorski skupia się wokół naturalnych walorów przyrodniczych, kulturowych i krajobrazowych, takich jak tereny nad Zalewem Kamieńskim oraz atrakcje turystyczne skupione w mieście Kamień Pomorski.

Potencjał turystyczny gminy obejmuje ogół elementów umożliwiających rozwój turystyki – należą do nich:

- ❖ elementy strukturalne - związane z czynnikami przestrzennymi, m.in.:
 - walory przyrodnicze, w tym obszary chronione:
 - sieć Natura 2000:
 - obszary specjalnej ochrony ptaków (OSO - PLB320001, PLB320010, PLB320011);
 - specjalne obszary ochrony siedlisk (SOO - PLH320018);
 - rezerwat przyrody (Bór Samliński im. Henryka Zięciaka);
 - korytarz ekologiczny (Gryfice Północny KPn-16C);
 - pomniki przyrody;
 - krajobraz naturalny, w tym:
 - niezwykle atrakcyjne obszary wodne;
 - spory areal terenów zalesionych;
 - liczne atrakcje turystyczne, obiekty dziedzictwa historycznego, m.in.:
 - Pomnik Historii - zespół katedralny w Kamieniu Pomorskim;
 - obiekty wpisane do rejestru zabytków;
 - muzea;
 - infrastruktura turystyczna:
 - marina;
 - szlaki turystyczne;
 - rozwinięta sieć głównych szlaków komunikacyjnych;
 - obiekty zakwaterowania i wyżywienia;
 - infrastruktura uzdrowiskowa
- ❖ funkcjonalne:
 - działania podmiotów bezpośrednio i pośrednio zaangażowanych w działalność turystyczną.

Mapa 4. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Kamień Pomorski – zasoby przyrodnicze i formy ochrony przyrody
Źródło: opracowanie własne

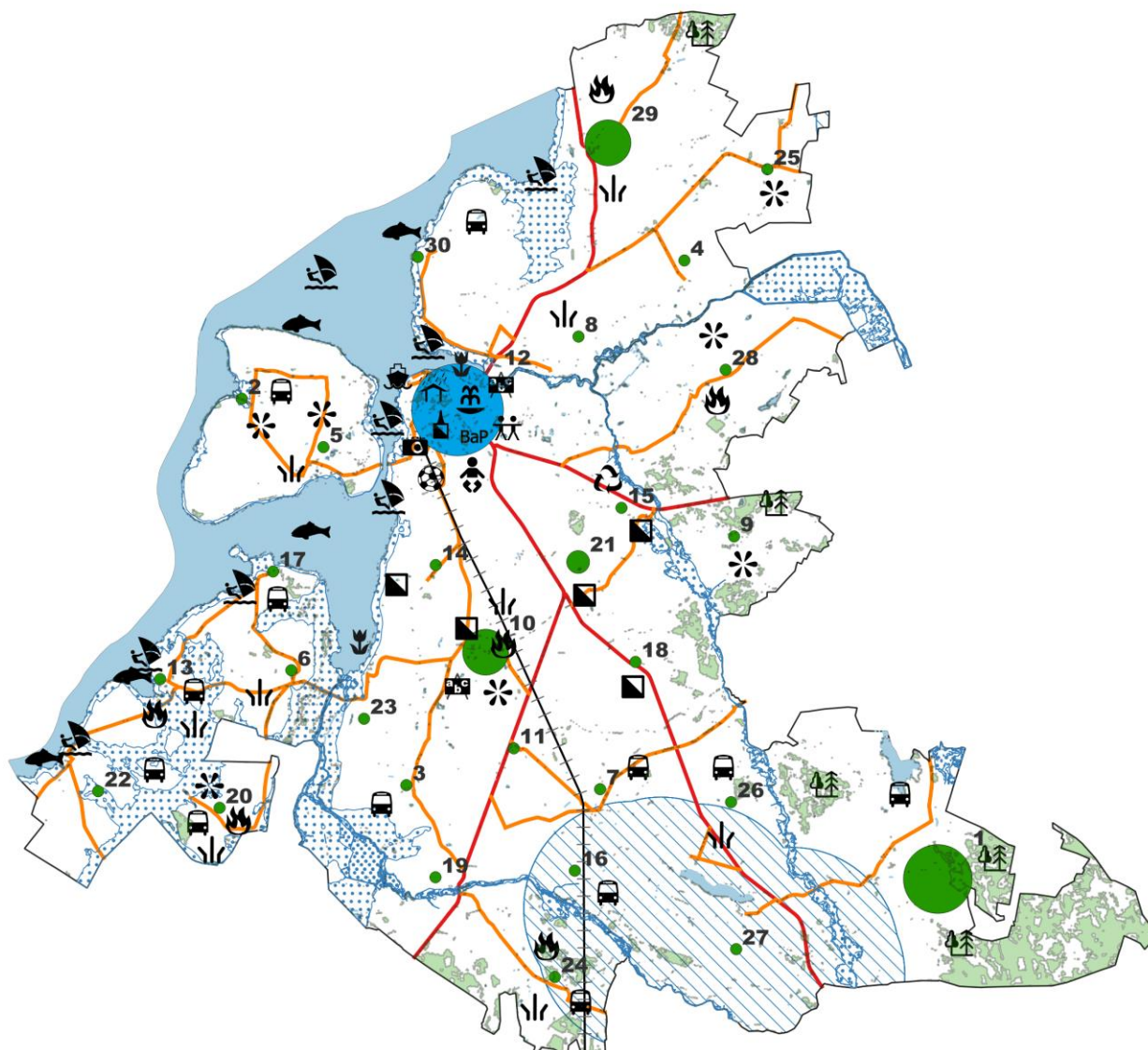
Mapa 5. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Kamień Pomorski – poza przyrodnicze elementy potencjału turystycznego
 Źródło: opracowanie własne

4.1.2. Operacjonalizacja w przestrzeni gminnej

Model docelowej struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Kamień Pomorski reprezentuje zaplanowane w niniejszym dokumencie procesy rozwojowe osadzone w realiach przestrzennych gminy. Należy pamiętać, że nie wszystkie ujęte w rekomendacjach operacyjnych kierunki działań można umiejscowić w modelu – czy to z racji ich nieprzestrzennego charakteru, czy też z uwagi na wczesny etap ich planowania. Niektóre zaś z nich bardzo często odnoszą się do całości obszaru gminy i stąd ich lokalizowanie wydaje się pozbawione racjonalności.

Z uwagi na celowo zastosowane uproszczenia prezentacji cech lub procesów rozwojowych oraz ze względu na fakt, iż model nie pełni roli planu zagospodarowania przestrzennego gminy, nie zawiera on strefowania obszarów pod kątem przeznaczenia. Stąd, symbolicznie przedstawiane treści ujęte zostały w przestrzeni gminy jedynie w przybliżonej lokalizacji – na poziomie bądź miasta Kamień Pomorski, bądź obszarów wiejskich gminy w skali jednostek organizacyjnych (sołectw).

Dla jasności przekazu, model przedstawiono na jednej planszy bez legendy – ta zaś w nieco rozbudowanej formie została przedstawiona poniżej mapy i stanowi jej istotne uzupełnienie.

Mapa 6. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Kamień Pomorski – kierunki działań
Źródło: opracowanie własne

Symbol	Planowana operacjonalizacja
	Wyznaczone akweny Zalewu Kamieńskiego, dla których zgodnie z zapisami projektu planu zagospodarowania przestrzennego morskich wód wewnętrznych Zalewu Kamieńskiego, wskazano docelową funkcję podstawową: rybołówstwo
	Wyznaczone akweny Zalewu Kamieńskiego, dla których zgodnie z zapisami projektu planu zagospodarowania przestrzennego morskich wód wewnętrznych Zalewu Kamieńskiego, wskazano docelową funkcję podstawową: turystyka, sport i rekreacja
	Wyznaczone akweny Zalewu Kamieńskiego, dla których zgodnie z zapisami projektu planu zagospodarowania przestrzennego morskich wód wewnętrznych Zalewu Kamieńskiego, wskazano docelową funkcję podstawową: ochrona środowiska i przyrody
	Wykorzystanie potencjału obszarów leśnych dla realizacji programów z zakresu rekreacji, wypoczynku i edukacji
	Oczekiwana promocja rolnictwa opartego o zasady zrównoważonego rozwoju, wspieranie wykorzystania nowoczesnych technologii w rolnictwie oraz wsparcie okołorolniczych działalności gospodarczych
BaP	Planowane projekty ukierunkowane na poprawę jakości powietrza – w głównej mierze unormowanie stężenia benzo(alfa)pirenu, przede wszystkim na obszarze stref ochrony uzdrowskiej, a także utworzenie sieci urządzeń monitorujących jakość powietrza
	Wspieranie projektów dotyczących gotowości interwencyjnej służb pożarniczych – kompleksowe wsparcie jednostek ochotniczej straży pożarnej (OSP)
	Doskonalenie i unowocześnianie systemu gospodarki odpadami, w tym zwiększanie stopnia segregacji odpadów komunalnych
	Zwiększenie walorów oraz stopnia wykorzystania portu morskiego, w tym portu jachtowego, oddziałującego na wszechstronny rozwój potencjału turystycznego gminy
	Działania ukierunkowane na poprawę dostępności komunikacyjnej obszarów wiejskich, skutkujące zwiększoną dostępnością do usług społecznych, np. edukacji i wychowania, ochrony zdrowia, pomocy społecznej, kultury, rekreacji i sportu oraz usług publicznych, w tym administracyjnych (Urząd Miejski i jego jednostki organizacyjne)
	Kompleksowe uporządkowanie systemu odprowadzania i oczyszczania wód deszczowych i roztopowych na obszarze miejskim gminy
	Projekty efektywnego wykorzystania istniejących terenów inwestycyjnych w ramach m.in. Kamieńskiej Strefy Aktywności Gospodarczej, w tym Podstrefy Kamień Pomorski Kostrzyńsko-Słubickiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej
	Zwiększanie potencjału instytucjonalnego gminy, m.in. poprzez utworzenie nowej siedziby Urzędu Miejskiego w Kamieniu Pomorskim
	Rozbudowa systemu monitoringu wizyjnego na terenie miasta Kamień Pomorski prowadząca do poprawy bezpieczeństwa w miejscach publicznych oraz klasyfikowanych, jako niebezpieczne
	Projekty wspierające politykę senioralną m.in. poprzez utworzenie Centrum Wsparcia Seniora
	Działania zwiększające potencjał oraz stopień wykorzystanie usług uzdrowskich, w tym poprawa dostępności do tych usług dla mieszkańców gminy, obejmujące m.in. publicznie dostępną infrastrukturę uzdrowską oraz tworzenie urządzeń lecznictwa uzdrowskiego.
	Wspieranie działalności i rozwój współpracy z organizacjami pozarządowymi, w tym na obszarach wiejskich, np. z istniejącymi kołami gospodyń wiejskich lub kółkami rolniczymi

Symbol	Planowana operacjonalizacja
	Rozwój infrastruktury sportowo-rekreacyjnej, m.in. rozbudowa stadionu w Kamieniu Pomorskim, pełniącego istotną rolę w życiu sportowym całej gminy
	Programy zapewniania i zwiększania dostępu do opieki nad dziećmi w wieku do lat 3, m.in. poprzez uruchomienie żłobka gminnego
	Działania inwestycyjne podnoszące jakość gminnego sektora oświaty, m.in. poprzez modernizację i rozbudowę infrastruktury edukacyjnej

Ponadto, na mapie wskazano dodatkowe uwarunkowania, mające istotny wpływ na relacje pomiędzy poszczególnymi elementami modelu:

Symbol	Opis
	Obszary w części lądowej, dla których zidentyfikowano szczególne zagrożenie powodzią, tzn. obszary, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest średnie i wynosi 1% lub wysokie i wynosi 10%, obszary między linią brzegu a wałem przeciwpowodziowym bądź teren pasa technicznego ²¹
	Strefy wyłączone – obszary podlegające ograniczeniom inwestycyjnym ze względu na bliskość występowania turbin wiatrowych
	Transport i komunikacja – linia kolejowa
	Transport i komunikacja – drogi wojewódzkie
	Transport i komunikacja – drogi powiatowe
	Hierarchia sieci osadniczej <ul style="list-style-type: none"> ▪ ośrodek miejski ponadlokalny ▪ ośrodek wiejski II rzędu ▪ ośrodek wiejski III rzędu ▪ ośrodek wiejski IV rzędu ▪ sołecki ośrodek wiejski
	Miejscowości zgodnie z hierarchią sieci osadniczej – oznakowanie cyfrowe: 1 – Benice, 2 – Buniewice, 3 – Buszęcin, 4 – Chrząstowo, 5 – Chrząszczewo, 6 – Dusin, 7 – Górkki, 8 – Grabowo, 9 – Grębowo, 10 – Jarszewo, 11 – Jarzysław, 12 - Kamień Pomorski, 13 – Kukułowo, 14 – Miłachowo, 15 – Mokrawica, 16 – Płastkowo, 17 – Połchowo, 18 – Rarwino, 19 – Rekowo, 20 – Rozwarowo, 21 – Rzewnowo, 22 – Sibin, 23 – Skarchowo, 24 – Stawno, 25 – Strzeżewo, 26 – Szumiąca, 27 – Śniatowo, 28 – Trzebieszewo, 29 – Wrzosowo, 30 – Żółcino

²¹ Zgodnie z brzmieniem art. 16 pkt 34 ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. - Prawo wodne [t.j. Dz.U. 2022 poz. 2625 z późn. zm]. Ponadto, uwzględnienie dokumentów planistycznych związanych z gospodarowaniem wodami, stosownie do art. 326 ww. ustawy, jest obligatoryjne w zapisach strategii rozwoju gminy.

4.2. Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej

Zakres merytoryczny:	Ustalenia i rekomendacje:
<p>Tereny istniejącej zabudowy mieszkaniowej</p>	<ul style="list-style-type: none"> → Dążyć do czytelnej i zwartej struktury przestrzennej, m.in. poprzez dopełnianie istniejących układów urbanistycznych → Dążyć do funkcjonalnego złączenia z zewnętrznym układem komunikacyjnym → Kreować połączenia z istniejącymi układami kompozycyjnymi, w tym z aktywnymi przyrodniczo → Zapewnić istniejącej zabudowie dostęp do funkcjonalnych przestrzeni publicznych integrujących lokalną społeczność → Dążyć do zwiększenia stopnia dostępności do infrastruktury społecznej i technicznej → W przypadku obszarów wiejskich gminy, rozważyć dopuszczenie drugiego pasa zabudowy na zapleczu istniejących budynków, usytuowanych wzdłuż ulic w sołectwach → Na obszarach wiejskich gminy, nie dopuszczać do zaburzenia prawidłowych relacji pomiędzy mieszkaniową, a produkcją rolną → W sołectwach o dostępności komunikacyjnej od słabej do skrajnie słabej bezwzględnie dążyć do jej poprawy, celem lepszego dostępu do usług publicznych → Dążyć do kształtowania prawidłowych relacji wodnych, w tym: <ul style="list-style-type: none"> ○ wprowadzenie i egzekwowanie standardów ochrony zieleni w procesie inwestycyjnym ○ stosowanie powierzchni przepuszczalnych / ażurowych w miejsce szczelnych powierzchni betonowych ○ uwzględnianie aspektów prawidłowych relacji wodnych w planowaniu przestrzennym oraz przy wydawaniu decyzji administracyjnych w przedmiotowym zakresie
<p>Obszary nowej zabudowy mieszkaniowej</p>	<ul style="list-style-type: none"> → Dokonać weryfikacji bilansu obszarów wskazanych w dokumentach planistycznych, jako mieszkaniowe pod kątem wielokryterialnej analizy wskaźników mieszkaniowych → Obszary nadmiarowe, zwłaszcza nieobjęte planami miejscowymi, pozbawić statusu „pod zabudowę” i dzięki temu ograniczyć nadmierną i rozproszoną zabudowę → Przedmiotowym terenom nie przypisywać funkcji innych niż mieszkaniowe, mieszkaniowo-usługowe i usługowe związanej z mieszkalnictwem

Zakres merytoryczny:	Ustalenia i rekomendacje:
	<ul style="list-style-type: none"> → Nową zabudowę mieszkaniową planować na obszarach o możliwie w pełni wykształconej i zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej → Nową zabudowę mieszkaniową na obszarach nowych, planować wyłącznie w sytuacji braku dostatecznej ilości terenów na obszarach wyżej wymienionych → Dążyć do kształtowania prawidłowych relacji wodnych, w tym: <ul style="list-style-type: none"> ○ wprowadzenie i egzekwowanie standardów ochrony zieleni w procesie inwestycyjnym ○ stosowanie powierzchni przepuszczalnych / ażurowych w miejsce szczelnych powierzchni betonowych ○ uwzględnianie aspektów prawidłowych relacji wodnych w planowaniu przestrzennym oraz przy wydawaniu decyzji administracyjnych w przedmiotowym zakresie
<p>Obszar historycznej zabudowy miasta Kamień Pomorski</p>	<ul style="list-style-type: none"> → Dążyć do zachowania historycznej tkanki i struktury przestrzennej miasta → Podporządkować nową zabudowę historycznej kompozycji przestrzennej, w tym zasadom obowiązującym w strefach ochrony konserwatorskiej → Dążyć do powiększenia areału zieleni w mieście → Dążyć do uspokojenia ruchu poprzez m.in. priorytetyzację komunikacji pieszej, rowerowej oraz innych bezemisyjnych środków transportu
<p>Tereny o funkcjach usługowych</p>	<ul style="list-style-type: none"> → Dążyć do czytelnej i zwartej struktury przestrzennej, m.in. poprzez dopełnianie istniejących układów urbanistycznych → Dążyć do struktury przestrzennej, uwypuklającej i wzmacniającej znaczenie istniejących obiektów o ważnych funkcjach lokalnych i ponadlokalnych → W miarę możliwości dążyć do zwiększania powierzchni zielonych → Kształtować układ komunikacyjny w taki sposób, aby zwiększać potencjał dostępowy → Zagwarantować dostępność miejsc parkingowych (również dla innych pojazdów, niż mechaniczne) przy kluczowych obiektach lub kompleksach usługowych → Dążyć do kształtowania prawidłowych relacji wodnych, w tym: <ul style="list-style-type: none"> ○ wprowadzenie i egzekwowanie standardów ochrony zieleni w procesie inwestycyjnym

Zakres merytoryczny:	Ustalenia i rekomendacje:
	<ul style="list-style-type: none"> ○ stosowanie powierzchni przepuszczalnych / ażurowych w miejsce szczelnych powierzchni betonowych ○ uwzględnianie aspektów prawidłowych relacji wodnych w planowaniu przestrzennym oraz przy wydawaniu decyzji administracyjnych w przedmiotowym zakresie
<p>Tereny o funkcjach przemysłowych i strefy aktywności gospodarczej</p>	<ul style="list-style-type: none"> → Dążyć do właściwego skomunikowania z lokalnym i ponadlokalnym układem komunikacyjnym → Nowe tereny inwestycyjne sytuować w pobliżu większych jednostek osadniczych oraz wykształconych układów komunikacyjnych, zapewniając jednocześnie zminimalizowanie negatywnego wpływu na zabudowę mieszkaniową, środowisko i krajobraz → Nowe lokalizacje dobierać w taki sposób, aby w możliwie największym stopniu uniknąć konfliktów przestrzennych, zwłaszcza z zabudową mieszkaniową, turystyczną i uzdrowiskową → Zapewnić prawidłowe i adekwatne uzbrojenie nowych obszarów inwestycyjnych → Dla nowej zabudowy produkcyjnej, składów i magazynów, zapewnić prawidłową podaż miejsc parkingowych → Dążyć do kształtowania prawidłowych relacji wodnych, w tym: <ul style="list-style-type: none"> ○ wprowadzenie i egzekwowanie standardów ochrony zieleni w procesie inwestycyjnym ○ stosowanie powierzchni przepuszczalnych / ażurowych w miejsce szczelnych powierzchni betonowych ○ uwzględnianie aspektów prawidłowych relacji wodnych w planowaniu przestrzennym oraz przy wydawaniu decyzji administracyjnych w przedmiotowym zakresie
<p>Tereny rolnicze</p>	<ul style="list-style-type: none"> → Dążyć do utrzymania zwartych kompleksów użytków rolnych → Nie przerywać kontynuacji rolniczego sposobu użytkowania terenów, zwłaszcza w obrębie zwartych kompleksów o wysokiej jakości dla produkcji rolniczej → Przeciwdziałać rozdrobnieniu areалу rolnego → Dokonać bilansu urządzeń wodnych na obszarach rolniczych, zwłaszcza w kontekście retencji korytowej, i w konsekwencji dążyć do redukcji nadmiarowych oraz nieprawidłowo funkcjonujących obszarów zmeliorowanych

Zakres merytoryczny:	Ustalenia i rekomendacje:
Obszary cenne przyrodniczo	<ul style="list-style-type: none"> → Zachować jak największą liczbę i powierzchnię terenów chronionych → Unikać przecinania obszarów chronionych, zwłaszcza korytarza ekologicznego na południu gminy, nową zabudową lub infrastrukturą liniową → Zabudowę realizować na podstawie ustaleń miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego → Dążyć do objęcia miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego jak największej powierzchni gminy
Tereny zalesione	<ul style="list-style-type: none"> → Dążyć do zachowania kompleksów leśnych i towarzyszących im łąk w dotychczasowym użytkowaniu → Unikać sytuowania nowej zabudowy niezwiązanej z gospodarką leśną, za wyjątkiem małej architektury na cele rekreacji, wypoczynku, edukacji ekologicznej, itp. → Dążyć do zwiększenia liczby ścieżek edukacyjnych i stref wejścia do lasu, w tym zwiększenia areалу leśnego włączonego w program „Zanocuj w lesie”
Strefy ochrony uzdrowiskowej	<ul style="list-style-type: none"> → Dążyć do utrzymania i umacniania funkcji uzdrowiskowej gminy → Bezwzględnie respektować wymogi wynikające z zasad gospodarowania w strefach ochrony uzdrowiskowej → Dążyć do uspokojenia ruchu poprzez m.in. priorytetyzację komunikacji pieszej, rowerowej oraz innych bezemisyjnych środków transportu → W ograniczonym zakresie oraz zgodnie z zasadami stref uzdrowiskowych, umożliwiać rozbudowę zabudowy usługowej związanej z funkcją uzdrowiskową → Dążyć do zachowania historycznej struktury przestrzennej w obszarze strefy „A” ochrony uzdrowiskowej
Morskie obszary wodne	<p>Aktem regulującym morskie planowanie przestrzenne jest ustawa z dnia 21 marca 1991 roku o obszarach morskich Rzeczypospolitej Polskiej i administracji morskiej (t.j. Dz.U. 2022 poz. 457 z późn. zm). Dla obszaru Zalewu Kamieńskiego w granicach Gminy Kamień Pomorski wyznaczono 17 akwenów, dla których ustalono funkcje podstawowe oraz dopuszczalne²².</p> <p>Dla wszystkich wymienionych poniżej obszarów należy dążyć do realizacji funkcji podstawowej wskazanej dla danego akwenu, w sposób nie zakłócający innych funkcji dla niego dopuszczonych</p>

²² Źródło: Projekt planu zagospodarowania przestrzennego morskich wód wewnętrznych Zalewu Kamieńskiego, <https://www.ums.gov.pl/9-informacje/147-projekty-planow-zagospodarowania-przestrzennego-polskich-obszarow-morskich-morskich-wod-wewnetrznych-dla-zalewu-szczecinskiego-i-zalewu-kamienskiego-projekt-powr-02-19-00-00-pm01-16.html>

Zakres merytoryczny:	Ustalenia i rekomendacje:
	<p>oraz uwzględniając szczególne zakazy i ograniczenia, dotyczące np. lokalizacji nowych elementów infrastruktury turystycznej.</p> <ul style="list-style-type: none"> → Dążyć do zachowania podstawowej funkcji – funkcjonowanie portu lub przystani – w granicach akwenu: ZKA.14.Ip → Dążyć do zachowania podstawowej funkcji – turystyka, sport i rekreacja – w granicach akwenów: ZKA.7.S, ZKA.9.S, ZKA.13.S, ZKA.15.S, ZKA.18.S, ZKA.21.S, ZKA.23.S, ZKA.27.S → Dążyć do zachowania podstawowej funkcji – rybołówstwo – w granicach akwenów: ZKA.1.R, ZKA.11.R, ZKA.17.R, ZKA.25.R, 26.R → Dążyć do zachowania podstawowej funkcji – ochrona środowiska i przyrody – w granicach akwenów: ZKA.12.O, ZKA.22.O → Dążyć do zachowania podstawowej funkcji – transport – w granicach akwenu: ZKA.3.T
<p>Obszary szczególnego zagrożenia powodzią</p>	<ul style="list-style-type: none"> → Programować działania mające na celu przeciwdziałanie nadmiernej zabudowie → Decyzje o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego oraz decyzje o warunkach zabudowy należy wydawać z uwzględnieniem szczególnych warunków występujących na tych terenach → Dążyć do zachowania łąk i pastwisk, jako trwałych użytków zielonych → Dążyć do wykorzystania tych obszarów pod łąki i pastwiska → Dążyć do nadania tym obszarom funkcji rekreacyjno-wypoczynkowej

4.3. Obszary strategicznej interwencji (OSI)

Zgodnie z ustawową definicją²³, obszar strategicznej interwencji (OSI) to określony w strategii rozwoju obszar o zidentyfikowanych lub potencjalnych powiązaniach funkcjonalnych lub o szczególnych warunkach społecznych, gospodarczych lub przestrzennych, decydujących o występowaniu barier rozwoju lub trwałych, możliwych do aktywowania, potencjałów rozwojowych, do którego jest kierowana interwencja publiczna łącząca inwestycje, w szczególności gospodarcze, infrastrukturalne lub w zasoby ludzkie, finansowane z różnych źródeł lub rozwiązania regulacyjne.

Wynika to z założenia, iż warunkiem efektywnej polityki rozwoju jest rozpoznanie zasobów endogenicznych i potencjałów terytoriów, które można wykorzystać do rozwoju oraz barier rozwojowych i obszarów, które powinny być wsparte, co w efekcie prowadzić będzie do większego różnicowania i lepszego dopasowania interwencji w zależności od specyfiki danego obszaru. Stąd,

²³ Patrz: art. 5 pkt 6b ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (t.j. Dz.U. 2023 poz. 225).

zgodnie z definicją oraz powyższym rozwinięciem, w typologii OSI wskazać należy na dwa ich typy, odnoszące się do:

1. obszarów problemowych, charakteryzujących się niekorzystnymi zjawiskami w sferze społecznej, ekonomicznej lub przyrodniczej, wymagających interwencji nakierowanej na przełamanie barier rozwojowych; oraz
2. obszarów wzrostu, wyróżniających się szczególnymi potencjałami, które w wyniku interwencji mogą kształtować przewagi konkurencyjne²⁴.

4.3.1. OSI na poziomie krajowym

Na najwyższym poziomie – krajowym – wyodrębniono cztery obszary strategicznej interwencji, które zostały zdefiniowane w Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030²⁵, będącej rozwinięciem postanowień Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)²⁶ – są to:

- A. obszary zagrożone trwałą marginalizacją - zróżnicowane przestrzenne pod względem poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego, jak i funkcji gospodarczych skupiska gmin wiejskich i powiązanych z nimi funkcjonalnie małych miast, w których nastąpiła kumulacja negatywnych zjawisk społecznych i ekonomicznych;
- B. miasta średnie tracące funkcje społeczno-gospodarcze - miasta różnej wielkości (powyżej 20 tys. mieszkańców z wyłączeniem miast wojewódzkich oraz mniejsze, z liczbą ludności pomiędzy 15-20 tys. mieszkańców będące stolicami powiatów), w których występuje trwanie funkcji w następujących obszarach: gospodarczych funkcji kontrolnych, przemysłowych, turystycznych, handlowych, kultury, dostępności do szkolnictwa wyższego oraz zagrożenia depopulacją;
- C. wschodnia Polska;
- D. województwo śląskie.

Na podstawie zaktualizowanej listy gmin zagrożonych trwałą marginalizacją (programowanie pomocy w latach 2021-2027) oraz imiennej listy 139 miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze²⁷ należy stwierdzić, iż **Gmina Kamień Pomorski wraz z miastem Kamień Pomorski, nie zostały ujęte w obszarach strategicznej interwencji na poziomie krajowym.**

4.3.2. OSI na poziomie regionalnym

Terytorialny wymiar polityki rozwoju na poziomie województwa znajduje wyraz m.in. w podejmowaniu działań w stosunku do obszarów strategicznej interwencji. Zgodnie z uchwałą nr 1663/16 Zarządu Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 26 października 2016 r.²⁸, identyfikacja i delimitacja OSI na terenie województwa zachodniopomorskiego odbywa się na podstawie obszarów funkcjonalnych, wskazanych w Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Zachodniopomorskiego.

Do obszarów funkcjonalnych o znaczeniu ponadregionalnym zaliczono:

²⁴ Por. P. Śleszyński, J. Bański, M. Degórski, T. Komornicki, (2017), Delimitacja obszarów strategicznej interwencji państwa: obszarów wzrostu i obszarów problemowych, Prace Geograficzne IGiPZ PAN nr 260.

²⁵ Uchwała nr 102 Rady Ministrów z dnia 17 września 2019 r. (M.P. 2019 poz. 1060).

²⁶ Uchwała nr 8 Rady Ministrów z dnia 14 lutego 2017 r. (M.P. 2017 poz. 260).

²⁷ Źródło: <https://www.gov.pl/web/fundusze-regiony/krajowa-strategia-rozwoju-regionalnego> (dostęp: 01.12.2022 r.).

²⁸ Źródło: <https://www.bip.wzp.pl/arttykul/uchwala-nr-166316-zarzadu-województwa-zachodniopomorskiego>

- Szczeciński Obszar Metropolitalny (SOM), jako miejski obszar funkcjonalny ośrodka wojewódzkiego, w skład którego wchodzi gmina Stowarzyszenia Szczecińskiego Obszaru Metropolitalnego wraz ze strefą dalszego oddziaływania;
- Obszar Funkcjonalny Strefy Przybrzeżnej, jako obszar szczególnego zjawiska w skali makroregionalnej;
- Obszar Funkcjonalny Strefy Przygranicznej, jako obszar wymagający restrukturyzacji i rozwoju nowych funkcji przy wsparciu instrumentów właściwych polityce regionalnej;
- Obszar Funkcjonalny Specjalnej Strefy Włączenia, jako obszary wiejskie wymagające wsparcia procesów rozwojowych, kumulacji negatywnych zjawisk o charakterze społeczno-gospodarczym, konfliktów przestrzennych związanych ze sposobem wykorzystania ich potencjału przyrodniczego i kulturowego.

Do obszarów funkcjonalnych o znaczeniu regionalnym zaliczono:

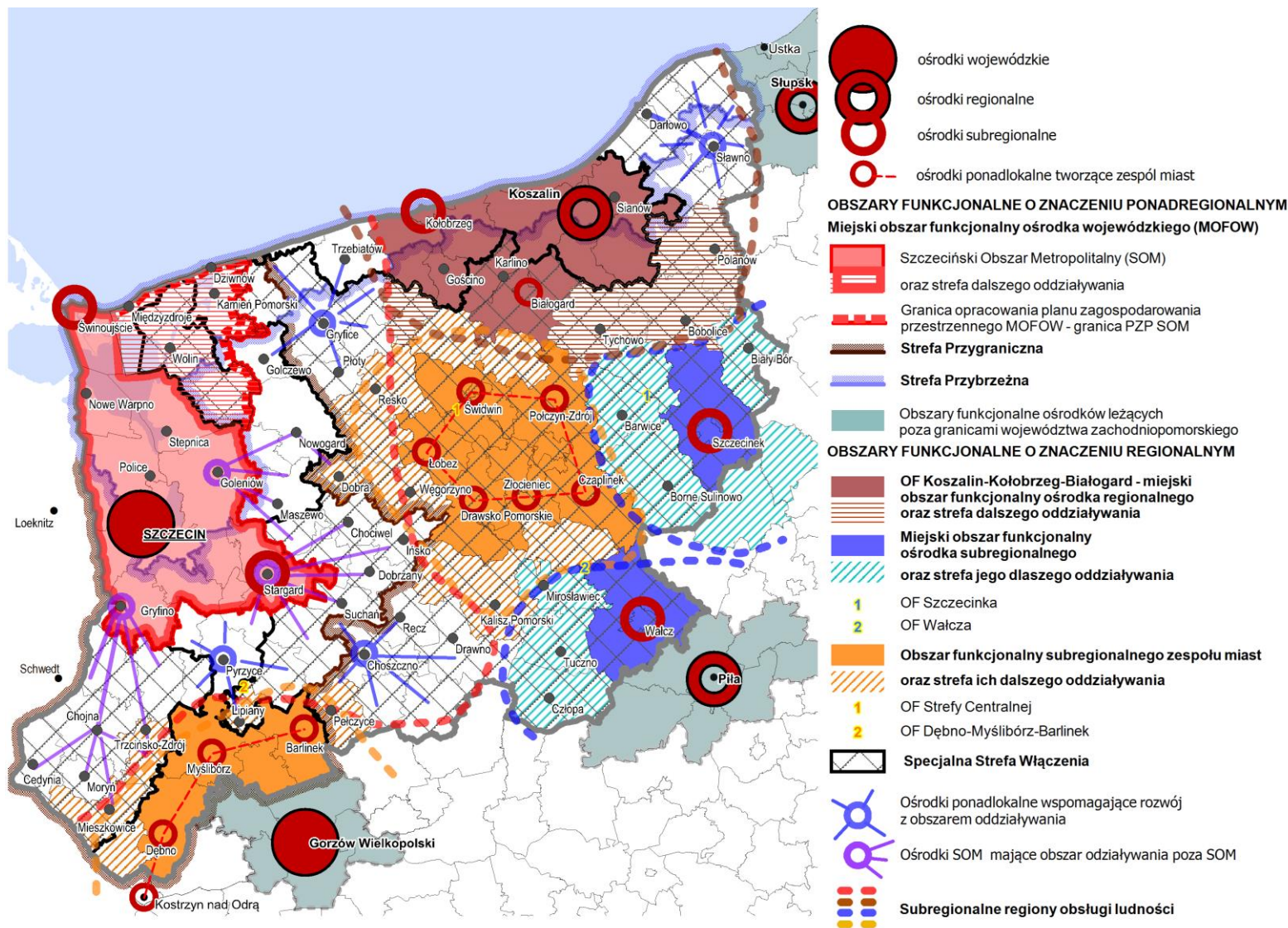
- Koszalińsko – KołobrzESCO – Białogardzki Obszar Funkcjonalny (KKB OF), jako miejski obszar funkcjonalny ośrodka regionalnego wraz ze strefą dalszego oddziaływania;
- Obszar Funkcjonalny Szczecinka i Wałcza, jako miejskie obszary funkcjonalne ośrodków subregionalnych wraz ze strefą dalszego oddziaływania;
- Obszar Funkcjonalny subregionalnego zespołu miast Strefy Centralnej wraz ze strefą dalszego oddziaływania;
- Obszar Funkcjonalny subregionalnego zespołu miast Barlinka – Myśliborza - Dębna wraz ze strefą dalszego oddziaływania.

Gmina Kamień Pomorski znalazła się w granicach następujących obszarów:

- ⇒ Strefa dalszego oddziaływania Szczecińskiego Obszaru Metropolitalnego;
- ⇒ Strefa Przybrzeżna;
- ⇒ Strefa Przygraniczna;
- ⇒ Specjalna Strefy Włączenia.

W sposób najbardziej kompleksowy i funkcjonalnie zintegrowany, obszary strategicznej interwencji dla Gminy Kamień Pomorski i/lub miasta Kamień Pomorski, zorientowane na wykorzystanie specyficznych potencjałów, zostały zdefiniowane w granicach Strefy Przybrzeżnej oraz na obszarze dalszego oddziaływania SOM. Natomiast w odniesieniu do obszarów problemowych, interwencja została zaprogramowana w ramach Specjalnej Strefy Włączenia.

Strategia Rozwoju Gminy Kamień Pomorski na lata 2023-2030

Mapa 7. Obszary funkcjonalne województwa zachodniopomorskiego

Źródło: <https://www.bip.wzp.pl/arttykul/uchwala-nr-166316-zarzadu-województwa-zachodniopomorskiego>

OSI Strefy Przybrzeżnej

Zgodnie z zapisami obowiązującego Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Zachodniopomorskiego, „głównym celem polityki przestrzennej wobec przybrzeżnego obszaru funkcjonalnego jest rozwijanie branż wynikających z endemicznego potencjału (turystyki, gospodarki morskiej), przy jednoczesnym ograniczaniu negatywnych skutków antropopresji”²⁹.

Najważniejsze cechy Strefy Przybrzeżnej to:

1. Istniejący potencjał rozwoju gospodarki morskiej;
2. Duży potencjał przyrodniczy obszaru;
3. Ruch turystyczny skupiony w wąskim pasie przymorskim;
4. Koncentracja konfliktów przestrzennych;
5. Silna antropopresja związana z ruchem turystycznym i rozprzestrzenianiem zabudowy;
6. Możliwe zagrożenia związane z prognozowanymi zmianami klimatu;
7. Brak lub opóźnione działania administracji morskiej w zakresie planowania przestrzennego na obszarach morskich.

W nawiązaniu do ww. kluczowych uwarunkowań Strefy oraz w odniesieniu do Gminy Kamień Pomorski, wskazano następujące kierunki interwencji, skupiające się jednocześnie na racjonalizacji rozwoju gospodarczego oraz ochronie zasobów:

- ⇒ **Kierunek 1.** Rozwijanie regionalnych specjalizacji w oparciu o ochronę i wykorzystanie endogenicznych potencjałów przyrodniczych i kulturowych – zalecenia:
- Zagospodarowanie nadmorskich obszarów portowych uwzględniające funkcje przeładunkową oraz rybacką;
 - Zachowanie morskich przystani rybackich, jako nieodzownego elementu dziedzictwa kulturowego i krajobrazowego strefy nadmorskiej;
 - Rozwój funkcji turystycznych w portach i przystaniach morskich;
 - Preferencję rozwoju jakościowego nad ilościowym w obszarze turystyki oraz działania na rzecz wydłużenia sezonu turystycznego;
 - Rozwój sektora turystycznego na bazie wysokiej jakości środowiska przyrodniczego;
 - Ograniczanie zanieczyszczeń powietrza oraz poprawa efektywności energetycznej budynków;
 - Rozwój turystyki zdrowotnej w oparciu o uzdrowiska nadmorskie;
 - Dostosowanie infrastruktury i zabudowy do prognozowanych zmian klimatycznych;
 - Tworzenie przestrzeni sprzyjającej wypoczynkowi, w tym obszarów zielonych w miejscowościach nadmorskich;
 - Ograniczenie inwestycji na obszarach cennych przyrodniczo, w tym w ochrona lasów pasa nadmorskiego;
- ⇒ **Kierunek 2.** Poprawa wewnętrznej spójności komunikacyjnej oraz dostępności do ośrodka wojewódzkiego – zalecenia:
- Przedłużenie linii kolejowej z Kamienia Pomorskiego do Dziwnówka i Rewala;

²⁹ Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Zachodniopomorskiego, TOM II, s. 88, źródło: <http://rbgp.pl/pzpwz-2020/>

- Budowa parkingów buforowych w bezpośrednim sąsiedztwie miejscowości nadmorskich oraz preferencja dla transportu publicznego.

OSI strefy dalszego oddziaływania SOM

Gmina Kamień Pomorski nie została bezpośrednio włączona do miejskiego obszaru funkcjonalnego ośrodka wojewódzkiego - Szczecińskiego Obszaru Metropolitalnego (SOM), jest natomiast uwzględniona w strefie dalszego oddziaływania przedmiotowego obszaru. Stąd, w Planie Zagospodarowania Przestrzennego SOM, będącego elementem Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Zachodniopomorskiego³⁰, formułuje się cele, a w ich zakresie kierunki i zalecenia, które dotyczą również obszaru Gminy Kamień Pomorski i/lub miasta Kamień Pomorski:

- ⇒ **Cel XVI / Kierunek 1.** Wspieranie policentrycznej sieci osadniczej i funkcji miejskich – zalecenia:
 - Kierowanie funkcji miejskich do centrów miast i przestrzeni nadwodnych;
- ⇒ **Cel XIX / Kierunek 1.** Rozwój gospodarczy obszaru w oparciu o potencjał portów morskich – zalecenia:
 - Aktywizacja małych portów przez intensyfikację funkcji istniejących lub nadanie nowych, w pierwszym rzędzie turystycznych;
- ⇒ **Cel XIX / Kierunek 3.** Gospodarcze wykorzystanie potencjału turystycznego – zalecenia:
 - Rozbudowa infrastruktury turystyki wodnej na Odrze, Zalewie Szczecińskim i Bałtyku (...);
- ⇒ **Cel XXI / Kierunek 3.** Zahamowanie wzrostu i obniżenie istniejącego ryzyka powodziowego – zalecenia:
 - Realizacja Programu ochrony brzegów morskich zakładającego:
 - budowę, rozbudowę, utrzymanie i usuwanie uszkodzeń w systemie zabezpieczenia przeciwpowodziowego terenów nadmorskich;
 - zapewnienie stabilizacji linii brzegowej wg stanu z 2000 r. i zapobieganie zanikowi plaż;
 - monitorowanie brzegów morskich, ich stanu aktualnego w celu wskazania niezbędnych działań służących ich ochronie;
 - Stworzenie regionalnego systemu zaopatrzenia pasa nadmorskiego w wodę do spożycia, opartego na zasobach wód podziemnych i powierzchniowych (...)

OSI Specjalnej Strefy Włączenia

Województwo zachodniopomorskie charakteryzuje się niejednorodnym poziomem rozwoju społeczno-gospodarczego, stąd Obszar Funkcjonalny Specjalnej Strefy Włączenia został uznany za obszar strategicznej interwencji regionu. Zgodnie z zapisami Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Zachodniopomorskiego, w odniesieniu do przedmiotowego obszaru, „*Szczególnie istotne z punktu widzenia eliminowania barier rozwojowych są lokalne i ponadlokalne ośrodki miejskie, które z definicji odznaczają się większym potencjałem wzrostowym, a przy ukierunkowanych terytorialnie działaniach będą mogły stać się katalizatorem procesów dyfuzyjnych na otaczające je obszary wiejskie*”³¹.

³⁰ *Ibid.*, s. 96

³¹ *Ibid.*, s. 91

Specjalna Strefa Włączenia (SSW) po raz pierwszy została wyznaczona w 2014 r. i podlega corocznej aktualizacji – zgodnie z wynikami delimitacji za rok 2021³², obszar Gminy Kamień Pomorski pozostaje w zasięgu obszaru podstawowego³³ SSW 2021, wykazując deficyty w 3 obszarach problemowych:

- ↓ Demografia;
- ↓ Problemy popegeerowskie;
- ↓ Potencjał gospodarczy.

W nawiązaniu do kluczowych uwarunkowań SSW 2021 oraz w odniesieniu do Gminy Kamień Pomorski, wskazano następujące działania kierunkowe na rzecz poprawy spójności i integralności terytorialnej, skupiające się z jednej strony na poprawie dostępności i budowie powiązań funkcjonalnych obszarów wiejskich z miejskimi ośrodkami wzrostu, z drugiej zaś na przełamywaniu barier rozwojowych (przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu) i podnoszeniu potencjału rozwojowego terenów wiejskich (wraz z małymi miastami):

⇒ **Kierunek 1.** Aktywizacja gospodarcza obszaru w oparciu o wykorzystanie endogenicznych potencjałów – zalecenia:

→ Program dla małych i średnich miast:

- rozwijanie powiązań funkcjonalnych miast małych i średnich z głównymi ośrodkami wzrostu, zwłaszcza w zakresie innowacyjności, edukacji i nauki;
- wspieranie mieszkalnictwa społecznego i komunalnego;
- wspieranie innowacyjnej gospodarki (biznes oparty o popyt pozalokalny, e-biznes);
- rozwój usług publicznych, w celu wsparcia funkcji miejskich i poprawy obsługi ludności;
- utrzymanie i zwiększenie atrakcyjności tradycyjnej struktury miast poprzez uspokojenie ruchu w ich obszarach centralnych, przy zapewnieniu optymalnych warunków dostępu;

→ Rewitalizacja obszarów popegeerowskich;

→ Uporządkowanie i przygotowanie terenów powojсковych, przemysłowych, pokolejowych i popegeerowskich, w celu nadania im nowych funkcji gospodarczych;

→ Wsparcie programów związanych z produkcją żywności na potrzeby lokalnego rynku konsumentów;

→ Rozwój turystyki w oparciu o pojezierza oraz zasoby dziedzictwa kulturowego;

→ Rozwój dziedzin biogospodarki w oparciu o OZE;

→ Wspieranie przedsiębiorczości, samozatrudnienia i tworzenia nowych miejsc pracy, w tym telepracy;

→ Zwiększenie dostępności cyfrowej.

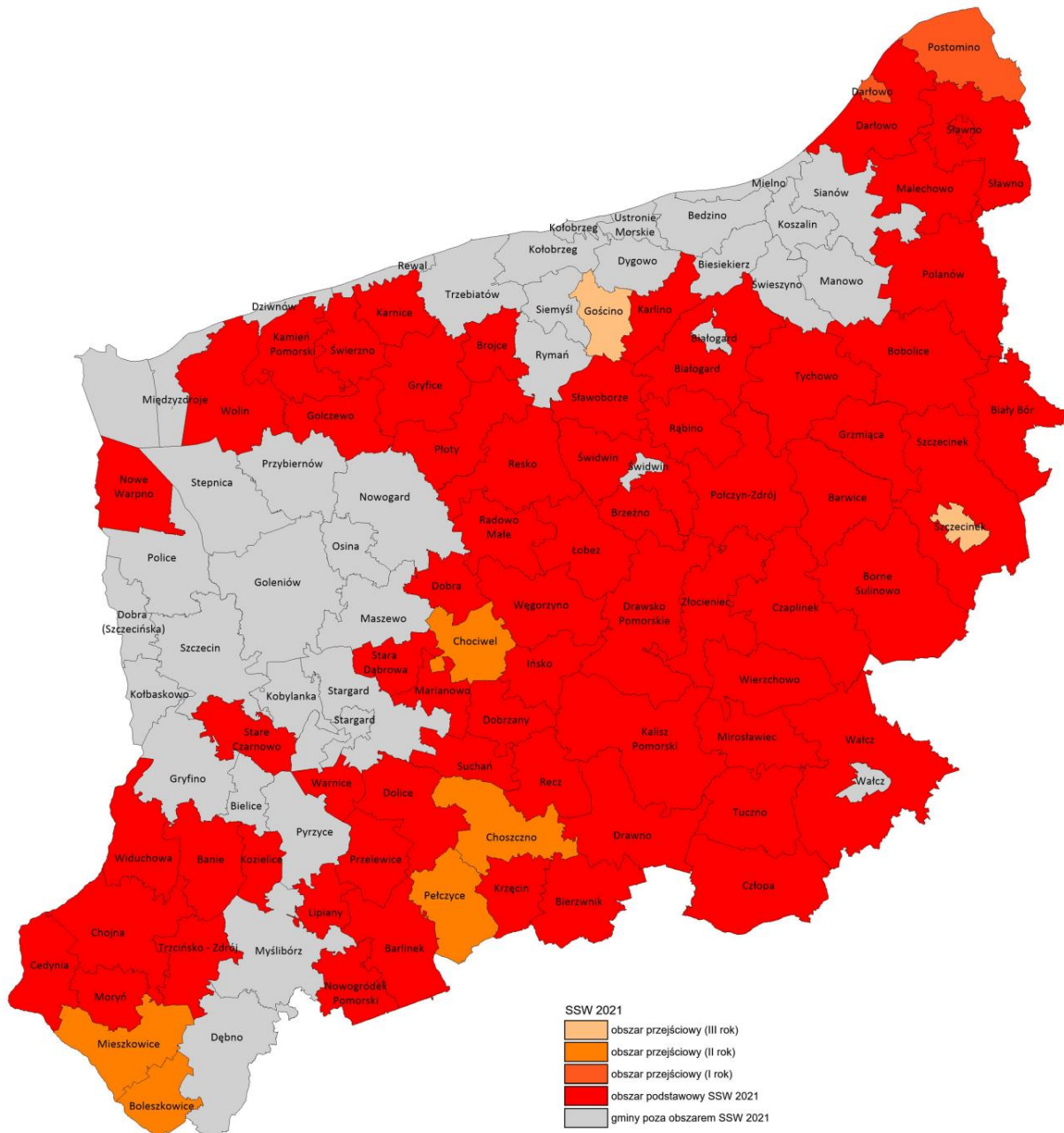
⇒ **Kierunek 2.** Poprawa dostępności do Szczecina oraz regionalnych i subregionalnych ośrodków wzrostu – zalecenia:

→ Poprawa powiązań komunikacyjnych SSW z regionalnymi i subregionalnymi ośrodkami;

³² Uchwała nr 1075/21 Zarządu Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 28.07.2021, źródło: <http://eregion.wzp.pl/aktualizacja-dokumentu-pn-specjalna-strefa-wlaczania-na-obszarze-województwa-zachodniopomorskiego-1>

³³ gminy, w których zdiagnozowano deficyty w co najmniej trzech z sześciu analizowanych obszarów problemowych

- Realizacja tras rowerowych zgodnie z Koncepcją sieci tras rowerowych Pomorza Zachodniego.
- ⇒ **Kierunek 3.** Poprawa dostępności do podstawowych usług w zakresie edukacji i zdrowia – zalecenia:
- Programy zapewniania i zwiększania dostępu do opieki nad dziećmi w wieku do lat 3;
- Dostosowanie infrastruktury i usług do potrzeb ludności wynikających ze zmiany struktury wieku (wzrost liczby osób w podeszłym wieku), w tym:
- lokowanie DPS, domów opieki, domów seniora na obszarach wiejskich;
 - finansowanie pozainstytucjonalnej opieki nad osobami starszymi.

Mapa 8. Specjalna Strefa Włączenia 2021

Źródło: <http://eregion.wzp.pl/aktualizacja-dokumentu-pn-specjalna-strefa-wlaczania-na-obszarze-województwa-zachodniopomorskiego-1>

4.3.3.OSI – wewnętrzne wody morskie

Zgodnie z zapisami ustawy z dnia 21 marca 1991 r. o obszarach morskich Rzeczypospolitej Polskiej i administracji morskiej [t.j. Dz.U. 2022 poz. 457 z późn. zm.], planowaniu przestrzennemu podlegają również morskie wody wewnętrzne, w tym wody Zalewu Kamieńskiego, który częściowo zlokalizowany jest na obszarze Gminy Kamień Pomorski. Aktualnie, plan zagospodarowania przestrzennego morskich wód wewnętrznych Zalewu Kamieńskiego przeszedł pełną procedurę planistyczną wynikającą z art. 37e ww. ustawy i został przedłożony ministrowi właściwemu ds. gospodarki morskiej (obecnie Minister Infrastruktury) celem jego przyjęcia w drodze rozporządzenia Rady Ministrów³⁴.

Z uwagi na kierunkowy charakter niniejszego dokumentu oraz przypisywaną w nim istotną rolę obszarów wodnych w dalszym rozwoju społeczno-gospodarczym Gminy Kamień Pomorski³⁵, założenia ww. projektu włączono w proponowany gminny proces rozwojowy zorientowany na zwiększenie wykorzystania potencjału endogenicznego przedmiotowego obszaru.

Dla zdefiniowanych w projekcie planu zagospodarowania przestrzennego morskich wód wewnętrznych Zalewu Kamieńskiego akwenów wyznaczono funkcje podstawowe i dopuszczalne, przy czym na poniższej prezentacji graficznej skupiono się jedynie tej głównej. Zgodnie z wyjaśnieniami pojęć użytych w projekcie Planu, w odniesieniu do obszary Gminy Kamień Pomorski, wskazane funkcje akwenów oznaczają:

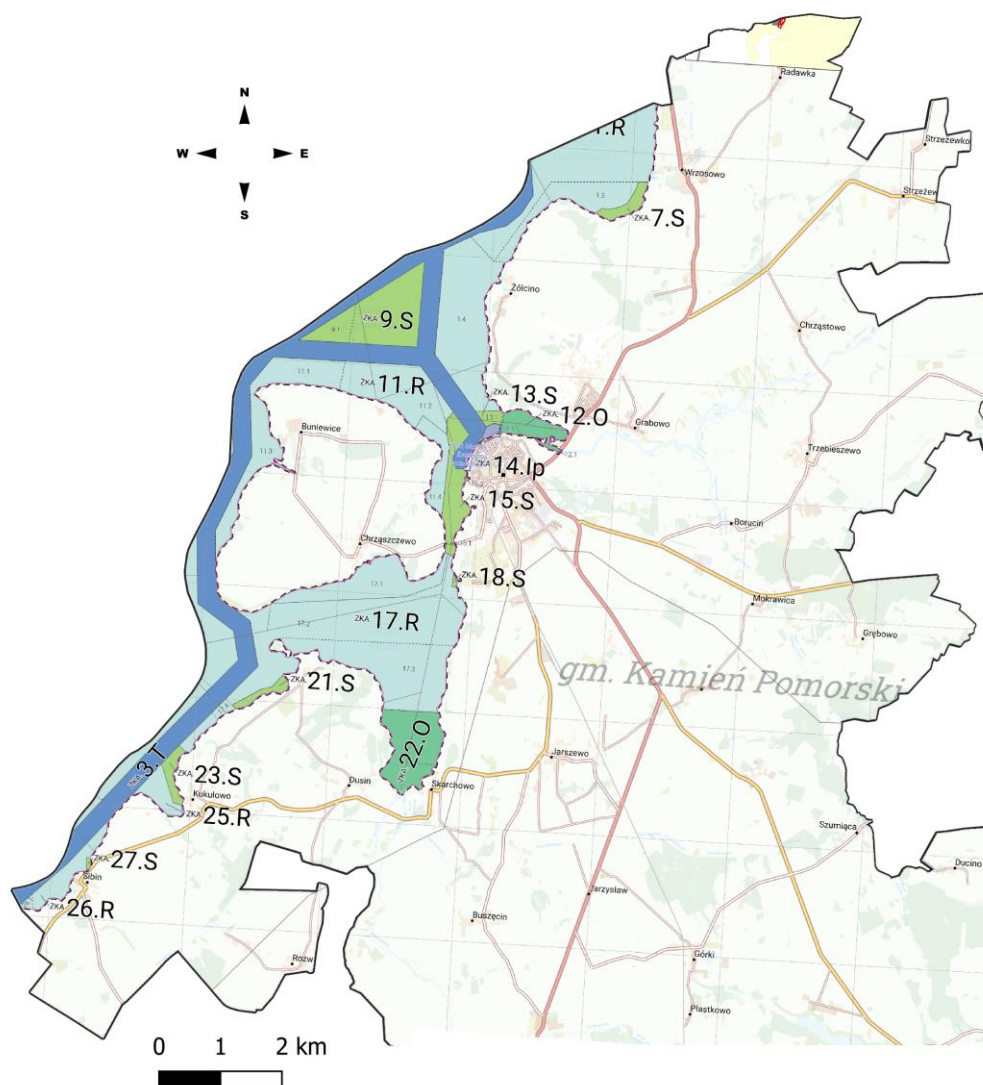
Funkcja:	Uszczegółowienie:
transport	zapewnienie przestrzeni dla przepływu jednostek transportowych, zapewnienie bezpieczeństwa nawigacyjnego oraz budowę i utrzymanie infrastruktury zapewniającej dostęp do portów, w tym: utrzymanie, wyznaczenie lub realizację torów żeglugowych, obrotnic, obiektów nawigacyjnych
funkcjonowanie portu lub przystani	utrzymanie bezpiecznego dostępu do portów lub przystani morskich, w tym utrzymanie, wyznaczanie lub realizację inwestycji takich jak: tory żeglugowe, obrotnice, obiekty nawigacyjne oraz utrzymanie i budowę infrastruktury portowej, takiej jak: nabrzeża i baseny portowe, kotwiczowiska, redy, falochrony, mola, pomosty, pirsy, slipy, miejsca budowy, remontów i demontażu jednostek pływających, obiekty nawigacyjne lub stacje bunkrowania.
ochrona środowiska i przyrody	zapewnienie przestrzeni niezbędnej do ochrony środowiska i utrzymania walorów

³⁴ Źródło: <https://www.ums.gov.pl/9-informacje/147-projekty-planow-zagospodarowania-przestrzennego-polskich-obszarow-morskich-morskich-wod-wewnetrznych-dla-zalewu-szczecinskiego-i-zalewu-kamienskiego-projekt-powr-02-19-00-00-pm01-16.html>

³⁵ Jak wielokrotnie wspomniano wcześniej - zgodnie z aktualnie obowiązującym Planem Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Zachodniopomorskiego, Gmina Kamień Pomorski zlokalizowana jest w obszarze największego potencjału turystycznego województwa, tj. w pasie nadmorskim.

Funkcja:	Uszczegółowienie:
	przyrodniczych morskich wód wewnętrznych, uwzględniając konieczność ochrony różnorodności biologicznej i siedlisk przyrodniczych oraz gatunków roślin i zwierząt, zachowania właściwego funkcjonowania ekosystemu, utrzymania dobrego stanu wód morskich lub jego poprawę, zapewnienia człowiekowi możliwości zrównoważonego korzystania z walorów przyrodniczych i krajobrazowych środowiska oraz prowadzenia badań naukowych, których wyniki służyć będą ochronie środowiska i przyrody
rybołówstwo	rybołówstwo komercyjne realizowane poprzez połowy narzędziami ciągnionymi i narzędziami biernymi, postój i przepływ jednostek rybackich na łowiska oraz zachowanie stad ryb komercyjnych
turystyka, sport i rekreacja	udostępnienie akwenów dla uprawiania turystyki wodnej, sportów wodnych i rekreacji, w szczególności udostępnienie akwenów przybrzeżnych na kąpieliska, miejsca okazjonalnie wykorzystywane do kąpeli, dla potrzeb żeglarstwa i żeglarstwa deskowego, w tym imprez sportowych oraz żeglugi sezonowej turystycznej, a także budowę i utrzymanie infrastruktury turystycznej

Poniżej przedstawiono graficzną reprezentację podstawowych funkcji wewnętrznych obszarów wód morskich, zlokalizowanych w obrębie Gminy Kamień Pomorski:

Legenda:

Akweny i ich funkcje podstawowe:

- T - transport
- lp - funkcjonowanie portu lub przystani
- O - ochrona środowiska i przyrody
- R - rybołówstwo
- S - turystyka, sport i rekreacja

Mapa 9. Projektowane, podstawowe funkcje akwenów Zalewu Kamieńskiego w obrębie Gminy Kamień Pomorski
 Źródło: na podstawie projektu planu zagospodarowania przestrzennego morskich wód wewnętrznych Zalewu Kamieńskiego

4.3.4. OSI na poziomie ponadlokalnym

Zgodnie z założeniami Strategii Rozwoju Województwa do roku 2030 (SRWZ 2030), prowadzenie polityki rozwoju ukierunkowane jest terytorialnie, co w praktyce oznacza odejście od działań sektorowych realizowanych przez poszczególne jednostki samorządowe na rzecz projektów obejmujących większe obszary związane ze sobą funkcjonalnie.

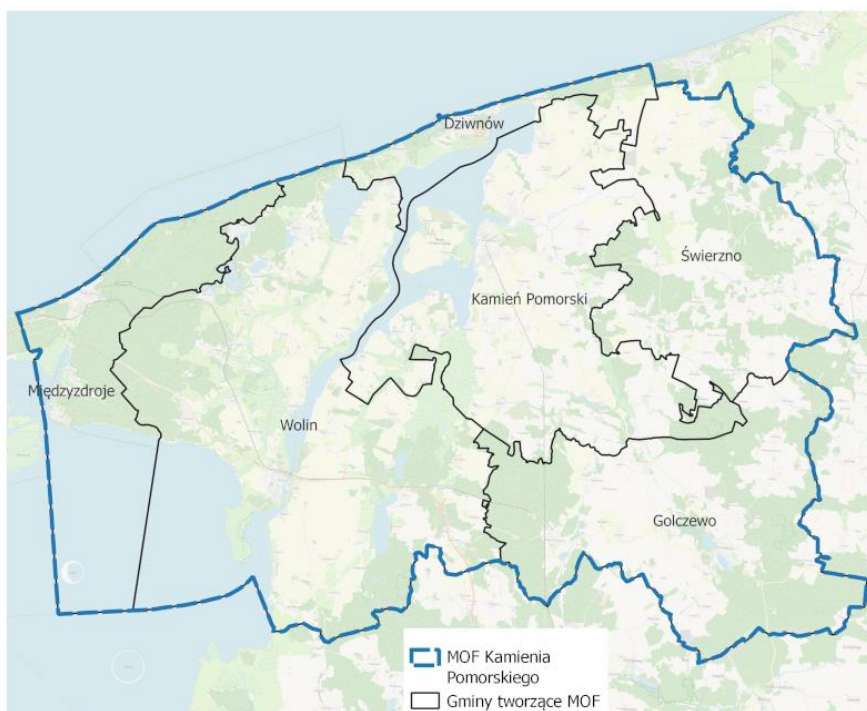
Do głównych instrumentów wspomagających tak zwektoryzowany sukces należą tzw. ZIT-y – zintegrowane inwestycje terytorialne³⁶, który w przeciwieństwie do poprzedniej perspektywy finansowej Unii Europejskiej, w nowej na lata 2021-2027, nie będą ograniczone do obszaru funkcjonalnego ośrodka wojewódzkiego, ale obejmą również pozostałe obszary funkcjonalne (OF) wyznaczone przez samorząd województwa tj. 12 partnerstw, w których uczestniczyć będą wszystkie gminy regionu.

Jednym z nowo zawiązanych partnerstw będzie porozumienie powiatowo-gminne jednostek samorządu terytorialnego Powiatu Kamieńskiego, konstytuujące Związek ZIT Obszaru Funkcjonalnego Kamienia Pomorskiego³⁷, który współtworzyć mają:

- wszystkie gminy Powiatu Kamieńskiego:
 - ✓ Gmina Kamień Pomorski;
 - ✓ Gmina Golczewo;
 - ✓ Gmina Dziwnów;
 - ✓ Gmina Międzyzdroje;
 - ✓ Gmina Świerżno;
 - ✓ Gmina Wolin;
- Powiat Kamieński.

³⁶ Patrz: art. 28 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1060 z dnia 24 czerwca 2021 r. ustanawiającego wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego Plus, Funduszu Spójności, Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji i Europejskiego Funduszu Morskiego, Rybackiego i Akwakultury, a także przepisy finansowe na potrzeby tych funduszy oraz na potrzeby Funduszu Azylu, Migracji i Integracji, Funduszu Bezpieczeństwa Wewnętrznego i Instrumentu Wsparcia Finansowego na rzecz Zarządzania Granicami i Polityki Wizowej (Dz. U. L 231/159).

³⁷ Gmina Kamień Pomorski Uchwałą nr XLIII/453/22 Rady Miejskiej w Kamieniu Pomorskim z dnia 23 grudnia 2022 r. wyraziła już formalną zgodę na zawarcie porozumienia powiatowo-gminnego w sprawie powołania Związku Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych (ZIT), opracowania Strategii ZIT oraz zarządzania ZIT Obszaru Funkcjonalnego Kamienia Pomorskiego.

Mapa 10. Powiat Kamieński oraz gminy powiatu, tworzące „Obszar Funkcjonalny Kamienia Pomorskiego”
Źródło: opracowanie własne

Aktualnie, partnerstwo powiatowo-gminne Powiatu Kamieńskiego jest w trakcie przygotowywania strategii terytorialnej³⁸, która umożliwi m.in. realizację projektów w ramach wsparcia finansowego uzyskanego z funduszy europejskich w perspektywie lat 2021-2027.

Jednakże z zapisów przyjętego przez Komisję Europejską programu Fundusze Europejskie dla Pomorza Zachodniego 2021-2027 (FEPZ)³⁹, już dziś można wskazać zarówno przybliżoną, wstępną kwotę wsparcia dla całego ww. partnerstwa na poziomie około 8,7 miliona EUR, jak i obszary strategicznej interwencji dla Gminy Kamień Pomorski, będącej współzałożycielem Obszaru Funkcjonalnego Kamienia Pomorskiego⁴⁰.

OSI dedykowane do realizacji w ramach instrumentu ZIT wskazane są w ramach następujących priorytetów programu FEPZ:

- ⇒ **Priorytet 2** – Fundusze Europejskie na rzecz zielonego Pomorza Zachodniego:
 - Cel szczegółowy 2.1. – Wspieranie efektywności energetycznej i redukcji emisji gazów cieplarnianych;
 - Cel szczegółowy 2.4. – Wspieranie przystosowania się do zmiany klimatu i zapobiegania ryzyku związanemu z klęskami żywiołowymi i katastrofami, odporności, z uwzględnieniem podejścia ekosystemowego;
- ⇒ **Priorytet 3** – Fundusze Europejskie na rzecz mobilnego Pomorza Zachodniego:

³⁸ Na dzień 01.12.2022 r. został zakończony pierwszy etap prac polegający na opracowaniu raportu diagnostycznego Partnerstwa Powiatu Kamieńskiego, który stanowi materiał wyjściowy do opracowania strategii rozwoju partnerstwa.

³⁹ Źródło: https://rpo.wzp.pl/sites/default/files/pliki/fundusze_europejskie_dla_pomorza_zachodniego_2021-2027_wersja_1.2.pdf

⁴⁰ Na dzień 25.05.2023 r. trwa procedowanie dotyczące Obszaru Funkcjonalnego Kamienia Pomorskiego – formalnie nie został on jeszcze wyznaczony jako obszar strategicznej interwencji.

- Cel szczegółowy: RSO2.8. Wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej jako elementu transformacji w kierunku gospodarki zeroemisyjnej;
- ⇒ **Priorytet 7** – Fundusze Europejskie na rzecz partnerskiego Pomorza Zachodniego:
 - Cel szczegółowy: RSO5.1. Wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach miejskich.

4.3.5.OSI – gospodarowanie wodami

Zgodnie z art. 315 pkt 1) ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. - Prawo wodne (t.j. Dz.U. 2022 poz. 2625), jednymi z dokumentów planistycznych w przedmiotowym zakresie są plany gospodarowania wodami (PGW), sporządzane dla obszarów dorzeczy, stanowiąc podstawę do podejmowania decyzji, kształtujących stan zasobów wodnych na obszarze dorzecza oraz określając zasady gospodarowania nimi. Ponadto, plany służą koordynowaniu działań mających na celu:

- ⇒ osiągnięcie lub utrzymanie co najmniej dobrego stanu wód oraz ekosystemów zależnych od wód;
- ⇒ poprawę stanu zasobów wodnych;
- ⇒ poprawę możliwości korzystania z wód;
- ⇒ zmniejszenie ilości wprowadzanych do wód lub do ziemi substancji mogących negatywnie oddziaływać na wody.

W cyklu planistycznym 2022-2027, dla obszaru Gminy Kamień Pomorski obowiązującym dokumentem jest II aktualizacja⁴¹ Planu (IIaPGW), przyjęta rozporządzeniem Ministra Infrastruktury z dnia 16 listopada 2022 r. w sprawie Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry (Dz.U. 2023 poz. 335).

Uwzględnienie ustaleń IIaPGW na obszarze dorzecza Odry jest szczególnie istotne w przypadku gminy Kamień Pomorski, której region charakteryzuje się znacznym udziałem obszarów wodnych i na tym też w dużej mierze opiera swój potencjał turystyczny. Analiza ww. Planu pod kątem celów środowiskowych dla jednolitych części wód (JCW) położonych na obszarze gminy wykazuje następujący katalog działań, za realizację których odpowiedzialna będzie w najbliższych latach Gmina Kamień Pomorski:

- ⇒ W odniesieniu do jednolitych części wód powierzchniowych - **TW60001WB3 Zalew Kamieński**:
 - Przygotowanie analizy techniczno-ekonomicznej gospodarowania ściekami w obszarze nieurbanizowanym na obszarze gminy w celu ograniczenia dopływu zanieczyszczeń komunalnych do wód; działanie nietechniczne; termin realizacji: 2024 r.
 - Uporządkowanie i poprawa infrastruktury związanej z gospodarką ściekową na obszarze gminy poza aglomeracjami; działanie techniczne; termin realizacji: 2027 r.
- ⇒ W odniesieniu do jednolitych części wód powierzchniowych rzecznych - **RW6000113529 Wołcznica od Trzechelskiej Strugi do ujścia, RW600015352899 Grzybnica, RW600015353469 Niemica, RW60001635349 Struga Stuchowska od Wołczy do ujścia**, których zlewnie w części pokrywają się z obszarem gminy Kamień Pomorski:
 - Aktualizacja programu ochrony środowiska w celu ograniczenia emisji zanieczyszczeń do wody i powietrza, substancji będących czynnikami stwierdzonej presji chemicznej w wodzie oraz

⁴¹ Dokumenty te są poddawane przeglądowi i aktualizacji cyklicznie co 6 lat.

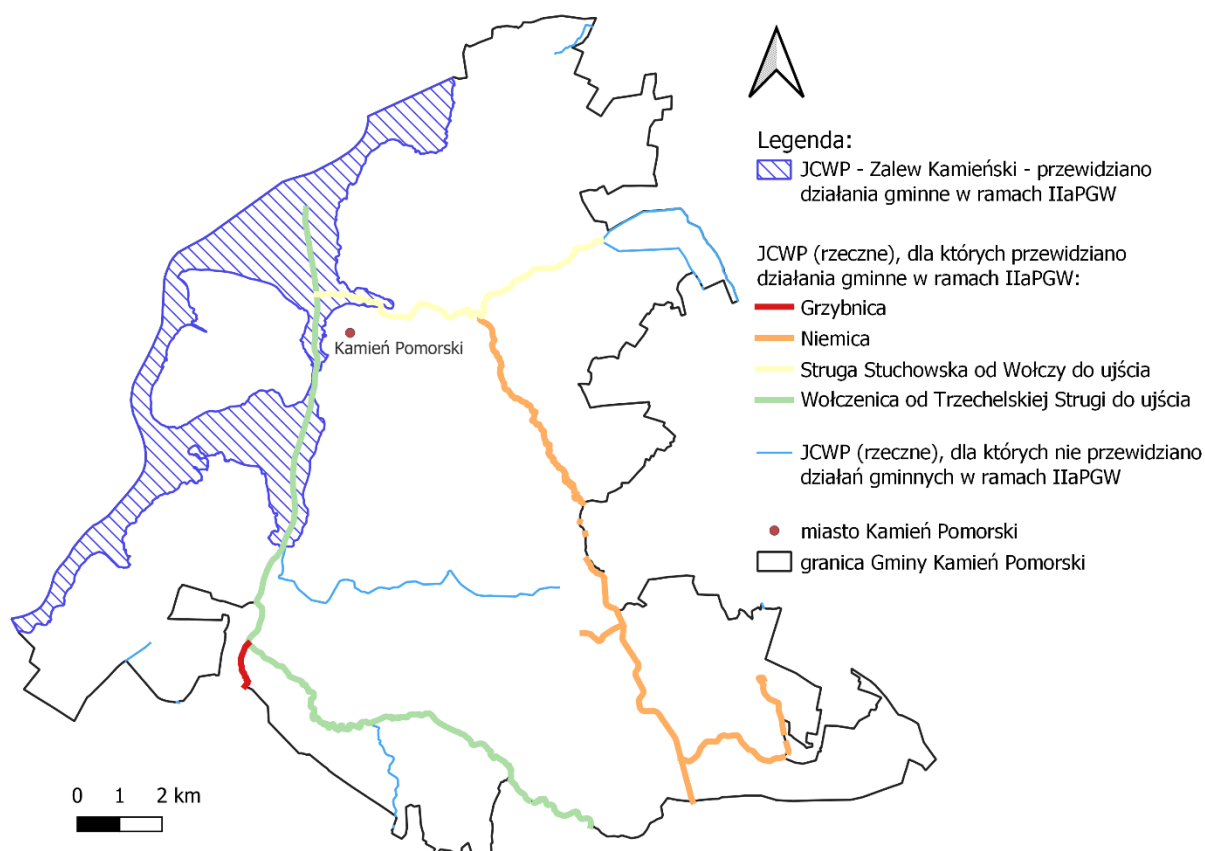
redukcji dopływu substancji priorytetowych ze zlewni do JCWP - obejmuje ona uwzględnienie w opracowywanych i aktualizowanych planach (na wszystkich poziomach JST) zagadnień związanych z identyfikacją zagrożeń i problemów oraz wdrażaniem lokalnych działań mających na celu ograniczenie stwierdzonych presji chemicznych i poprawę stanu wód; planowanie specyficznych działań na szczeblu samorządowym ma przyczynić się do osiągnięcia celów zapisanych w krajowych dokumentach strategicznych i programowych; termin realizacji: 2027 r.

Dla pozostałych JCWP rzecznych z obszaru gminy Kamień Pomorski, tj.:

- RW60000935269 Stawna,
- RW6000103528929 Kanał Rozwarowo,
- RW60001035329 Kanał Rarwino-Skarchowo,
- RW6000103534199 Struga Stuchowska od źródeł do Kanału Strzyżewo-Radawka,
- RW600015353439 Struga Stuchowska od Kanału Strzyżewo-Radawka do Wołczy,
- RW6000103534499 Wołcza,

nie zaplanowano działań, które zrealizować powinna gmina Kamień Pomorski.

Poniżej przedstawiono graficzną reprezentację ustaleń II aktualizacji Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry dla Gminy Kamień Pomorski :

Mapa 11. Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry w cyklu 2022-2027 – Gmina Kamień Pomorski
Źródło: opracowanie własne

5. System realizacji strategii

5.1. Założenia wstępne

Strategia Rozwoju Gminy Kamień Pomorski na lata 2023-2030 jest najważniejszym dokumentem strategicznym Gminy Kamień Pomorski, wyznaczającym cele i kierunki działań, których realizacja prowadzić będzie do skutecznego zarządzania gminą i pozyskiwania środków na inwestycje w sferze społeczno-gospodarczej, a także przestrzennej i instytucjonalnej, gwarantując tym samym wielopłaszczyznowy rozwój omawianego obszaru.

Niniejszy dokument jest również nadrzędny wobec szeregu polityk rozwojowych poziomu lokalnego, w tym związanych z planowaniem przestrzennym, zagadnieniami społecznymi i gospodarczymi, promocją gminy, rewitalizacją, a jednocześnie - pozostaje on spójny i komplementarny względem dokumentów strategicznych wyższego rzędu.

Strategia Rozwoju Gminy Kamień Pomorski na lata 2023-2030 pozostaje w pełni zgodna z wytycznymi regulującymi opracowanie dokumentów strategicznych, w tym przede wszystkim z wymaganiami ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju, ustawy o samorządzie gminnym oraz Umowy partnerstwa dla realizacji polityki spójności 2021-2027 w Polsce (*stan na 23.01.2023 r.*), a także z założeniami nowego Europejskiego Zielonego Ładu.

Ponadto, spójność opracowanego dokumentu została oceniona i potwierdzona na poziomie celów strategicznych i operacyjnych z celami dokumentów europejskich, krajowych, regionalnych i ponadlokalnych, w tym m.in. z Krajową Strategią Rozwoju Regionalnego 2030, Krajową Polityką Miejską, Strategią Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego do roku 2030 i Planem Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Zachodniopomorskiego.

Wieloletnia perspektywa realizacji niniejszego dokumentu przekłada się na konieczność właściwego zaplanowania procesu wdrażania jej poszczególnych elementów, które będą przekładały się na implementację założonych celów strategicznych – stąd, niezbędne jest powołanie zespołu, który będzie odpowiadał za przebieg procesu realizacji niniejszej Strategii.

Zarządzanie procesem wdrażania powinno cechować się wysokim stopniem elastyczności i być dopasowywane na bieżąco do aktualnych uwarunkowań oraz możliwości budżetowych gminy. Jednocześnie, wymagana jest szybka i adekwatna reakcja na zachodzące zmiany w prawnej, społecznej, gospodarczej i przestrzennej rzeczywistości Gminy Kamień Pomorski.

Ponadto przyjęto założenie, iż system realizacji Strategii nie powinien ograniczać się jedynie do wyłącznej kompetencji gminy poprzez urząd lub gminne jednostki organizacyjne, gdyż przynajmniej niektóre z zaproponowanych kierunków działań mogą i powinny stanowić wyzwanie dla wszystkich interesariuszy tegoż dokumentu. Zatem, instytucje i podmioty zaangażowane w proces wdrażania Strategii należy przyporządkować do trzech głównych kategorii:

⇒ Sektor publiczny:

- władze samorządowe Gminy Kamień Pomorski i gminne jednostki organizacyjne;
- jednostki samorządu terytorialnego różnych szczebli, w tym np. gminy sąsiednie oraz Powiat Kamieński;

⇒ Sektor biznesowy:

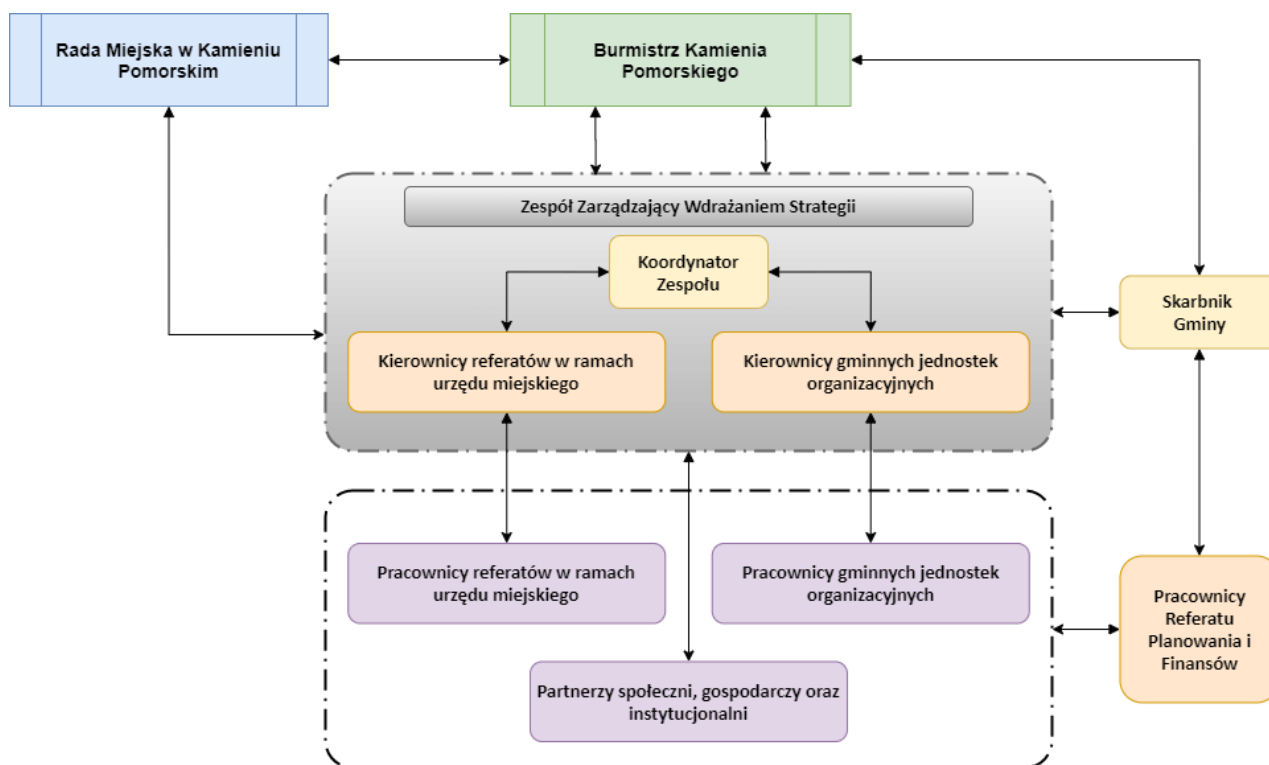
- przedsiębiorcy;
- kluczowi pracodawcy;
- organizacje otoczenia biznesu;
- zrzeszenia gospodarcze, itp.

⇒ Sektor społeczny:

- mieszkańcy;
- organizacje pozarządowe;
- grupy nieformalne;
- liderzy społeczni i osoby publiczne;
- reprezentanci różnych grup wiekowych, społecznych.

5.2. Schemat organizacyjny systemu wdrażania

Mając na względzie powyżej wskazane założenia wstępne, postuluje się powołanie **Zespołu Zarządzającego Wdrażaniem Strategii**, którego praca stanowić będzie siłę napędową oraz oś całego systemu wdrożeniowego, co pokazuje poniższy schemat:

Schemat 3. Zespół Zarządzający Wdrażaniem Strategii na tle systemu realizacyjnego
Źródło: opracowanie własne

Na czele struktury wdrażającej znajduje się Burmistrz Kamienia Pomorskiego, który jako organ wykonawczy, odpowiedzialny będzie za podejmowanie decyzji wiążących oraz nadrzędne sprawowanie kontroli nad prawidłowością realizacji całości Strategii. Ponadto, zadaniem Burmistrza będzie stymulowanie i koordynacja działań podejmowanych przez różnorodne podmioty i środowiska, a także mobilizowanie i integrowanie zasobów pozostających w ich dyspozycji.

Zadaniem Rady Miejskiej w Kamieniu Pomorskim, z racji bycia organem uchwałodawczym, będzie wsparcie merytoryczne udzielane zarówno Burmistrzowi, jak i Zespołowi Zarządzającemu Wdrażaniem Strategii. Ponadto, Rada podejmować będzie strategiczne decyzje, np. w związku z potrzebą aktualizacji Strategii.

Skarbnik Gminy dbać będzie o zapewnienie płynnej i zgodnej z zasadami, obsługi finansowo-księgowej związanej z realizacją Strategii, w tym zapewnienie odpowiednich zapisów w budżecie gminy lub w wieloletniej prognozie finansowej (WPF).

Kluczową rolę w systemie realizacyjnym odgrywać będzie Zespół Zarządzający Wdrażaniem Strategii. Przyjmuje się, że zostanie on ukonstytuowany w oparciu o kierowników referatów w ramach Urzędu Miejskiego w Kamieniu Pomorskim oraz kierowników gminnych jednostek organizacyjnych, spośród których zostanie wybrana osoba pełniąca funkcję Koordynatora Zespołu.

Do głównych zadań Zespołu należeć będzie:

- koordynacja realizacji celów, w tym: wyznaczanie osób, komórek organizacyjnych, partnerów (instytucjonalnych, biznesowych lub społecznych) do realizacji poszczególnych kierunków działań;
- poszukiwanie nowych, pozabudżetowych źródeł finansowania działań realizacyjnych;
- poszukiwanie partnerów realizacyjnych przyjętych kierunków działań;
- monitoring i ewaluacja Strategii;
- przygotowywanie niezbędnych zmian / aktualizacji w ramach Strategii;
- prowadzenie działań w zakresie informacji i promocji.

Wreszcie na poziomie wdrożeniowym, przy konkretnych przedsięwzięciach współpracować będą pracownicy referatów, w tym m.in. Referatu Planowania i Finansów, gminnych jednostek organizacyjnych oraz partnerów społecznych, gospodarczych i instytucjonalnych.

5.2.1. Procedury organizacyjne i realizacyjne

Dla zapewnienia bieżącej wymiany informacji oraz stałej kontroli prawidłowości realizacji Strategii planuje się cykliczne spotkania członków Zespołu. W ramach pierwszego zebrania należy wypracować lub ustalić harmonogram opracowania istotnych z punktu widzenia realizacyjnego procedur, np.:

- ⇒ tryb zwoływania i minimalna częstotliwość spotkań;
- ⇒ kanały komunikacji i wymiany informacji;
- ⇒ system monitoringu wskaźników oraz mechanizmy sprawozdawczości;
- ⇒ procedura zarządzania ryzykiem, której celem będzie identyfikacja i analiza zagrożeń oraz podjęcie odpowiednich działań zapewniających prawidłową realizację Strategii;
- ⇒ procedura zmiany Strategii, mając na uwadze, iż wszelkie modyfikacje obarczone są ustawowymi wymogami np. w zakresie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko.

5.3. Instrumenty realizacji

Z uwagi na fakt, iż niniejsza Strategia stanowi przede wszystkim zapis intencji ukierunkowanych na wszechstronny i wielowymiarowy rozwój gminy, proponuje się zestaw podstawowych instrumentów realizacyjnych, których użycie zapewni osiągnięcie celów Strategii oraz spójność z przyjętym modelem

funkcjonalno-przestrzennym. Każdorazowo, dobór właściwego instrumentu lub instrumentarium należy do kompetencji poszczególnych podmiotów w systemie realizacji Strategii.

Charakter instrumentów:	Przykłady:
wdrożeniowe	<ul style="list-style-type: none"> – gminne strategie sektorowe/branżowe – plany, programy lub strategie postępowania w ramach konkretnych obszarów rozwojowych
organizacyjno-zarządcze	<ul style="list-style-type: none"> – regulaminy wydziałów / referatów i jednostek – zespół zarządzający Strategią
finansowe	<ul style="list-style-type: none"> – uchwały budżetowe i inne dokumenty finansowe, określające kierunki koncentracji środków finansowych – projekty społeczne realizowane w ramach funduszy europejskich i innych – otwarte konkursy ofert dla organizacji pozarządowych – system małych grantów dla organizacji pozarządowych – budżet obywatelski – fundusz sołecki – podatki i opłaty
prawne	<ul style="list-style-type: none"> – uchwały Rady Miejskiej – zarządzenia Burmistrza – regulacje w postaci aktów prawa miejscowego – decyzje administracyjne
planowania przestrzennego	<ul style="list-style-type: none"> – miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego – procedury zapewniające udział mieszkańców w planowaniu przestrzennym
społeczne	<ul style="list-style-type: none"> – działania edukacyjne, kampanie społeczne i informacyjne – działania promocyjne – konsultacje społeczne – strony internetowe – systemy informacji przestrzennej
ekonomii społecznej	<ul style="list-style-type: none"> – klauzule społeczne w konkursach i przetargach – system przekazywania lokali mieszkalnych z zasobów gminy na cele społeczne
koordynacyjne	<ul style="list-style-type: none"> – ciała o charakterze opiniodawczo-doradczym – partnerstwa o zróżnicowanym zasięgu terytorialnym i organizacyjnym, w tym partnerstwa publiczno-prywatne – zespoły zadaniowe i wdrożeniowe

Tabela 6. Wybrane instrumenty realizacyjne wdrażania strategii

Źródło: na podstawie „Strategia rozwoju gminy – poradnik praktyczny”, Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej⁴²

⁴² Źródło: <https://www.gov.pl/web/fundusze-regiony/strategia-rozwoju-gminy> [dostęp: 12.2022]

5.4. Wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych

Ważnym przykładem instrumentów o charakterze wdrożeniowym są różnego typu dokumenty wykonawcze, tzn. obowiązkowe lub fakultatywne plany, programy i strategie, odnoszące się do obszarów tematycznych, będących przedmiotem merytorycznych analiz niniejszej Strategii, oraz dla których Strategia jest dokumentem wyjściowym.

Analiza istotnych z punktu widzenia wdrażania Strategii aspektów wybranych dokumentów wykonawczych przedstawia poniższe zestawienie:

5.4.1. Rozwój lokalny

Program rozwoju turystyki

Niezwykle istotnym filarem zakładanej intensyfikacji rozwoju społeczno-gospodarczego - jednego z celów strategicznych niniejszej Strategii – jest wszechstronny rozwój turystyki na obszarze Gminy Kamień Pomorski. Możliwie pełne wykorzystanie niezwykle cennych walorów przyrodniczych (w tym obszarów wodnych), potencjału uzdrowiskowego oraz bogatego dziedzictwa kulturowego i historycznego jest zagadnieniem na tyle wielowątkowym i kompleksowym, iż jedynie ujęcie ww. czynników endogennych w formie długofalowego, spójnego projektu realizacyjnego daje gwarancję właściwego podejścia do tematu.

Rekomendacje:

1. Aktualnie Gmina Kamień Pomorski dysponuje bardzo uproszczonym i w dużej mierze zdezaktualizowanym opracowaniem pn. „Plan działań dotyczących potencjału turystycznego dla Gminy Kamień Pomorski”⁴³. Dokument został opracowany głównie na potrzeby aplikowania o środki europejskie w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Zachodniopomorskiego 2014-2020, stąd jego zakres i struktura zostały w wyraźny sposób ograniczone. Należy w sposób jednoznaczny stwierdzić, iż ww. plan, w kontekście zapisów niniejszej Strategii jest całkowicie niewystarczający. Rekomendowany do opracowania Program Rozwoju Turystyki dla Gminy Kamień Pomorski do roku 2030:
 - winien potraktować dalszy rozwój turystyki na omawianym obszarze, jako „ważny czynnik aktywizacji gospodarczej, wzrostu dochodów budżetu lokalnego, czynnik ożywiający lokalny rynek pracy, a także jako element kształtujący socjalny rozwój miejscowości czy też regionu”⁴⁴;
 - wskazać cele i sposoby realizacji, zintegrowane i przynoszące korzyści zarówno turystom, jak i społeczności oraz gospodarce lokalnej;
 - zdefiniować i uszczegółowić plan działań prowadzących do pełnego wykorzystania, zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju, bogatego potencjału turystyki, ukierunkowanego na wdrażanie rozwiązań o charakterze sieciowym i systemowym.

Program promocji

W najbardziej aktualnej opinii Najwyższej Izby Kontroli w badanym obszarze, „Promocja gmin odbywa się bez jasnych strategii i planów działań, głównie na podstawie doraźnych pomysłów

⁴³ Uchwała Nr XLVI/431/18 Rady Miejskiej w Kamieniu Pomorskim z dnia 25 maja 2018 r. w sprawie zatwierdzenia "Planu działań dotyczących potencjału turystycznego dla Gminy Kamień Pomorski".

⁴⁴ Kornak A., Rapacz A. (2001). Zarządzanie turystyką i jej podmiotami w miejscowości i regionie, Wydawnictwo AE, Wrocław.

i ustnych sugestii. Także wydatki planowane są raczej na podstawie budżetów z lat wcześniejszych, niż na podstawie rzeczowych analiz potrzeb promocyjnych. A na końcu nie ma systemów ewaluacji działań, więc w efekcie gminy nie wiedzą nawet, czy i w jakim stopniu wydane pieniądze przyczyniają się do budowania ich pozytywnego wizerunku.”⁴⁵. Analizując zaś dokumenty zarówno finansowe, jak i strategiczne gminy w przedmiotowym zakresie stwierdzić należy, że promocja Gminy Kamień Pomorski nie odbywa się w ogóle, lub w znikomym zakresie⁴⁶.

Rekomendacje:

1. Mając na uwadze planowaną intensyfikację wzrostu gospodarczego i pozycji konkurencyjnej, jednoznacznie rekomenduje się opracowanie programu promocji dla gminy, której głównym celem będzie stworzenie i promocja jej marki (uwzględniającej potencjał endogeniczny) oraz wykreowanie pozytywnego wizerunku w strategicznych aspektach. Realizacja tak sformułowanego założenia wymagać będzie działań skoordynowanych, wyrazistych i o spójnym charakterze, ze szczegółowo zaplanowaną koncepcją komunikacji, a zatem nie może być jedynie realizacją zadań na doraźne działania promocyjne bez zaprojektowanego systemu ewaluacji, które nie przekładają się na efektywną promocję. W konsekwencji oczekuje się, iż opracowanie i wdrożenie Programu przełoży się bezpośrednio na wzrost inicjatyw gospodarczych oraz zwiększoną liczbę turystów.

5.4.2. Planowanie przestrzenne

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy (SUIKZP)

SUIKZP sporządzany jest dla całego obszaru gminy, określając w sposób ogólny politykę przestrzenną i lokalne zasady zagospodarowania. Studium stanowi pewnego rodzaju zobowiązanie samorządu do realizacji określonej polityki przestrzennej gminy i zawiera zbiór ogólnych wytycznych —wynikających z polityki przestrzennej i obowiązujących przepisów — dla planów miejscowych, których zgodność z zapisami studium jest wymogiem ustawowym. Obecnie obowiązujące SUIKZP Gminy Kamień Pomorski zostało przyjęte uchwałą nr XLVI/592/13 Rady Miejskiej w Kamieniu Pomorskim z dnia 23 sierpnia 2013 r.

Rekomendacje:

1. Zgodnie z rekomendacją zawartą w „Analizie aktualności opracowań planistycznych dla Gminy Kamień Pomorski”⁴⁷ dokument należy zaktualizować, co zostanie zrealizowane zgodnie z brzmieniem Uchwały Nr XLI/431/22 Rady Miejskiej w Kamieniu Pomorskim z dnia 28 października 2022 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Kamień Pomorski⁴⁸.
2. Należy mieć jednak na uwadze, iż w przypadku wejścia w życie nowelizacji ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, Studium zostanie

⁴⁵ Źródło: <https://www.nik.gov.pl/aktualnosci/samorzady-w-rolach-glownych-czyli-o-promocji-gmin-województwa-swietokrzyskiego.html> [dostęp: 12.2022]

⁴⁶ Należy mieć na uwadze, iż Gmina Kamień Pomorski w latach 2016-2018 realizowała program postępowania naprawczego, wdrażając restrykcyjne zasady postępowania finansowego nałożone przez Regionalną Izbę Obrachunkową w Szczecinie, co w zasadzie uniemożliwiło prowadzenie aktywnej polityki promocyjnej.

⁴⁷ Źródło: <https://bip.kamienpomorski.pl/rada/uchwaly/2019/25/192> [dostęp: 12.2022]

⁴⁸ Źródło: <https://bip.kamienpomorski.pl/rada/uchwaly/2022/128/933> [dostęp: 12.2022]

zastąpione przez tzw. „Plan ogólny gminy” – jego opracowanie będzie miało charakter obligatoryjny.

Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego

Kluczowym, prawnym instrumentem zapewnienia ładu przestrzennego oraz systemowo ujmowanej zasady zrównoważonego rozwoju jest również władztwo planistyczne gminy, przejawiające się m.in. w prerogatywie uchwalania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego (z wyjątkiem morskich wód wewnętrznych, morza terytorialnego i wyłącznej strefy ekonomicznej oraz terenów zamkniętych). Na terenie Gminy Kamień Pomorski funkcjonuje obecnie 19 takich planów⁴⁹.

Rekomendacje:

Zgodnie z rekomendacją zawartą w „Analizie aktualności opracowań planistycznych dla Gminy Kamień Pomorski”⁵⁰:

1. mpzp 010 "Chrząszczewo" – wymaga aktualizacji i dostosowania do obowiązującego prawodawstwa;
2. mpzp 012 "Cmentarz Komunalny" - wymaga doprowadzenia do zgodności ze studium;
3. Należy jednak mieć na uwadze, iż w przypadku wejścia w życie nowelizacji ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz w konsekwencji obligatoryjnego zastąpienia Studium Planem ogólnym gminy, zapisy istniejących mpzp będą musiały wykazywać zgodność z tym planem, co oznacza aktualizację wszystkich obowiązujących aktualnie mpzp.

Uchwała krajobrazowa

Zgodnie z brzmieniem art. 37a ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (t.j. Dz.U. 2022 poz. 503 z późn. zm.), Rada gminy może przyjąć tzw. uchwałę krajobrazową, która jest obszarowym narzędziem ochrony zarówno krajobrazu kulturowego, jak i także naturalnego. Zaletą podjęcia wskazanej uchwały jest jej potencjał do ochrony użytkowników przed nadmierną stymulacją sensoryczną w przestrzeni codziennej aktywności oraz możliwość uczytelnienia informacji wizualnej.

Uchwała krajobrazowa umożliwi regulowanie zasad umieszczania reklam, obiektów małej architektury oraz ogrodzeń na całym obszarze gminy. Przyjęcie przez gminę uchwały krajobrazowej umożliwi w dalszej kolejności pobieranie opłat z tytułu umieszczania reklam. Aktualnie, uchwały krajobrazowe obowiązują w 47 gminach⁵¹.

Rekomendacje:

1. Uwzględniając zarówno konieczność ochrony krajobrazu kulturalno-naturalnego, potrzebę większego stopnia uporządkowania ładu przestrzennego i jakości przestrzeni publicznych, a także prognozowany wzrost presji użytkowników (np. usługodawców, producentów, przedsiębiorców ogółem) na ww. obszary, rekomenduje się opracowanie i przyjęcie uchwały krajobrazowej w Gminie Kamień Pomorski.

⁴⁹ Źródło: na podstawie rejestru: <https://integracja.gugik.gov.pl/mpzp/> (dostęp: 05.2022)

⁵⁰ Źródło: <https://bip.kamienpomorski.pl/rada/uchwaly/2019/25/192> [dostęp: 12.2022]

⁵¹ Źródło: <https://www.gov.pl/web/kultura/uchwala-krajobrazowa>

5.4.3. Energetyka

Projekt założeń do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe dla Gminy Kamień Pomorski na lata 2012-2030

Przedmiotowy „projekt założeń”, zgodnie z art. 19 ust. 1 ustawy z dnia 10 kwietnia 1997 r. - Prawo energetyczne (t.j. Dz.U. 2022 poz. 1385 z późn. zm.) opracowywany jest przez organ wykonawczy gminy oraz uchwalany przez Radę gminy, zgodnie z art. 19 ust. 8 ww. ustawy.

Rekomendacje:

1. Istotność analizowanego dokumentu jest niezwykle doniosła w kontekście obecnej, dynamicznie zmieniającej się sytuacji geopolitycznej i trudności na rynku energetycznym, jednakże od momentu jego przyjęcia⁵² nie był on aktualizowany. Stąd, zgodnie z art. 19 ust. 2 przedmiotowej ustawy, należy dokonać aktualizacji założeń do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe⁵³.

5.4.4. Gospodarka komunalna

Wieloletni planu rozwoju i modernizacji urządzeń wodociągowych i urządzeń kanalizacyjnych

Zgodnie z art. 21 ust. 5 ustawy z dnia 7 czerwca 2001 r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków (t.j. Dz.U. 2020 poz. 2028 z późn. zm.) w 2020 r. przyjęto aktualizację Planu na lata 2020-2022⁵⁴, przedstawioną przez Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej Sp. z o.o. w Kamieniu Pomorskim.

Rekomendacje:

1. Należy dokonać aktualizacji dokumentu na okres 2023-2024 oraz aktualizować go w kolejnych latach w perspektywie funkcjonowania Strategii Rozwoju Gminy Kamień Pomorski na lata 2023-2030.

Gminny zasób mieszkaniowy

Zgodnie z art. 21 ust. 1 pkt 1 i ust. 2 ustawy z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego (t.j. Dz.U. 2022 poz. 172 z późn. zm.), władze samorządowe opracowują i uchwalają wieloletni program gospodarowania mieszkaniowym zasobem gminy. Aktualnie obowiązujący program realizowany jest w perspektywie do roku 2025, i zgodnie z brzmieniem par. 3 pkt 1, z uwagi na ograniczone zasoby finansowe budżetu gminy, nie prognozuje się zwiększenia zasobu mieszkaniowego.

Rekomendacje:

1. Uwzględniając ograniczone zasoby finansowe Gminy Kamień Pomorski, należy monitorować zmieniające się otoczenie formalno-prawne, które może przynieść pozytywne zmiany w możliwościach pozyskania dodatkowych funduszy lub zaproponować

⁵² Uchwała Nr XXXVIII/496/13 Rady Miejskiej w Kamieniu Pomorskim z dnia 25.01.2013 r.

⁵³ Zgodnie z brzmieniem art. 19 ust. 2 ustawy z dnia 10 kwietnia 1997 r. - Prawo energetyczne (t.j. Dz.U. 2022 poz. 1385), „Projekt założeń sporządza się dla obszaru gminy co najmniej na okres 15 lat i aktualizuje co najmniej raz na 3 lata”.

⁵⁴ Uchwała nr XIX/202/20 Rady Miejskiej w Kamieniu Pomorskim z dnia 4 września 2020 r. w sprawie zmiany uchwały nr L/649/13 Rady Miejskiej w Kamieniu Pomorskim z dnia 20 grudnia 2013 r. w sprawie „Wieloletniego planu rozwoju i modernizacji urządzeń wodociągowych i urządzeń kanalizacyjnych w Gminie Kamień Pomorski”, źródło: <https://bip.kamienpomorski.pl/rada/uchwaly/2020/68/447> [dostęp: 12.2022]

jakościowo nowe, możliwe do zaakceptowania formy współpracy w celu zwiększenia zasobu mieszkaniowego gminy. Przywołać można próby takich zmian w obecnych regulacjach, mające na celu zachęcanie gmin do większego zaangażowania w inwestycje mieszkaniowe – tzw. „Społeczna Inicjatywa Mieszkaniowa” została zdefiniowana oraz nakreślono ramy jej funkcjonowania w nowelizacji ustawy z dnia 26 października 1995 r. o społecznych formach rozwoju mieszkalnictwa (t.j. Dz.U. 2021 poz. 2224 z późn. zm.). Jak wynika z danych SIM „KZN-Zachodniopomorskie” Sp. z o.o.⁵⁵, na terenie województwa zachodniopomorskiego planuje się realizację ponad 1250 mieszkań o umiarkowanym czynszu (mają to być mieszkania dla osób, które nie mają zdolności kredytowej, ale mają zdolność czynszową). Do przedmiotowej inicjatywy, prócz Krajowego Zasobu Nieruchomości, aktualnie należy 19 gmin województwa zachodniopomorskiego, w tym dwie z Obszaru Funkcjonalnego Kamienia Pomorskiego, tj. Gmina Międzyzdroje oraz Gmina Wolin.

Regulamin utrzymania czystości i porządku

Zgodnie z brzmieniem Ustawy z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (t.j. Dz.U. 2022 poz. 2519 z późn. zm.), gmina określa wymagania w zakresie utrzymania czystości i porządku na terenie nieruchomości.

Rekomendacje:

1. Należy aktualizować zapisy Regulaminu zgodnie ze zmieniającymi się regulacjami prawno-organizacyjnymi w tym zakresie.

5.4.5. Opieka nad zabytkami

Gminny program opieki nad zabytkami

Zgodnie z art. 87 ust. 1 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (t.j. Dz.U. 2022 poz. 840 z późn. zm.), Burmistrz obowiązkowo sporządza na okres 4 lat gminny program opieki nad zabytkami, który przygotowany jest w oparciu o Gminną Ewidencję Zabytków⁵⁶.

Rekomendacje:

1. Aktualnie brak obowiązującego programu opieki nad zabytkami dla Gminy Kamień Pomorski. W kontekście zakładanego, intensywnego rozwoju społeczno-gospodarczego gminy przy wykorzystaniu endogenicznych potencjałów, w tym dostępnego zasobu dziedzictwa kulturowego, należy taki program opracować. Zgodnie z art. 87 ust. 2, programy opieki nad zabytkami mają na celu:
 - uwzględnianie uwarunkowań ochrony zabytków, w tym krajobrazu kulturowego i dziedzictwa archeologicznego, łącznie z uwarunkowaniami ochrony przyrody i równowagi ekologicznej;
 - zahamowanie procesów degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania;
 - wyeksponowanie poszczególnych zabytków oraz walorów krajobrazu kulturowego;

⁵⁵ Źródło: <https://www.simzachodniopomorskie.pl/> [dostęp: 12.2022]

⁵⁶ Zgodnie z art. 22 ust. 4 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (t.j. Dz.U. 2022 poz. 840) burmistrz gminy prowadzi gminną ewidencję zabytków w formie zbioru kart adresowych zabytków nieruchomych z terenu gminy, patrz: <https://bip.kamienpomorski.pl/artypki/gminna-ewidencja-zabytkow>, [dostęp: 12.2022]

- podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych oraz wspieranie inicjatyw sprzyjających wzrostowi środków finansowych na opiekę nad zabytkami;
- określenie warunków współpracy z właścicielami zabytków, eliminujących sytuacje konfliktowe związane z wykorzystaniem tych obiektów;
- podejmowanie przedsięwzięć umożliwiających tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami.

Ww. cele ustawowe zbieżne są z przyjętym w niniejszej Strategii systemem celów strategicznych i operacyjnych, a także rekomendowanymi kierunkami działań, dla których opracowanie programu będzie elementem porządkującym oraz uzupełniającym w systemie planowania.

5.4.6. Ochrona środowiska i adaptacja do zmian klimatu

Gminny program ochrony środowiska

Zgodnie z art. 17 ust. 1 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (t.j. Dz.U. 2022 poz. 2556 z późn. zm.), Burmistrz obowiązkowo sporządza gminny program ochrony środowiska.

Rekomendacje:

1. Aktualnie brak obowiązującego programu ochrony środowiska dla Gminy Kamień Pomorski. W kontekście zakładanej intensyfikacji rozwoju społeczno-gospodarczego gminy przy wykorzystaniu endogenicznych potencjałów, w tym usług ekosystemów w ramach zielonej gospodarki, należy taki program bezwzględnie opracować.
2. Prowadzenie polityki ochrony środowiska to zespół działań mających na celu stworzenie warunków niezbędnych do realizacji ochrony środowiska, zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju (art. 13 ww. ustawy), rozumiany w brzmieniu art. 3 pkt 50) cytowanej ustawy, jako taki rozwój społeczno-gospodarczy, w którym następuje proces integrowania działań politycznych, gospodarczych i społecznych, z zachowaniem równowagi przyrodniczej oraz trwałości podstawowych procesów przyrodniczych, w celu zagwarantowania możliwości zaspokajania podstawowych potrzeb poszczególnych społeczności lub obywateli zarówno współczesnego pokolenia, jak i przyszłych pokoleń. Gminny program ochrony środowiska stanowi zatem podstawowy dokument zarządzania środowiskiem i jego ochrony we wszelkich możliwych aspektach właściwych dla danej jednostki samorządowej, dzięki czemu działania w nim ujęte cechuje wydajność, sprawność i skuteczność realizacyjna. Ww. cele ustawowe zbieżne są z przyjętym w niniejszej Strategii systemem celów strategicznych i operacyjnych, a także rekomendowanymi kierunkami działań, dla których opracowanie programu będzie elementem porządkującym oraz uzupełniającym w systemie planowania.

Gospodarka niskoemisyjna

Plan Gospodarki Niskoemisyjnej (PGN) jest gminnym dokumentem strategicznym, którego zasadniczym celem jest wdrożenie strategii obniżenia emisji gazów cieplarnianych ze źródeł pierwotnych i wtórnych zlokalizowanych na terenie gminy. PGN koncentruje się na podniesieniu efektywności energetycznej, zwiększeniu wykorzystania odnawialnych źródeł energii oraz redukcji emisji gazów cieplarnianych, a jego istotą jest osiągnięcie korzyści

ekonomicznych, społecznych i środowiskowych wynikających z działań zmniejszających emisje gazów cieplarnianych.

Rekomendacje:

1. Przeprowadzić ewaluację ex post, obejmującą wdrożenie obecnie obowiązującego Planu Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Kamień Pomorski.
2. Dokonać oceny zasadności kontynuacji⁵⁷ działań w kierunku niskoemisyjności strefy społeczno-gospodarczo-przestrzennej gminy, mając na uwadze ich potencjał do znacznego i pozytywnego oddziaływania na obniżenie poziomu zanieczyszczenia powietrza, co jest niezwykle ważnym elementem w kontekście gminy uzdrowiskowej, jaką jest Gmina Kamień Pomorski oraz odnotowywanych w strefach ochrony uzdrowiskowej przekroczeń dopuszczalnego poziomu benzo(alfa)pirenu w pyłe zawieszonym. Należy przy tym pamiętać, iż w wielu przypadkach pozyskiwanie funduszy zewnętrznych na realizację przedsięwzięć z zakresu niskoemisyjności np. w perspektywie finansowej UE 2021-2027 możliwe będzie jedynie w oparciu o aktualny PGN.
3. W przypadku pozytywnej oceny w pkt. 2, należy zaktualizować Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Kamień Pomorski w perspektywie co najmniej do roku 2030. Procedurę aktualizacji przeprowadzić zgodnie z zaleceniami, wypracowanymi przez Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej – Partnera Wiodącego Projektu Doradztwa Energetycznego - wspólnie z Partnerami z 16 województw⁵⁸.

Program usuwania azbestu

„Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest dla Gminy Kamień Pomorski”⁵⁹ został opracowany w 2009 r. i funkcjonuje do dzisiaj.

Rekomendacje:

1. Dokonać oceny zasadności aktualizacji programu m.in w oparciu o ewaluację dotychczasowej jego realizacji.
2. W przypadku pozytywnej oceny pkt. 1, zaktualizować gminny program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest w perspektywie do roku 2030.

5.4.7. Transport

Strategia rozwoju elektromobilności

Istotnym aspektem odpowiedzialnego rozwoju systemu transportowego jest nieustanne tworzenie ram umożliwiających tworzenie ekologicznych procesów transportowych. Strategia Rozwoju Elektromobilności Gminy Kamień Pomorski na lata 2020-2036⁶⁰ jest odpowiedzią zarówno na rozwijający się rynek elektromobilności oraz paliw alternatywnych oraz na zadania, jakie postawiła przez samorządami ww. ustawa. Stanowi również reakcję na potrzebę zrównoważonego rozwoju rynku mobilności, ukierunkowanej na wykorzystanie pojazdów

⁵⁷ Kontynuacja realizacji PGN jest zalecana, jednak nie obligatoryjna.

⁵⁸ Źródło: <https://www.wfosigw.opole.pl/doradztwo-energetyczne/pgn-seap-sump/zalecenia-do-aktualizacji-pgn> [dostęp: 12.2022]

⁵⁹ Źródło: <https://bip.kamienpomorski.pl/artukul/program-usuwania-azbestu-i-wyrobow-zawierajacych-azbest-dla-gminy-kamien-pomorski> [dostęp: 12.2022]

⁶⁰ Uchwała nr XXV/286/21 Rady Miejskiej w Kamieniu Pomorskim z dnia 30 kwietnia 2021 r. w sprawie zatwierdzenia i przyjęcia do realizacji Strategii Rozwoju Elektromobilności Gminy Kamień Pomorski na lata 2020-2036, źródło: <https://bip.kamienpomorski.pl/rada/uchwaly/2021/82/629>, [dostęp: 12.2022]

zeroemisyjnych w Polsce, a także prowadzoną politykę klimatyczno-transportową. Ponadto, rozwój elektromobilności ma potencjał do znacznego i pozytywnego oddziaływania na ochronę środowiska, w tym na poziom zanieczyszczenia powietrza, co jest niezwykle ważnym elementem w kontekście gminy uzdrowskiej, jaką jest Gmina Kamień Pomorski oraz odnotowywanych w strefach ochrony uzdrowskiej przekroczeń dopuszczalnego poziomu benzo(alfa)pirenu w pyłe zawieszonym.

Rekomendacje:

1. Należy wdrażać przyjęte założenia Strategii, zwracając szczególną uwagę na bieżący monitoring wskaźników oraz aktualizowanie i dostosowywanie jej kierunków realizacyjnych w zmieniających się uwarunkowaniach.

5.4.8. Polityka społeczna

Strategia rozwiązywania problemów społecznych

Dokument opracowywany i wdrażany jest w oparciu o art. 16b ust. 1 art. 17 ust. 1 pkt. 1) ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz.U. 2021 poz. 2268 z późn. zm.). Aktualnie obowiązująca Strategia⁶¹ zaprojektowana jest w perspektywie do roku 2027, zatem ramy czasowe zgodne są z projektowaną Strategią rozwoju gminy.

Rekomendacje:

1. Należy wdrażać przyjęte założenia Strategii, zwracając szczególną uwagę na bieżący monitoring wskaźników oraz aktualizowanie planów / programów, będących dokumentami wykonawczymi względem przedmiotowego dokumentu.

Gminny program przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie

Zgodnie z art. 6 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (t.j. Dz.U. 2021 poz. 1249 z późn. zm.), władze samorządowe opracowują i uchwalają gminny program przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie.

Rekomendacje:

1. Przedmiotowy program uchwalany jest w Gminie Kamień Pomorski w perspektywie 3-letniej⁶² – zaleca się kontynuację oraz dalsze wdrażanie postanowień programu gminnego, zwracając szczególną uwagę na aspekt monitoringowo-ewaluacyjny, pozwalający na bieżącą aktualizację potrzeb oraz związanych z tym zadań realizacyjnych.

Gminny program wspierania rodziny

Zgodnie z art. 176 pkt 1) i art. 179 ust. 2 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t.j. Dz.U. 2022 poz. 447 z późn. zm.), władze samorządowe opracowują i uchwalają 3-letni gminny program wspierania rodziny.

Rekomendacje:

⁶¹ Uchwała nr XXIII/271/21 Rady Miejskiej w Kamieniu Pomorskim z dnia 19 lutego 2021 r. w sprawie przyjęcia Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Kamień Pomorski na lata 2021-2027, źródło: <https://bip.kamienpomorski.pl/rada/uchwaly/2021/78/588>, [dostęp: 12.2022]

⁶² Aktualnie przedłożono do uchwalenia projekt Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie dla Gminy Kamień Pomorski na lata 2023-2025, źródło: <https://bip.kamienpomorski.pl/rada/projekty/2022/136/963>, [dostęp: 12.2022]

1. Przedmiotowy program uchwalany jest w Gminie Kamień Pomorski w perspektywie 3-letniej⁶³ – zaleca się kontynuację oraz dalsze wdrażanie postanowień programu gminnego, zwracając szczególną uwagę na aspekt monitoringowo-ewaluacyjny, pozwalający na bieżącą aktualizację potrzeb oraz związanych z tym zadań realizacyjnych.

Program profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii

Zgodnie z art. 4¹ ust. 2 oraz ust. 2a ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (t.j. Dz.U. 2021 poz. 1119 z późn. zm.), władze samorządowe opracowują i uchwalają gminny program profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii na okres nie dłuższy niż 4 lata.

Rekomendacje:

1. Przedmiotowy program uchwalany jest w Gminie Kamień Pomorski w trybie jednorocznym – zaleca się kontynuację trybu oraz dalsze wdrażanie postanowień programu gminnego, zwracając szczególną uwagę na aspekt monitoringowo-ewaluacyjny, pozwalający na bieżącą aktualizację potrzeb oraz związanych z tym zadań realizacyjnych.
2. Aktualnie obowiązujący program⁶⁴ dotyczy w głównej mierze sfery problemów alkoholowych, natomiast zgodnie z brzmieniem art. 4¹ ust. 2 oraz ust. 2a ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (t.j. Dz.U. 2021 poz. 1119 z późn. zm.), powinien on obejmować również obszar przeciwdziałania narkomanii i uzależnieniom behawioralnym – stąd, rekomenduje się poszerzenie zakresu merytorycznego przedmiotowego programu w latach następnych⁶⁵.

Gminny program rewitalizacji

Ostatnia aktualizacja programu rewitalizacyjnego nastąpiła w 2012 r.⁶⁶ Zgodnie z „Zasadami realizacji instrumentów terytorialnych w Polsce w perspektywie finansowej UE na lata 2021-2027”⁶⁷ rewitalizacja wspierana będzie m.in. nowym rodzajem instrumentu terytorialnego, tzw. „innym instrumentem terytorialnym (IIT)” pod warunkiem, że w drodze uchwały Rady gminy zostanie wyznaczony obszar rewitalizacji, a dla obszaru zostanie sporządzony gminny program rewitalizacji. Ponadto, program musi zostać pozytywnie zaopiniowany, a następnie ujęty w wojewódzkim wykazie gminnych programów rewitalizacji.

Rekomendacje:

1. Przeprowadzić ewaluację ex post obejmującą wdrożenie Lokalnego Programu Rewitalizacji Obszarów Miejskich Kamienia Pomorskiego na lata 2007 – 2013;
2. Dokonać oceny zasadności kontynuacji / wznowienia procesów rewitalizacyjnych;

⁶³ Aktualnie realizowany jest Gminny Program Wspierania Rodziny Gminy Kamień Pomorski na lata 2021-2023, źródło: <https://bip.kamienpomorski.pl/rada/uchwaly/2021/78/587>, [dostęp: 12.2022]

⁶⁴ Uchwała nr XXXII/360/21 Rady Miejskiej w Kamieniu Pomorskim z dnia 22 grudnia 2021 r. w sprawie uchwalenia Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych Gminy Kamień Pomorski na rok 2022, źródło: <https://bip.kamienpomorski.pl/rada/uchwaly/2021/102/779>, [dostęp: 12.2022]

⁶⁵ Ostatni Program w przedmiotowym zakresie wdrażany był w perspektywie lat 2014-2016, patrz: Uchwała nr LV/701/14 Rady Miejskiej w Kamieniu Pomorskim z dnia 22 kwietnia 2014 r. w sprawie przyjęcia Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Kamień Pomorski na lata 2014-2020 oraz Programu Przeciwdziałania Narkomanii Gminy Kamień Pomorski na lata 2014-2016

⁶⁶ Uchwała Nr XXXIII/438/12 Rady Miejskiej w Kamieniu Pomorskim z dnia 18 października 2012r. w sprawie Aktualizacji Lokalnego Programu Rewitalizacji Obszarów Miejskich Kamienia Pomorskiego na lata 2007 – 2013

⁶⁷ Źródło: <https://www.gov.pl/web/fundusze-regiony/zasady-realizacji-instrumentow-terytorialnych-w-polsce-w-perspektywie-finansowej-ue-na-lata-2021-2027> [dostęp: 12.2022]

3. W przypadku pozytywnej oceny pkt. 2, opracować gminny program rewitalizacji w perspektywie do roku 2030.

Wsparcie rodzin wielodzietnych

Program „Kamieńska Karta Dużej Rodziny” jest elementem polityki społecznej ukierunkowanej na wspieranie rodzin wielodzietnych oraz promowanie ich pozytywnego wizerunku, realizowanej przez Gminę Kamień Pomorski od 2014 r.⁶⁸. Karty wydawane są rodzinom wielodzietnym (w tym zastępczym), zamieszkującym na terenie Gminy Kamień Pomorski, posiadającym na utrzymaniu troje i więcej dzieci w wieku do 18 roku życia lub do 25 roku życia w przypadku kontynuowania nauki lub powyżej 25 roku życia, jeśli legitymują się orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności, jeżeli w związku z tą niepełnosprawnością przysługuje świadczenie pielęgnacyjne lub specjalny zasiłek opiekuńczy. Karta wydawana jest bezpłatnie na okres 12 miesięcy - otrzymuje ją indywidualnie każdy uprawniony członek rodziny.

Rekomendacje:

1. Przedmiotowy program został przyjęty do realizacji w związku z uchwaleniem Gminnego Programu Wspierania Rodziny w Gminie Kamień Pomorski na lata 2012-2014. O ile jednak Program wspierania rodziny ukierunkowany jest na tzw. rodziny dysfunkcyjne (w krótko- i długo-terminowej perspektywie), o tyle „Kamieńska Karta Dużej Rodziny” winna być programem skierowanym do wszystkich rodzin wielodzietnych – tych, mających trudności w wypełnianiu swoich funkcji, jak i pozostałych, które powyższych problemów nie doświadczają. Stąd, należy włączyć omawiany program w szeroki kontekst realizacyjny polityki społecznej gminy.
2. Program od momentu jego uchwalenia nie był dostosowywany do zmieniających się warunków prawnych i społeczno-gospodarczych. Stąd, zaleca się aktualizację programu, również o zmianę, której dokonano w 2019 r. w ogólnopolskim systemie „karty dużej rodziny”, m.in. rozszerzającej w art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 5 grudnia 2014 r. o Karcie Dużej Rodziny (t.j. Dz.U. 2021 poz. 1744 z późn. zm.) pojęcie rodziny wielodzietnej, przez którą rozumie się rodzinę, w której rodzic (rodzice) lub małżonek rodzica mają lub mieli na utrzymaniu łącznie co najmniej troje dzieci bez względu na ich wiek. Wprowadzenie tej zmiany w kamieńskim systemie dużej rodziny spełniałoby postulat podniesiony w pkt. 1 powyżej.

5.4.9. Rozwój społeczeństwa obywatelskiego

Współpraca z organizacjami pozarządowymi

Zgodnie z art. 5a ust. 1 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (t.j. Dz.U. 2022 poz. 1327 z późn. zm.), władze samorządowe opracowują i uchwalają gminny roczny program współpracy z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3 ww. ustawy.

Rekomendacje:

⁶⁸ Uchwała nr L/650/13 Rady Miejskiej w Kamieniu Pomorskim z dnia 20 grudnia 2013 r. w sprawie przyjęcia Programu „Kamieńskiej Karty Dużej Rodziny” (Dz. U. Woj. Zach. z dnia 27 stycznia 2014 r. poz. 387)

1. Przedmiotowy program uchwalany jest w Gminie Kamień Pomorski w trybie jednorocznym⁶⁹ – należy, zgodnie w ww. ustawą, kontynuować tryb przyjmowania programu (po konsultacjach oraz do 30 listopada roku poprzedzającego okres obowiązywania programu), a także wdrażanie postanowień przyjętego programu współpracy, zwracając szczególną uwagę na aspekt monitoringowo-ewaluacyjny, pozwalający na bieżącą aktualizację potrzeb oraz związanych z tym zadań realizacyjnych.

5.5. Ramy finansowe i źródła finansowania

Wdrożenie Strategii jest procesem długookresowym, wymagającym koordynacji również w aspekcie finansowym, gdyż skuteczna realizacja celów i kierunków działań wymaga, prócz kapitału ludzkiego i zasobów rzeczowych, zaangażowania środków pieniężnych.

W tym kontekście należy też zauważyć, że zgodnie z przyjętym założeniem systemu realizacji Strategii, iż ten nie powinien ograniczać się jedynie do wyłącznej kompetencji gminy, zabezpieczenie finansowe realizowanych przedsięwzięć będzie musiało być wykonane również po stronie partnerów Gminy Kamień Pomorski z sektora publicznego, biznesowego oraz społecznego.

Co do głównego interesariusza niniejszej Strategii – Gminy Kamień Pomorski – jego zdolność inwestycyjną, a zatem gotowość podjęcia zobowiązań finansowych na rzecz realizacji zdefiniowanych (lub zaproponowanych w przyszłości) kierunków działań, określić można za pomocą dwóch parametrów:

A. Ocena prawidłowości planowanej kwoty długu dla Gminy Kamień Pomorski:

→ dokonana przez Regionalną Izbę Obrachunkową w Szczecinie – uchwała SO RIO nr 28.S.2022 z dnia 11 stycznia 2022 r. jest pozytywna, co oznacza, iż prognozowany poziom długu w każdym roku budżetowym:

- *został wyliczony prawidłowo, na okres całkowitej spłaty długu zgodnie z art. 227 ust. 2 ustawy o finansach publicznych;*
- *wyказuje zachowanie relacji, o których mowa w art. 242-244 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych;*

B. Poziom wydatków majątkowych⁷⁰ Gminy Kamień Pomorski na 1 mieszkańca:

→ W przedziale lat 2018-2020⁷¹, po pozytywnym zakończeniu realizacji programu naprawczego, poziom analizowanych wydatków zaczął intensywnie wzrastać, by w 2020 roku poddać się niewielkiej tendencji spadkowej – zapewne w wyniku presji, jaką na samorządy wywarła pandemia COVID-19.

⁶⁹ W 2023 r. realizowany będzie Roczny Program Współpracy na 2023 rok Gminy Kamień Pomorski z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami wymienionymi w artykule 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 roku o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (t.j. Dz.U. 2022 poz. 1327 z późniejszymi zmianami), źródło: <https://bip.kamienpomorski.pl/rada/uchwaly/2022/131/956>, [dostęp: 12.2022]

⁷⁰ Wydatki majątkowe – to obok wydatków bieżących, jedną z form wydatków budżetu jednostki samorządu terytorialnego. W odróżnieniu od tych drugich, obejmują wydatki inwestycyjne (w tym zakupy inwestycyjne) jednostek budżetowych oraz dotacje celowe przeznaczone na finansowanie lub dofinansowanie kosztów realizacji konkretnych inwestycji oraz wydatki na zakup i objęcie akcji oraz wniesienie wkładów do spółek prawa handlowego.

⁷¹ Źródło: BDL GUS [dostęp: 10.2022]

Zatem, wraz z rozpoczęciem wdrażania programu naprawczego, zdolność inwestycyjna Gminy Kamień Pomorski systematycznie podnosi się, co stanowi pozytywny przyczynek sprawnej, również pod względem finansowym, realizacji Strategii rozwoju gminy.

Przedsięwzięcia realizowane w ramach Strategii będą finansowane z wielu różnych źródeł – ich skuteczne pozyskiwanie pomimo faktu, iż będą dostępne na wielu odmiennych zasadach oraz w różnym czasie, a także późniejsze prawidłowe ich wykorzystanie, mogą stanowić kluczowy czynnik w osiągnięciu założonych celów. Przewiduje się, że głównymi źródłami finansowania działań będą środki z:

- budżetu Gminy Kamień Pomorski;
- budżetów partnerów realizacyjnych, w tym z sektora publicznego, biznesowego oraz społecznego;
- środków Unii Europejskiej – fundusze europejskie dostępne w perspektywie 2021-2027 m.in. w ramach Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Społecznego Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich, a zwłaszcza z:
 - Programu Regionalnego Fundusze Europejskie dla Pomorza Zachodniego, w tym instrumentu ZIT;
 - Programu Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko;
 - Programu Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego;
 - Programu Fundusze Europejskie na Rozwój Cyfrowy;
 - Planu Strategicznego dla Wspólnej Polityki Rolnej.

Potencjalnie możliwe będzie także współfinansowanie przedsięwzięć ze środków Krajowego Planu Odbudowy (KPO), w przypadku jego wejścia w życie po osiągnięciu stosownego porozumienia między Rządem RP, a Komisją Europejską;

- budżetu województwa zachodniopomorskiego - współfinansowanie projektów lub jako niezależne źródło finansowania;
- budżetu Państwa - współfinansowanie projektów lub jako niezależne źródło finansowania (w ramach programów rządowych, np. Rządowy Fundusz Inwestycji Lokalnych, Rządowy Fundusz Rozwoju Dróg, Program Inwestycji Strategicznych);
- innych funduszy zewnętrznych – np. fundusze norweskie i fundusze Europejskiego Obszaru Gospodarczego;
- innych podmiotów publicznych, np. fundusze celowe takie jak NFOŚiGW, czy WFOŚiGW;
- pozyskiwane w ramach partnerstwa publiczno-prywatnego.

6. Ewaluacja *ex ante*

6.1. Wprowadzenie

Przeprowadzenie uprzedniej ewaluacji trafności, przewidywanej skuteczności i efektywności realizacji strategii rozwoju – przed jej przyjęciem – jest zadaniem obligatoryjnym⁷², wykonywanym przez podmiot opracowujący projekt dokumentu.

Proces ewaluacji – to zgodnie z przyjętą definicją⁷³, systematyczne badanie prowadzone z użyciem zróżnicowanych metod, którego zadaniem jest oszacowanie jakości i wartości procesu oraz efektów wdrażania interwencji publicznych.

W literaturze przedmiotu funkcjonuje wiele typologii ewaluacji wyodrębnionych z uwagi na różne założenia teoretyczne i metodologiczne oraz odmienne kryteria⁷⁴, w tym ze względu na moment podjęcia badania. Poniższa ocena została przeprowadzona przed rozpoczęciem realizacji interwencji – a zatem jest ona ewaluacją typu „*ex ante*”.

Przeprowadzony proces ewaluacyjny w wariantcie wewnętrznym miał charakter partycypacyjny – ewaluator, jako współautor dokumentu, uczestniczył w pracach nad projektem Strategii od najwcześniejszego etapu, tj. przeprowadzenia diagnozy społeczno-gospodarczej i przestrzennej Gminy Kamień Pomorski.

6.2. Kryteria ewaluacyjne

Przyjęte dla niniejszego procesu ewaluacyjnego kryteria stanowią czynnik ogniskujący pracę ewaluatora na kwestiach najistotniejszych w kontekście badanego programu, zaś w przypadku ewaluacji *ex ante*, do najczęściej występujących zaliczyć należy: trafność, skuteczność, efektywność, spójność⁷⁵.

6.2.1. Trafność

W ramach kryterium trafności, podjęto próbę odpowiedzi na pytanie, czy wypracowane w projekcie Strategii cele strategiczne, operacyjne oraz kierunki działań odpowiadają zidentyfikowanym w diagnozie deficytom i wyzwaniom, a także potrzebom interesariuszy tego dokumentu.

W pierwszym rzędzie wskazać należy, że prawidłowe opracowanie diagnozy, której celem było rozpoznanie gminy i jej otoczenia dla potrzeb planowania długofalowej polityki rozwoju, stanowiło warunek sine qua non dla spełnienia przedmiotowego kryterium. Diagnoza obszaru Gminy Kamień Pomorski, przeprowadzona w II kwartale 2022 r., posiada uporządkowaną strukturę, w ramach której wyróżniono 11 odrębnych części, dedykowanych kluczowym obszarom tematycznym:

1. uwarunkowania wynikające z położenia geograficznego;
2. ludność i procesy demograficzne;

⁷² Zgodnie z art. 10a ust. 2 ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (t.j. Dz.U. 2023 poz. 225).

⁷³ Por. S. Bienias, P. Strzęboszewski, E. Opałka, red., Ewaluacja. Poradnik dla pracowników administracji publicznej, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa 2012, str. 12, źródło: <https://www.ewaluacja.gov.pl/strony/o-ewaluacji/poradnik-ewaluacji/> [dostęp: 06.2023].

⁷⁴ K. Olejniczak, M. Kozak i B. Lenzion, red., Teoria i praktyka ewaluacji interwencji publicznych, Wydawnictwa Akademickie i Profesjonalne, Warszawa 2008, s. 28 i nast.

⁷⁵ S. Bienias i in., *op. cit.*, str. 18-19.

3. gospodarka i rynek pracy;
4. środowisko naturalne i infrastruktura;
5. kultura, turystyka, sport;
6. planowanie i zagospodarowanie przestrzenne;
7. bezpieczeństwo publiczne;
8. polityka społeczna;
9. edukacja i wychowanie;
10. kapitał społeczny;
11. finanse samorządowe.

W ramach badań każdego z ww. zagadnień wykorzystano wachlarz dostępnych metod analitycznych:

- A. desk research, obejmujące dostępne zbiory danych statystycznych, dokumenty i analizy odnoszące się do zagadnień diagnostycznych z obszaru gminy;
- B. analizy statystyczne danych dostępnych w ramach baz JST oraz statystyki publicznej;
- C. analizy przestrzenne, w oparciu o ww. dane, przy wykorzystaniu oprogramowania GIS (systemy informacji geograficznej);
- D. analizy porównawcze, odnoszące się do stopnia realizacji konkretnego zagadnienia w gminie względem otoczenia geograficznego (Powiat Kamieński oraz wchodzące w jego skład gminy) lub prawnego (wymogi ustawowe nałożone na gminę).

Opracowana wg powyższego schematu diagnoza społeczno-gospodarcza i przestrzenna Gminy Kamień Pomorski spełnia następujące kryteria oceny:

- ✓ rzetelności - rozumianej jako precyzyjność, dokładność i poprawność informacji,
- ✓ istotności – odnoszącej się do założenia, że przedstawiana informacja będzie użyteczna na dalszym etapie prac strategicznych, oraz
- ✓ aktualności – dotyczącej odniesienia ujętych informacji do obecnego stanu wiedzy i rzeczywistości.

Wnioski z procesu diagnostycznego wraz z przeprowadzoną analizą SWOT:

- identyfikujące najważniejsze wewnętrzne i zewnętrzne uwarunkowania rozwoju gminy,
- nazywające główne bariery i szanse wynikające ze zidentyfikowanych uwarunkowań,
- określające potencjały gminy, nawiązujące do dostępnych zasobów oraz lokalnej specyfiki, w tym zróżnicowania terytorialnego,

stały się następnie podstawą dla wyznaczenia:

- 3 celów strategicznych w wymiarach: społecznym, gospodarczym, przestrzennym;
- 18 celów operacyjnych (społeczne – 7, gospodarcze – 5, przestrzenne – 6);
- 94 adekwatnych względem powyższych, rekomendowanych kierunków działań (społeczne – 43, gospodarcze – 24, przestrzenne – 27).

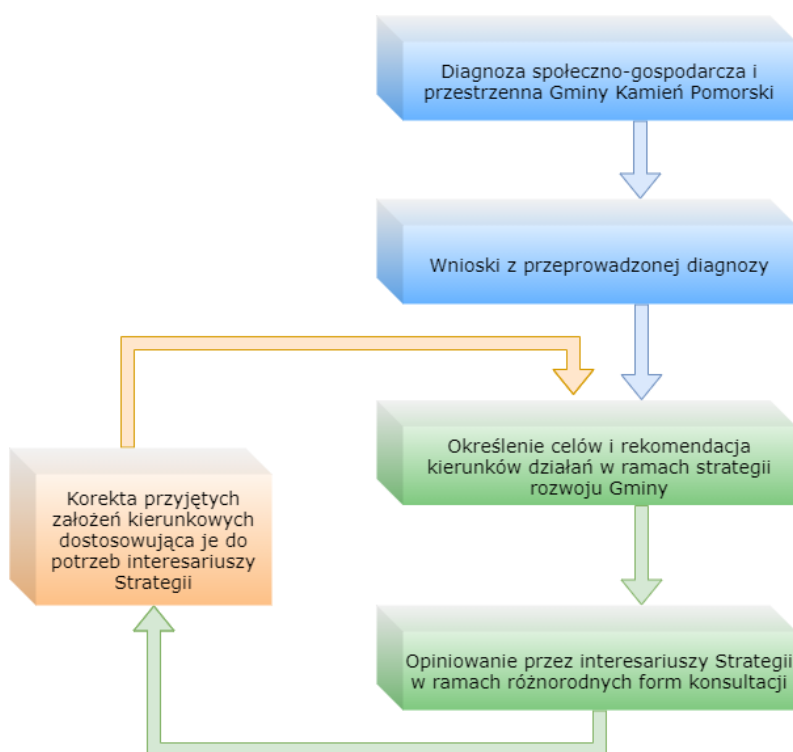
Następnie, zarówno cele, jak i kierunki zostały poddane wielostopniowej ocenie w ramach:

- wywiadów fokusowych z władzami samorządowymi Gminy Kamień Pomorski,
- konsultacji społecznych w formie zbierania opinii i uwag oraz debaty publicznej,

→ opiniowania przez Zarząd Województwa Zachodniopomorskiego.

Każdy z powyższych etapów skutkowało wprowadzeniem zmian lub uzupełnień w treści projektu Strategii, będących rezultatem działań konsultacyjnych.

Na podstawie ww. informacji stwierdzić należy, iż proces formułowania celów i kierunków działań oraz ich konfrontacja z oczekiwaniami interesariuszy Strategii, podlegał wewnętrznej spójności w ramach ściśle określonego cyklu diagnostyczno-formatywnego, co potwierdza trafność przyjętych w Strategii założeń.

Schemat 4. Cykl diagnostyczno-formatywny kierunkowych założeń Strategii

Źródło: opracowanie własne

6.2.2. Skuteczność

W ramach kryterium skuteczności ocenie podlegał przede wszystkim stopień realizacji zakładanych celów (odpowiedź na pytanie, czy osiągnięto to, co zaplanowano) przy czym, należy mieć na uwadze, iż ze względu na w pewnej mierze spekulatywny charakter ewaluacji *ex ante*, w rozwinięciu przedmiotowego kryterium mamy do czynienia ze skutecznością przewidywaną, nie zaś faktyczną.

Za elementy systemu wdrażania Strategii, mające kluczowy wpływ na skuteczność działań na rzecz realizacji celów oraz metod ich implementacji, uznano:

A. Szerokie spektrum interesariuszy Strategii:

Przyjęto założenie, iż system realizacji Strategii nie powinien ograniczać się jedynie do wyłącznej kompetencji gminy poprzez urząd lub gminne jednostki organizacyjne, winien zaś stanowić wyzwanie dla wszystkich interesariuszy tegoż dokumentu, należących do sektora:

- publicznego;
- biznesowego;

- społecznego.

Stąd, przyjęty schemat implementacyjny, proponujący zadania stanowiące wyzwania dla całej społeczności lokalnej i wszystkich podmiotów działających na terenie gminy lub pozostających z nią w relacji, należy uznać za inkluzywny oraz ocenić pozytywnie w kontekście analizowanego kryterium.

B. Wyodrębnienie dedykowanego zespołu, odpowiedzialnego za zarządzanie wdrażaniem:

Schemat organizacyjny systemu wdrażania Strategii, zgodnie z przyjętą zasadą inkluzywności, obejmuje zarówno podmioty o charakterze administracyjnym, jak i partnerów społecznych, gospodarczych oraz instytucjonalnych, samorząd zaś pełni rolę lidera i koordynatora zaprojektowanych procesów rozwojowych. Podstawą modelu organizacyjnego jest Zespół Zarządzający Wdrażaniem Strategii, który składać się będzie z kierowników referatów w ramach Urzędu Miejskiego w Kamieniu Pomorskim oraz kierowników gminnych jednostek organizacyjnych. Zaproponowany w Strategii mechanizm wdrażania, przy poszanowaniu zasady partycypacji i partnerstwa, transparentności oraz elastyczności reagowania, ocenia się pozytywnie, wskazując na przewidywaną, wysoką skuteczność całego modelu.

C. Wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych:

W ramach systemu realizacyjnego opracowano również pakiet wytycznych do dokumentów wykonawczych względem Strategii, w dziewięciu obszarach:

- rozwój lokalny;
- planowanie przestrzenne;
- energetyka;
- gospodarka komunalna;
- opieka nad zabytkami;
- ochrona środowiska i adaptacja do zmian klimatu;
- transport;
- polityka społeczna;
- rozwój społeczeństwa obywatelskiego.

Przeanalizowano aktualność planów, programów, projektów i strategii, jednocześnie przedstawiając rekomendacje dla dalszego ich funkcjonowania. W ocenie ewaluatora, opracowane wytyczne dla dokumentów wykonawczych, których zadaniem jest wytworzenie zintegrowanego ekosystemu instrumentów wdrożeniowych, będą miały pozytywny wpływ na skuteczność implementacji Strategii Rozwoju Gminy Kamień Pomorski.

D. Podsystem monitoringu:

Wypracowany w ramach Strategii podsystem monitoringu oparty jest na miernikach, wyselekcjonowanych w celu weryfikacji stopnia osiągnięcia przyjętych w dokumencie celów strategicznych w obszarach:

- ⇒ społecznym - 27 mierników;
- ⇒ gospodarczym – 17;
- ⇒ przestrzennym, w tym środowiskowym – 25.

Należy jednak wskazać, iż w warstwie proceduralnej, oceniany podsystem jest modelem w pierwszym stopniu rozwoju – zgodnie z przyjętym założeniem, powołany na etapie realizacyjnym Zespół Zarządzający Wdrażaniem Strategii będzie zobowiązany do nadania mu finalnego kształtu poprzez ustalenie metodologii badania każdego z mierników, oraz w zależności od niej, ustalenia wartości

bazowych. Ponadto, do zadań Zespół należy będzie opracowanie właściwych procedur, wskazanie osób odpowiedzialnych za kompletowanie danych oraz ich wprowadzanie do bazy, sposób analizy danych oraz częstotliwość raportowania. Podsumowując, zaproponowany podsystem monitoringu gwarantuje skuteczną kontrolę stopnia realizacji poszczególnych celów, dzięki usankcjonowanej procedurze badania zmian zachodzących w przestrzeni gminy, będących wynikiem wdrażania Strategii.

6.2.3. Efektywność

Analiza przedmiotowego kryterium ocenia relację między nakładami, kosztami, zasobami (finansowymi, ludzkimi, administracyjnymi) a osiągniętymi efektami interwencji⁷⁶ i stąd, podobnie jak w przypadku kryterium skuteczności, ma charakter prognostyczny.

Mając na uwadze zapisy Strategii ocenione w ramach kryterium trafności i skuteczności, a także wieloletnie doświadczenie Gminy Kamień Pomorski we wdrażaniu postanowień i rekomendacji różnorodnych dokumentów kierunkowych, zasoby osobowe, techniczne i administracyjne ocenić należy za wystarczające do realizacji poszczególnych kierunków działań i uzyskania planowanych efektów. Ponadto, z uwagi na sam proces tworzenia Strategii, obejmujący wielostopniowy system konsultacyjny, na chwilę obecną uznaje się, iż dobór instrumentów do realizacji celów zakładanych w Strategii jest optymalny.

W odniesieniu zaś do zasobów finansowych, zostały one określone jedynie ramowo – wskazano potencjalne źródła finansowania:

- publiczne środki lokalne (budżet gminy), regionalne i krajowe;
- fundusze europejskie oraz instrumenty finansowe UE lub inne, np. fundusze norweskie i fundusze Europejskiego Obszaru Gospodarczego;
- środki prywatne.

Ze względu na długookresowy horyzont realizacji Strategii, a także ogólny charakter zdefiniowanych kierunków działań, nie ma możliwości dokładnego oszacowania kosztów realizacji dokumentu, ani wskazania dla poszczególnych jego zapisów konkretnych źródeł finansowania. Wskazać jednak należy, że na tym etapie zdolność Gminy Kamień Pomorski do współfinansowania zakładanych kierunków oceniono pozytywnie, co mieć będzie niebagatelną wpływ na ostateczną efektywność inicjowanych interwencji.

6.2.4. Spójność

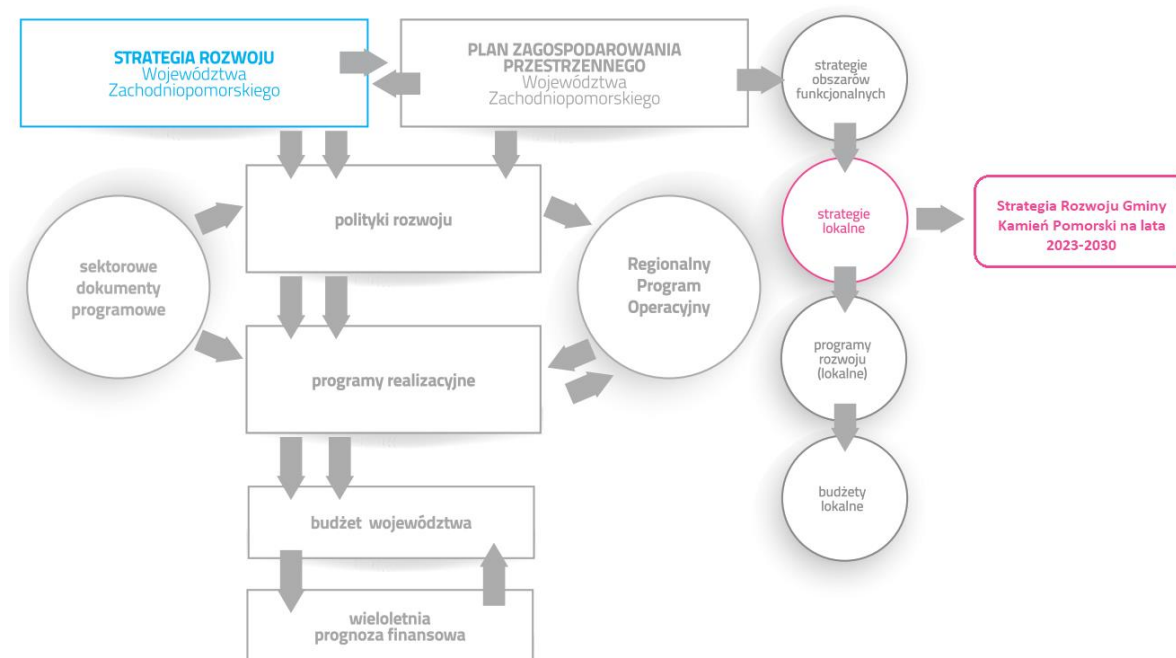
Analizowaną Strategię cechuje wysoka spójność wewnętrzna – zachowana została poprawna matryca powiązań pomiędzy wskazanymi celami a zaplanowanymi kierunkami działań. Zwłaszcza duży stopień uszczegółowienia poziomu operacyjnego, poprzez rekomendację szeregu kierunków interwencji pozwala na pozytywną ocenę wypracowanej struktury dokumentu i stwierdzenie, że nie zachodzą w niej wewnętrzne sprzeczności. Ponadto, przyjęte założenia realizacyjne nie dublują się, mają natomiast charakter uzupełniający względem siebie. Wskazać również należy, iż dokument zawiera wszystkie, nałożone ustawą⁷⁷ elementy obligatoryjne, tworząc logiczny ciąg na osi diagnoza – wnioski – cele – rekomendowana interwencja.

⁷⁶ Ibid., str. 10.

⁷⁷ Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz.U. 2022 poz. 559 z późn. zm.).

W ramach kryterium spójności zewnętrznej przeprowadzono ocenę komplementarności Strategii Rozwoju Gminy Kamień Pomorski na lata 2023-2030 względem Strategii Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego do roku 2030.

Pierwszym elementem tego procesu było przedłożenie projektu Strategii do zaopiniowania przez Zarząd Województwa Zachodniopomorskiego⁷⁸, celem wydania oceny sposobu uwzględnienia ustaleń i rekomendacji w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w województwie określonych w strategii wojewódzkiej. W rezultacie uzyskano stanowisko Zarządu stwierdzające niemożność wydania opinii w przedmiotowej sprawie, z uwagi na fakt, iż obowiązująca „Strategia rozwoju województwa zachodniopomorskiego do roku 2030” została uchwalona w czerwcu 2019 r., i stąd, nie zawiera ustaleń i rekomendacji, o których mowa powyżej⁷⁹. Niemniej jednak należy podkreślić, że zgodnie z przyjętym przez samorząd województwa systemem wdrażania strategii wojewódzkiej, samorządy lokalne są kluczowymi partnerami współuczestniczącymi w jej realizacji, co uwidocznione zostało na schemacie poniżej:

Schemat 5. Rola samorządu lokalnego w schemacie wdrażania strategii województwa zachodniopomorskiego
Źródło: na podstawie Zachodniopomorskiego Modelu Programowania Rozwoju⁸⁰.

W drugim etapie, ocenie poddano stopień korelacji pomiędzy celami strategicznymi uszczegółowionymi w formie 18 celów operacyjnych (strategia gminna) oraz 14 celów kierunkowych (strategia wojewódzka) - z uwagi zaś na fakt, iż stwierdzono wielopoziomowe oraz wielokierunkowe powiązania pomiędzy nimi, matryca korelacji przedstawia jedynie te związki, których intensywność jest największa:

⁷⁸ Zgodnie z brzmieniem art. 10f ust. 2 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz.U. 2023 poz. 40) w związku z art. 2 ustawy z dnia 15 lipca 2020 r. o zmianie ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. 2020 poz. 1378).

⁷⁹ Dotyczy zakresu określonego w art. 11 ust. 1c ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa (t.j. Dz.U. 2022 poz. 2094).

⁸⁰ Patrz: Strategia Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego do roku 2030, str. 57, źródło: <https://www.bip.wzp.pl/artukul/strategia-rozwoju-wojewodztwa-zachodniopomorskiego-do-roku-2030> [dostęp: 06.2023].

Strategia Rozwoju Gminy Kamień Pomorski na lata 2023-2030	Strategia Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego do roku 2030			
CELE OPERACYJNE	Cele kierunkowe w obrębie celów strategicznych*			
	I	II	III	IV
Cel strategiczny 1: Wzrost jakości życia oraz potencjału rozwojowego mieszkańców Gminy Kamień Pomorski				
1.1 Podnoszenie jakości gminnego sektora edukacji na wszystkich poziomach	1.1 1.2		3.3 3.4	4.1
1.2 Systematyczny wzrost atrakcyjności gminnej oferty kulturalnej	1.3		3.4	4.1
1.3 Rozwój działalności sportowo-rekreacyjnej	1.3		3.4	
1.4 Zwiększanie dostępności i jakości usług zdrowotnych, w tym uzdrowiskowych	1.1 1.2		3.3 3.4	
1.5 Wzrost udziału usług publicznych w przeciwdziałaniu wykluczeniu społecznemu	1.1 1.2		3.4	
1.6 Dbałość o podnoszenie poziomu bezpieczeństwa mieszkańców gminy oraz turystów	1.1		3.4	
1.7 Podnoszenie sprawności zarządzania gminą i poziomu partycypacji społecznej	1.3		3.4 3.5	4.3
Cel strategiczny 2: Intensyfikacja rozwoju gospodarczego i pozycji konkurencyjnej Gminy Kamień Pomorski w oparciu o zrównoważone wykorzystanie potencjału endogenicznego				
2.1 Systematyczny rozwój potencjału turystycznego na bazie czynników endogenicznych		2.1 2.2	3.2	4.1 4.2
2.2 Wspieranie rozwoju przedsiębiorczości, w tym o charakterze kreatywnym	1.2	2.1	3.2	
2.3 Wzmocnienie i zróżnicowanie działań promocyjnych			3.2	4.3
2.4 Tworzenie dogodnych warunków dla lokalizacji przedsięwzięć gospodarczych	1.2	2.2	3.2	4.1 4.3
2.5 Rozwijanie potencjału sektora rolno-spożywczego		2.1 2.2	3.2	4.3
Cel strategiczny 3: Wzrost spójności, dostępności i atrakcyjności środowiskowo-przestrzennej dla życia i rozwoju w Gminie Kamień Pomorski				
3.1 Wzrost uporządkowania ładu przestrzennego i jakości przestrzeni publicznych	1.1		3.2	
3.2 Zwiększenie ilości i jakości infrastruktury drogowej oraz wzrost dostępności komunikacyjnej	1.1		3.2 3.3	
3.3 Rozwój i zwiększanie dostępności do technicznej infrastruktury sieciowej i punktowej	1.1 1.2		3.2 3.3	
3.4 Wspieranie transformacji energetycznej		2.1	3.3	4.1
3.5 Utrzymywanie w dobrym stanie zasobów naturalnych i walorów przyrodniczych		2.2	3.2 3.4	4.1
3.6 Adaptacja do zmian klimatu i poprawa jakości komponentów środowiska		2.2	3.2 3.4	4.1

Tabela 7. Matryca korelacji z dokumentem wyższego rzędu
Źródło: opracowanie własne

*Legenda:

Cele kierunkowe w obrębie celów strategicznych Strategia Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego do roku 2030:

- Cel strategiczny I: Otwarta społeczność
 - 1.1 Wzmocnienie potencjału demograficznego i funkcji rodziny
 - 1.2 Włączenie społeczne i zapewnienie szans rozwojowych wszystkim mieszkańcom regionu
 - 1.3 Rozwój wspólnotowości i tworzenie kapitału społecznego
- Cel strategiczny II: Dynamiczna gospodarka
 - 2.1 Rozwój potencjału gospodarczego województwa w oparciu o inteligentne specjalizacje
 - 2.2 Wzmocnienie gospodarki wykorzystującej naturalne potencjały regionu
 - 2.3 Udoskonalenie strategicznego zarządzania rozwojem gospodarczym regionu
- Cel strategiczny III: Sprawny samorząd
 - 3.1 Rozwój głównych ośrodków miejskich
 - 3.2 Rozwój obszarów pozaaglomeracyjnych
 - 3.3 Zapewnienie zintegrowanej i wydolnej infrastruktury
 - 3.4 Zapewnienie wydajnych i efektywnych systemów usług publicznych
 - 3.5 Wzmocnienie kompetencji dla zarządzania rozwojem
- Cel strategiczny IV: Partnerski region
 - 4.1 Wzmocnienie pozycji regionu w basenie Morza Bałtyckiego
 - 4.2 Rozwój relacji z landami niemieckimi i aglomeracją berlińską
 - 4.3 Wykorzystanie potencjału makroregionu Polski Zachodniej.

6.3. Podsumowanie ewaluacji

Przedmiotem przeprowadzonej ewaluacji *ex ante* był projekt Strategii Rozwoju Gminy Kamień Pomorski na lata 2023-2030, który wcześniej został poddany konsultacjom i opiniowaniu przez interesariuszy dokumentu, w tym wskazanych w ustawie o zasadach prowadzenia polityki rozwoju. Proces ewaluacyjny, przeprowadzony w wariantcie wewnętrznym, miał charakter partycypacyjny, a główne wnioski z niego wynikające przedstawiono poniżej:

1. U podstaw opracowania dokumentu legła prawidłowo opracowana *Diagnoza społeczno-gospodarcza i przestrzenna Gminy Kamień Pomorski* – wykorzystano rzetelne źródła informacji, zastosowano różnorodne metody analityczne a materiał zilustrowano za pomocą odpowiednich technik graficznych.
2. Projekt Strategii został opracowany zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa dotyczącymi tworzenia dokumentów strategicznych i planistycznych – nie odnotowano nieprawidłowości proceduralnych.
3. W ramach kryterium trafności stwierdzono, iż wypracowane w projekcie Strategii cele strategiczne, operacyjne oraz kierunki działań odpowiadają zidentyfikowanym w diagnozie deficytom i wyzwaniom, a także potrzebom interesariuszy tego dokumentu.
4. Pozytywnie oceniono główne elementy systemu wdrażania Strategii, co będzie miało kluczowy wpływ na skuteczność podejmowanych inicjatyw.
5. Relację pomiędzy alokowanymi zasobami a planowanymi do osiągnięcia efektami interwencji uznano, jako potencjalnie efektywną.

6. Projekt Strategii cechuje wysoki stopień koherentności wewnętrznej – zarówno struktura dokumentu, jak i zawartość merytoryczna tworzą spójną, logicznie skonstruowaną całość.
7. Wykazano ponadto daleko idącą zgodność projektu Strategii z dokumentem wyższego rzędu – strategią wojewódzką.
8. W ramach rekomendacji wskazuje się na:
 - 8.1. kluczową rolę podsystemu monitoringu, którego istotne elementy zostaną zoperacjonalizowane w ramach prac Zespołu Zarządzającego Wdrażaniem Strategii – będzie to niezwykle wrażliwy etap prac przedrealizacyjnych, rzutujący na końcową efektywność wdrożenia Strategii;
 - 8.2. potrzebę prowadzenia analizy typu *on-going* dostępności zewnętrznych źródeł finansowania, dopasowywania ich do przyjętych w dokumencie kierunków działań oraz informowania o nich wszystkich potencjalnych interesariuszy Strategii.

**W rezultacie przeprowadzonej ewaluacji *ex ante*:
rekomenduje się Strategię Rozwoju Gminy Kamień Pomorski na lata 2023-2030 do wdrożenia.**

7. Strategiczna ocena oddziaływania na środowisko

Strategiczna ocena oddziaływania na środowisko jest postępowaniem, które przeprowadza się dla określonych rodzajów dokumentów opracowywanych lub przyjmowanych przez organy administracji albo inne podmioty wykonujące funkcje publiczne - do tych dokumentów, zgodnie z art. 46 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (dalej: ustawa OoŚ)⁸¹, zalicza się niniejsza Strategia rozwoju⁸².

Zgodnie z art. 3 ust. 1 pkt 14 ustawy OoŚ, pierwszym etapem strategicznej oceny oddziaływania na środowisko jest uzgodnienie zakresu i stopnia szczegółowości informacji wymaganych w prognozie oddziaływania na środowisko. Organ opracowujący projekt dokumentu, w zależności od jego rodzaju, zgodnie z art. 57 i 58 ustawy OoŚ, dokonuje uzgodnienia z:

1. właściwym organem środowiskowym – w tym wypadku: Regionalnym Dyrektorem Ochrony Środowiska w Szczecinie,
2. właściwym organem inspekcji sanitarnej – w tym wypadku: Państwowym Wojewódzkim Inspektorem Sanitarnym w Szczecinie,
3. właściwym dyrektorem urzędu morskiego w sytuacji, gdy planowana realizacja danego dokumentu dotyczy obszarów morskich – w tym wypadku: Dyrektorem Urzędu Morskiego w Szczecinie.

Na warunkach określonych w art. 48 ustawy OoŚ, możliwe jest odstąpienie od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko.

Dalsza część niniejszego rozdziału Strategii zostanie opracowana w oparciu o opinie ww. organów dotyczące możliwości odstąpienia od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla projektu „Strategii Rozwoju Gminy Kamień Pomorski na lata 2023-2030”.

⁸¹ t.j. Dz.U. 2022 poz. 1029 z późn. zm.

⁸² Należy mieć na uwadze, iż przeprowadzenie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko jest również wymagane w przypadku wprowadzania zmian w Strategii rozwoju.

8. Wykaz materiałów dodatkowych

8.1. Mapy

Mapa 1. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Kamień Pomorski – charakterystyczny układ przestrzenny.....	49
Mapa 2. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Kamień Pomorski – struktura hierarchiczna sieci osadniczej wraz z lokalnym układem komunikacyjnym	51
Mapa 3. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Kamień Pomorski – dominujące formy pokrycia terenu.....	53
Mapa 4. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Kamień Pomorski – zasoby przyrodnicze i formy ochrony przyrody.....	55
Mapa 5. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Kamień Pomorski – poza przyrodnicze elementy potencjału turystycznego	56
Mapa 6. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Kamień Pomorski – kierunki działań.....	57
Mapa 7. Obszary funkcjonalne województwa zachodniopomorskiego	67
Mapa 8. Specjalna Strefa Włączenia 2021.....	71
Mapa 9. Projektowane, podstawowe funkcje akwenów Zalewu Kamieńskiego w obrębie Gminy Kamień Pomorski	74
Mapa 10. Powiat Kamieński oraz gminy powiatu, tworzące „Obszar Funkcjonalny Kamienia Pomorskiego”	76
Mapa 11. Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry w cyklu 2022-2027 – Gmina Kamień Pomorski	78

8.2. Tabele

Tabela 1. Synteza diagnozy społecznej Gminy Kamień Pomorski	11
Tabela 2. Synteza diagnozy gospodarczej Gminy Kamień Pomorski.....	13
Tabela 3. Synteza diagnozy przestrzennej Gminy Kamień Pomorski.....	15
Tabela 4. Synteza diagnozy instytucjonalnej Gminy Kamień Pomorski.....	16
Tabela 5. Struktura analizy SWOT.....	16
Tabela 6. Wybrane instrumenty realizacyjne wdrażania strategii.....	82
Tabela 7. Matryca korelacji z dokumentem wyższego rzędu	101

8.3. Schematy

Schemat 1. Logika interwencji wpisana w strukturę Strategii	20
Schemat 2. Proces monitoringu na etapie realizacyjnym Strategii.....	40
Schemat 3. Zespół Zarządzający Wdrażaniem Strategii na tle systemu realizacyjnego	80
Schemat 4. Cykl diagnostyczno-formatywny kierunkowych założeń Strategii.....	97
Schemat 5. Rola samorządu lokalnego w schemacie wdrażania strategii województwa zachodniopomorskiego	100

8.4. Wykaz skrótów i pojęć stosowanych w dokumencie

1. BDL GUS - Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego;
2. DW – droga wojewódzka;
3. DP – droga powiatowa;
4. DPS – dom pomocy społecznej;

5. *EOG – Europejski Obszar Gospodarczy;*
6. *FEPZ – Fundusze Europejskie dla Pomorza Zachodniego 2021-2027;*
7. *ICD-10 – Międzynarodowa Klasyfikacja Chorób;*
8. *ICT – Technologie Informacyjno-Komunikacyjne;*
9. *IIT – Inny Instrument Terytorialny;*
10. *JST – jednostka samorządu terytorialnego;*
11. *KKB OF - Koszalińsko-KołobrzESCO–Białogardzki Obszar Funkcjonalny;*
12. *KPO – Krajowy Plan Odbudowy;*
13. *KRS – Krajowy Rejestr Sądowy;*
14. *MPZP – miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego;*
15. *NFOŚiGW – Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej;*
16. *NGO - organizacja pozarządowa;*
17. *OF – obszar funkcjonalny;*
18. *OOŚ – ocena oddziaływania na środowisko;*
19. *OSI – obszar strategicznej interwencji;*
20. *OSO - obszary specjalnej ochrony ptaków;*
21. *OSP - Ochotnicza Straż Pożarna;*
22. *OZE – odnawialne źródła energii;*
23. *PGN – Plan Gospodarki Niskoemisyjnej;*
24. *PKD – Polska Klasyfikacja Działalności;*
25. *RIO – Regionalna Izba Obrachunkowa;*
26. *SIM – Społeczna Inicjatywa Mieszkaniowa;*
27. *SIMPC – Rejestr Miejscowości i Ulic;*
28. *SOM – Szczeciński Obszar Metropolitalny;*
29. *SOO - specjalne obszary ochrony siedlisk;*
30. *Srebrna gospodarka – gospodarka senioralna;*
31. *SRWZ 2030 – Strategia Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego do roku 2030;*
32. *SSW – Specjalna Strefa Włączenia;*
33. *SUiKZP - Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego;*
34. *TERYT - Krajowy Rejestr Urzędowy Podziału Terytorialnego Kraju;*
35. *UE – Unia Europejska;*
36. *WFOŚiGW – Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej;*
37. *WPF – Wieloletnia Prognoza Finansowa;*
38. *ZIT – Zintegrowane Inwestycje Terytorialne.*